

ВЧИМОСЯ ТВОРИТИ МИР

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Київ - 2018

Посібник підготовлено
та апробовано в
рамках проекту
«Війна і Мир: участь дітей
у миротворчості»
за підтримки
Міністерства закордонних
справ Федеративної
Республіки Німеччина
через Посольство Німеччини
в Україні

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
ШКОЛА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

ВЧИМОСЯ ТВОРИТИ МИР

Методичний посібник

Посібник підготовлено та апробовано в рамках проекту
«Війна і Мир: участь дітей у миротворчості»
за підтримки Міністерства закордонних справ
Федеративної Республіки Німеччина
через Посольство Німеччини в Україні.

*Погляди, висловлені в даній публікації, належать авторам
і не обов'язково відображають офіційну позицію
або тягнуть за собою відповідальність
Федерального міністерства закордонних справ Німеччини.*

Київ - 2018

Рецензенти:

Олена Юріївна Удалова – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу модернізації вищої освіти ДНУ Інституту модернізації змісту освіти МОН України
Ольга Володимирівна Швед – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та практичної психології Академії праці, соціальних відносин та туризму

**Схвалено для використання у закладах загальної середньої освіти
Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді
Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(Протокол № 2 від 13.06.2018 року)**

Авторський колектив:

Руслана Безпальча, Євгенія Бурмака, Марія Гаркуша-Омельченко, Руслан Горчинський, Марія Григоріва, Лілія Гук, Інга Гуртова, Вікторія Гутник, Мар'яна Данилейко, Валерій Данилін, Ольга Кострач, Оксана Ксенофонтова, Наталія Кріцак, Ольга Лабага, Яніна Немає, Валерія Нечерда, Оксана Панасюк, Данієла Ямпольська, Катерина Ускова (художнє оформлення)

Науковий редактор-упорядник

канд. психологічних наук *Надія Бурмака*

Редакційна колегія:

експерти Школи Рівних Можливостей *Руслана Безпальча, Надія Бурмака, Валерій Данилін, Лариса Колос, Ірина Конченкова, Тетяна Обдула*

Обробка та загальна редакція

Лариси Колос

Комп'ютерний дизайн і верстка

Олександра Нагасва

Редактор-коректор

Валентина Рівна

В90 Вчимося творити мир: метод. посіб. /Загальн. редакція Л.Колос. - К.: Школа Рівних Можливостей, 2018. – 131 с.

До посібника увійшли розробки інтерактивних занять, створені й апробовані експертами та юними тренерами і тренерками Школи Рівних Можливостей, які проводять просвітницьку роботу серед дітей та молоді у сфері миротворчості, зокрема на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, Мир, Безпека» та відповідного Національного плану дій.

Методичний посібник буде корисним для учнівської та студентської молоді, педагогів, інших працівників органів освіти та системи післядипломної освіти, фахівців державного й недержавного секторів, які працюють у напрямках дитячої миротворчості та виховання толерантності.

З М І С Т

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вступне слово	4
З чого все починалося	5
Навчити дітей миротворчості	6

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Тим, хто має бажання проводити заняття за цим посібником	9
«Я» - найвища цінність у цьому світі. Тренінг	17
Де починаються твої права. Тренінг	23
Право на миротворчість. Тренінг	34
Право на мирне життя. Тренінг	40
Чи може бути «моя хата скраю»? Тренінг	45
Маршрут миротворчості. Сценарій соціально-мистецької акції	49
Пам'ятаємо. Ніколи знов. Сценарний план миротворчого тренінгу	57
Сьогодні – дівчата, завтра – миротворниці. Сценарний план соціальної акції	63
Артек – Територія Миру. Сценарій акції	69
Сертифікат «Територія Миру і Творчості»	77
Звернення дітей України до Ради Безпеки ООН	78
Хай буде мир віднині і довіку. Урок Миру	79
Мандат учасника миротворчого дитячого руху	86
Форум-театр – це безпечний простір для спілкування...	87
Приклади дитячої миротворчості у громадах	93
Бажаємо миру своїй Україні. Вірші дітей	95
Символіка Миру	98
Мир – це набагато більше, ніж відсутність війни	99
Про День Миру. Указ Президента України	102
Список документів і використаної літератури	103
Світова книга прав дитини	104

Вступне слово

Цей методичний посібник для шкіл підготовлено молодіжною громадською організацією «Київська Школа Рівних Можливостей». Його унікальність у тому, що він створений молоддю і для молоді, яка понад усе прагне миру на нашій землі.

Актуальність посібника продиктована необхідністю невідкладного зупинення війни, встановлення миру, залучення дітей і молоді до миротворчих процесів. Посібник пройшов апробацію протягом року в різних регіонах: у Києві, Маріуполі, Краматорську, Покровську Донецької області, Мелітополі Запорізької області, Дніпрі, місті Золотоноша Черкаської області. Системна робота проходила у таборі «Артек» (Пуща-Водиця), де щомісяця відпочивають до 700 дітей з різних куточків України. Запропоновані форми і зміст діяльності знайшли глибокий відгук у серцях дітей, продемонстрували готовність юних миротворців до співучасті у творенні історії миру.

У рамках цієї роботи, яка проводилася у межах реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2020 року, у дітей виникла ідея звернутися до Ради Безпеки ООН з ініціативою прийняття резолюції «Діти, мир, безпека», яка робить дітей незалежними учасниками процесу, спроможними зробити реальний внесок у справу розбудови миру та об’єднання України. Це звернення, під яким підписалося понад тисячу юних українських громадян, було передано керівництву ООН навесні 2018 року.

Мета посібника - узагальнити практичну діяльність, направлену на просвіту і позашкільне виховання дітей та молоді у сфері миротворчості, а також передати досвід роботи тренерської молодіжної команди організації, набутий у ході проведення великої кількості миротворчих інтерактивних заходів для шкільної та молодіжної аудиторії. Посібник містить реальні інструменти, відпрацьовані у співпраці з ДНУ Інститутом модернізації змісту освіти, які зокрема спрямовані і на реалізацію реформи нової української школи.

Видання містить опис проведення різних інтерактивних занять і різних форм просвітницьких заходів на теми дитячої миротворчості. Детальні роз’яснення, конкретні методичні поради та різноманітна інформація, подані в посібнику, допоможуть представникам учнівської та студентської молоді, а також освітянам, тренерам, волонтерам кваліфіковано й нестандартно доносити до дитячої та молодіжної аудиторії знання про шляхи творення миру.

З чого все починалося

Громадська організація «Київська школа рівних можливостей» завжди реагує на найбільочіші явища у суспільстві, тримаючи у фокусі захист прав дитини. З перших днів анексії Криму та окупації частини районів Донецької й Луганської областей ми беремо участь у наданні допомоги вимушеним переселенцям: у пошуку житла, працевлаштуванні, реабілітації та відпочинку дітей, зокрема у Польщі. Надаємо психологічну допомогу дітям-переселенцям з Луганська та Донецька в адаптації у шкільних колективах. Готуємо фахівців для роботи з дітьми-переселенцями, допомагаємо у створенні діалогу між дітьми у колективах, громадах, групах за інтересами тощо.

Війна безжально переписує долі й перекреслює життя багатьох людей, і дітей зокрема. Дані щодо кількості дітей, що загинули внаслідок військових дій на сході, дуже різняться, але й найменші показники вражають: більше сотні загиблих, більше двох сотень поранених і тисячі сиріт. Війна змінила не тільки тих дітей, які стали свідками бойових дій, насильства чи смерті, а й тих, кому довелося залишити звичні домівки, школу і друзів. Та й загалом вплинула на всіх дітей України.

Сучасні хлопчики й дівчатка насправді глибоко відчують реальність, чуючи розмови дорослих, реагуючи на події й новини по телебаченню. Українські діти враз подорослішали. Вони хочуть зупинити війну, готові взяти участь у миротворчості. Паростки війни не повинні проростати в їх душах. Діти – зерна миру. Вони можуть зробити свій внесок у досягнення миру та захисті своїх людських прав.

Київська школа рівних можливостей реалізує в школах Києва проекти, спрямовані на інтеграцію і побудову діалогу між переселенцями і місцевими громадами, на захист прав переселенців, підготовку фахівців, які проводять з дітьми та їх батьками потрібну роботу. Ось кілька прикладів подібних проектів.

«Якщо ти поруч...». Усі дії учасників та учасниць проекту спрямовані на інтеграцію дітей – внутрішньо переміщених осіб та діалог між дітьми, на вирішення конфліктів і сучасних викликів, з якими стикається суспільство. Застосовувалася методика форум-театру, яка допомагає у пошуку формули толерантності, чуйності та взаєморозуміння. Підготовлено фахівців з методики форум-театру (джокерів) з числа шкільних психологів, соціальних педагогів, освітян, які самостійно поставили і провели вистави форум-театру (сценарії були запропоновані і спільно відтворені). Знято документальний фільм на основі реальних інтерв'ю дітей-переселенців. Проект допоміг побачити глибину проблеми з порушенням прав дітей та вперше продемонстрував ці проблеми місцевим громадам. Обговорення сюжетів вистав форум-театру в ефірах на телебаченні, живі інтерв'ю з дітьми-учасниками у прямому ефірі на телеканалі, проведення круглих столів щодо ситуації з правами дітей, велика кількість запрошень на виступи в школах – це реальні кроки проекту. Результатом стала зміна свідомості значної частини учасників та учасниць проекту: дітей-переселенців та їхніх батьків, соціальних педагогів, шкільних і дошкільних психологів.

«Я – Донбас» вже своєю назвою стверджує єдність України, причетність та небайдужість кожного та кожної до викликів, з якими стикнулася Україна. Школа рівних можливостей ініціювала проведення широкої інформаційної кампанії «Я – Донбас», яка через навчальні заклади вплинула і на громаду міста Києва. У рамках проекту була розроблена інтерактивна програма з інформаційним блоком щодо проблем і потреб дітей-переселенців, відео матеріалами, з документальним фільмом, підготовленим фахівцями організації. Багато різних імпровізацій заохочують глядачів бути активними учасниками й учасницями сценічного дійства, сприяють діалогу між переселенцями та громадою. Інформаційний блок дає відповіді на питання: що повинна робити громада задля підтримки переселенців, а також у вирішенні їх проблем і захисті їх прав та свобод. Реальні історії людей, що живуть з ними поряд, громада, у багатьох випадках, вперше почула від самих переселенців. Була створена нова емоційна, яскрава вистава Гендерного інтерактивного театру, яка візуалізувала гострі моменти життя переселенців. Упродовж 2015-2017 років проведено півтора десятки масових заходів, кількість поінформованих під час цих заходів склала не менше 2 500 осіб, через засоби масової інформації з проектом було ознайомлено до 10 000 людей.

«Війна і Мир: участь дітей у миротворчості». Реалізація попередніх проектів надихнула нас на амбітні цілі: творцями сучасної історії повинні бути діти, які, захищаючи свої права, наближають мир у державі. Новий проект, що здійснювався впродовж 2017 року за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини через Посольство Німеччини в Україні, став першим кроком у розгортанні міромасштабної миротворчої кампанії за участю дітей. Реальні миротворчі заходи, крім Києва, проводилися в Маріуполі, Краматорську, Покровську Донецької області, Мелітополі Запорізької області, Золотоноші Черкаської області, у Дніпрі. Системна миротворча робота проводилася у дитячому таборі «Артек», де щомісяця перебувають сотні дітей з різних регіонів України. Саме тут пройшли апробацію всі наші методики, програми і сценарії — усі опубліковані в посібнику матеріали.

Навчити дітей миротворчості

Чи потрібно до миротворчих процесів в Україні долучати дітей?

Діти найбільше потерпають під час збройних конфліктів. Коли на Донбасі спалахнуло воєнне протистояння, звідти виїхала величезна кількість людей. За офіційними даними, сьогодні в Україні понад 1,6 млн. внутрішньо переміщених осіб. І треба підкреслити, що переважно це люди, які підтримують цілісність України.

Наша організація працює з багатьма школами. Кількість учнів у деяких із них майже подвоювалася завдяки дітям вимушених переселенців з Криму, Донецька, Луганська. Особливо це торкнулося навчальних закладів, де викладання ведеться російською мовою.

У дитячих колективах з'явилися недитячі проблеми, з якими часто не можуть розібратися навіть шкільні психологи. Наприклад, якщо батьки, старші брати учнів пішли воювати в АТО і там загинули, або повернулися пораненими, діти зненавиділи Донбас та всіх, хто з ним пов'язаний. В тому числі, і своїх співучнів, які переїхали з тих місць.

Виявилося, що гасло «Ми за мир!», яке раніше приймали апріорі, тепер не спрацьовує.

Один хлопчик, з яким ми розмовляли, сказав, що хоче стати льотчиком, щоб помститися тим, хто стріляє в українських воїнів. Подібну точку зору висловлюють не лише діти, але й підлітки та навіть студенти. Багато хто з нинішнього молодого покоління втратив цінності цивілізованого світу – толерантність, взаємоповагу, вміння допомогти іншому. Це дуже небезпечно, оскільки ціле покоління озлобленим може вступити у доросле життя. І буде переконане, що всі питання треба вирішувати силовими методами.

Такого допустити не можна. Ми зрозуміли, що нам належить виконати величезну роботу. Бо якщо не навчити дітей миру, війна в Україні не завершиться ніколи.

Яка ж роль у миротворчих процесах відводиться дітям?

Важливо, щоб діти щиро прагнули миру, і щоб їхній голос був почутий. Якщо дитина чогось хоче, вона завжди доб'ється.

Від переселенців часто доводиться чути: ми виїхали через дітей. Тобто, родина цілком могла б жити на окупованій території. У багатьох був бізнес, повна забезпеченість, певний статус. Та люди від усього цього відмовилися заради дітей.

Коли Київська школа рівних можливостей почала працювати в цьому напрямку, ми дізналися про багато проблем, про які не завжди говорять. Наприклад, ми працювали з групою дітей, а коли за якийсь час прийшли до цього колективу, то помітили, що їх немає. Вчителі нам пояснили: діти з батьками поїхали на окуповану територію. Тобто, родини живуть трохи на тут, а якийсь відтинок часу – там.

Попервах ми були просто шоковані від почутого. Що повинно відбуватися з психікою дитини, яка по черзі опиняється по різні боки лінії розмежування? У Києві вона мешкає в одному середовищі, перебуває під впливом його поглядів, а потому в Донецьку чи Луганську повинна пристосовуватися до абсолютно інших світоглядних цінностей. І робити це дуже швидко, інакше оточення на прийме її.

Мені здається, що миротворчість та миробудівництво починаються в дитячому колективі. Якщо у дітей є розуміння й відчуття добра, вони діляться ним, випромінюючи його в оточуючий світ, в тому числі, й на своїх батьків. А це – шлях до миру.

Вже сьогодні багато українських шкіл працюють з дітьми з «сірої зони». Вони передають їм українські книжки, цукерки, малюють плакати, пишуть листи. Тож робота в цьому напрямку вже ведеться, зокрема у Золотоноші Черкаської області. Сюди приїхала велика кількість переселенців. І нам було цікаво з'ясувати, як місто їх приймає. Ми працюємо в Донецькій області – у Краматорську, в Маріуполі, у Мелітополі Запорізької області, а також у Дніпрі.

Ми підготували спектакль «Їхнє життя змінила війна». У ньому розповідається про родину переселенців, яка не одразу змогла адаптуватися до нових умов життя. І головну роль у ньому зіграла дівчинка з Донецька, для якої дуже близькі ці проблеми. Коли ми приїжджаємо з цим спектаклем у колективи, говоримо про це. І аудиторія жваво реагує, вірить тому, що відбувається на сцені. Правда, реальна дійсність найкраще переконують.

Ми співпрацюємо з переміщеним у Пушу-Водицю табором «Артеком», куди з'їжджаються діти з різних регіонів України. Серед них є діти переселенців, воїнів АТО. Для кожної вікової категорії знаходимо особливі підходи, проводимо спеціальні майстер-класи та інші заходи. В таких заходах щомісяця беруть участь близько 700 артеківців. «Артек» виступив ініціатором заяви стосовно ухвалення Радою Безпеки ООН Резолюції «Діти. Мир. Безпека». «Артек» отримав сертифікат Уповноваженого Президента України з прав дитини, який підтверджує, що «Артек» – це територія миру і творчості.

Уповноважений підтримує миротворчу діяльність дітей, відзначаючи роботу найактивніших шкіл, колективів, окремих дітей – юних миротворців. З його офісом ми підтримуємо постійний зв'язок.

У Києві ми спільно працюємо зі Службою у справах дітей та сім'ї, Київським міським центром сім'ї «Родинний дім», Центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Ми налаштовані на тісну співпрацю з Міністерством освіти і науки та відповідними підрозділами на місцях. Одночасно працюємо з місцевими органами влади. У більшості випадків місцеві органи влади йдуть нам назустріч, надаючи всляку підтримку. У місті Покровську Донецької області до нас звернулися з проханням допомогти місцевій школі у створенні дитячого театру, що було зроблено. Ми передали юним артистам нашу виставу, яка закликає до миру.

21 вересня 2017 року, в Міжнародний день миру ми провели загальноукраїнський флеш-моб під назвою «Дзвоник Миру». Як народилася така ідея? Існує міжнародна акція «Дзвін Миру», яка за ініціативою ООН проводиться двічі на рік – 21 березня та 21 вересня. Генеральний секретар ООН рівно о 14.00 годин дзвонить у дзвін, відлитий із монет, які зібрали діти всього світу. Вони представляли країни, де відбувалися чи відбуваються воєнні дії, де в суспільстві спостерігається напруга. Діти з різних країн і сьогодні активно беруть участь в акції «Дзвін Миру». Спеціально до неї вони готують свої малюнки, фотографії, результати своєї миротворчої діяльності, пересилаючи їх до штаб-квартири ООН.

Ми вирішили, що Україна також має брати участь у цьому русі. І в Міжнародний день миру акція пройшла у школах багатьох українських міст. Ми назвали її «Дзвоник Миру» за аналогією зі шкільними дзвониками. В Золотоноші та Краматорську, крім окремих шкіл, флеш-моб проводився на центральних площах. І це була знакова подія для міст, яка знайшла висвітлення в засобах масової інформації.

У багатьох школах акція не обмежилася флеш-мобом. Цього дня в навчальних закладах відбувалися уроки миру, творчі конкурси, конкурси малюнків тощо. Ми вважаємо, що такі акції повинні проходити щороку, можливо й двічі на рік, як в ООН, та охопити всі школи нашої країни.

Спираючись на пропозицію дітей, Україна ініціювала ухвалення Радою Безпеки ООН резолюції «Діти. Мир. Безпека». Що це дасть нашій країні та світу в цілому?

Свого часу Радбез ООН ухвалив Резолюцію №1325 «Жінки. Мир. Безпека». Її підтримало дуже багато країн, жінки яких активно приєдналися до питань миротворчості. У грудні 2015 року Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюцію №2250 «Молодь. Мир. Безпека», яка залучила до цих процесів молодих людей. Це був ще один крок до миру на планеті.

Працюючи з дітьми впродовж багатьох років, ми переконані, що сучасні діти вирізняються самостійністю, готовністю брати на себе відповідальність за вирішення найсерйозніших питань. Їм подобається, коли вони відіграють вагому власну роль, а не просто підіграють дорослим. Треба надати їм повноважну можливість реалізовувати себе в питаннях, які стосуються миротворчості та миробудівництва.

Ірина КОНЧЕНКОВА,
виконавчий директор Київської школи рівних можливостей

ОСНОВНА ЧАСТИНА

**Тим, хто має бажання
проводити тренінги**

Тим, хто має бажання проводити тренінги

*Неможливо чомусь навчити людину,
можна лише допомогти їй зробити для себе це відкриття.*
Галілео Галілей

Мета: тим, хто має бажання проводити заняття за цим посібником, ми пропонуємо поради, підказки та дружні побажання.

Інтерактивні заняття поступово стають незамінним елементом системи навчання для людей будь-якого віку, особливо молоді. Під інтерактивним заняттям розуміється така форма навчання, коли вся група активно долучається до навчального процесу через ігри, малі групи, дискусії, обговорення, руханки, мозкові штурми тощо. Ця форма навчання має і переваги, і певні складнощі, чи, скажімо, особливості. Переваги та особливості інтерактивних занять викладені нижче. Якщо ви згодні з нашими думками, то працюймо разом. Якщо вам здається, що якісь твердження помилкові або нічого не варті – тоді радимо вам спробувати застосувати їх у своїй роботі, щоб відчути їхню користь.

Отже, те, на чому має базуватися інтерактивне навчання:

- Це корисні, прив'язані до реального життя знання, які подаються нестандартно, часто через гру та обговорення.
- Цікава правдива інформація, що спонукає до роздумів та дискусій.
- Усі мають можливість поділитися та обмінятися між собою знаннями й досвідом, а також працювати разом для пошуку необхідного рішення.
- Думки і твердження не нав'язуються, і можна самостійно йти до розв'язання проблем, не зраджуючи при цьому своїх цінностей, а, можливо, змінюючи переконання.
- Ви знаходитеся в атмосфері роздумів, поваги одне до одного, вільного висловлювання власної думки.
- Кожен і кожна мають можливість висловитися й бути певним/певною, що інші тебе почують.
- Твої слова не ображають інших, а слова інших не ображають тебе.
- У групі можна сміятися, обурюватися, дискутувати, але всім буде безпечно!

Маючи значний досвід проведення інтерактивних занять, ми зібрали думки дітей та молоді стосовно інтерактивної форми навчання. При цьому короткі відповіді ми об'єднали, а розгорнуті залишили як є. Пропонуємо їх переглянути, можливо, вони вас надихнуть, стануть покликом до цікавої творчої праці.

Отже, відповіді на запитання «Твоє ставлення до такої форми навчання».

Це дуже потрібна, ефективна, результативна, прекрасна, вільна, необхідна, корисна, важлива, відмінна, вдала, чудова, фантастична, не складна і всім доступна форма навчання, яка:

- дає почуття єдності, відкритості, щирості;
- несе позитивні знання та енергію;
- згуртовує аудиторію, знімає атмосферу скутості;
- зближує людей, створює теплі людські стосунки; значно розширює кругозір;
- дозволяє брати активну участь у найсерйозніших питаннях;
- відкриває душу людини;
- необхідна кожній людині для покращання її життя;
- допомагає у правильному розвитку особистості;
- допомагає утвердитися, пізнати себе, ознайомитися з новою інформацією і поспілкуватися з колективом;
- дає змогу розслабитися і говорити вільно;
- позитивно впливає на людей, допомагає краще пізнати людей, виявити їх приховані можливості й таланти;
- допомагає у спілкуванні з однолітками, старшими та молодшими.

Як підготуватися до проведення інтерактивного заняття

Просвітницький курс, присвячений темі попередження та протидії найгіршим формам дитячої праці та торгівлі дітьми дитячої миротворчості, складається з окремих занять і заходів, які можуть проходити у формі тренінгу, уроку, форум-театру, інтерактивної просвітницької кампанії тощо. Щоб кожний захід був успішним, необхідно ретельно підготуватися, скласти попередній план. Для цього, найперше, ви маєте чітко визначити:

- 1) особливості групи, з якою працюватимете;
- 2) яких саме знань та нових навичок потребує група;
- 3) які конкретні вправи чи приклади з посібника допоможуть досягти цієї мети.

Відповідно до своїх відповідей на ці запитання підберіть вправи й складіть план проведення навчального або просвітницького заходу, приклади яких знайдете у цій книжці. межень та особливостей групи, ви можете додати чи зменшити кількість вправ у схемі. Складаючи план, обов'язково передбачайте час на рухливі ігри (руханки) та ресурсні вправи. Потім визначте, скільки часу буде затрачено на кожну вправу та на заняття загалом, враховуючи перерви.

Якщо в процесі проведення заняття група буде зацікавлена дискусією чи обговоренням, або не буде чітко розуміти ситуацію чи поняття в якійсь вправі, вам знадобиться більше часу для проведення цієї вправи. Нашою метою є не сам захід: головне, щоб діти й молодь перейнялися проблемою, отримали в повному обсязі необхідну інформацію. Тому, якщо ви не вкладаєтеся у відведені часові рамки, обмежте кількість вправ, проте не переривайте жваву дискусію, дайте можливість присутнім висловитися й отримати відповіді на всі питання, які їх хвилюють.

Визначивши у плані набір вправ, підготуйте для їх виконання необхідні інформаційні та роздаткові матеріали, а також канцтовари. Приклад необхідних матеріалів для тренінга.

Матеріали, необхідні для заняття: стікери (невеличкі кольорові липкі папірці), папір А4, ручки, олівці, маркери різного кольору, ножиці, скотч (краще використовуйте клейку малярну стрічку). Необхідні також підставка чи класна дошка, фліп-чарт (фліп-чарт – це просто великі блокноти з білого паперу з отворами для вивішування їх на підставці) чи великі аркуші паперу (аркуш ватману А1) та можливість розташувати їх на стінах з вільним доступом до них.

Інтерактивні заняття, як правило, проводять у колі, де група сидить на стільцях, столи відсутні. Прослідуйте заздалегідь, щоб була необхідна кількість стільців, щоб кімната була достатньо просторою для проведення рухливих ігор.

Як проводити заняття, на прикладі тренінгу

*Люди, які почуваються безпечно,
мають самоповагу, самодостатність та можуть дати собі раду.
Спільно вони утворюють основу стабільного, турботливого,
справедливого та відповідального суспільства.*
SOWELU ASSOCIATES

Заняття умовно можемо розділити на три частини: **початок, основна частина, закінчення.**

Заняття починається з того, що ви представляєтеся та оголошуєте тему і мету заняття. Потім з групою обговорюється графік роботи: час проведення заняття, перерви тощо. А саме заняття починається зі вступного блоку, який обов'язково містить у собі такі вправи, як *Правила, Знайомство та Очікування*.

Спочатку необхідно визначитися з групою стосовно *правил* роботи впродовж усього заняття. Для цього ви презентуєте групі набір правил, а група має їх прийняти й дотримуватися в ході заняття. Дуже важливо, щоб усі присутні погодилися з кожним правилом, прийняли його. Упорядкування правил разом із групою створює атмосферу спільних зусиль, а не установок (що так цінується молодіжною аудиторією!).

Правила пропонуєте ви, проте хтось із присутніх також може запропонувати своє правило. Його додають за умови, що воно відповідає загальному настрою, дружній атмосфері й приймається всією групою.

Якщо хтось із присутніх не погоджується з якимось правилом, слід зазначити, що це правило потрібне для досягнення мети заняття. Залучіть до цієї розмови всю групу. Якщо докази недостатньо переконливі для когось із присутніх, потрібно попросити вас довіритись і прийняти правило, а в кінці заняття можна буде ще раз обговорити його доцільність.

Нижче подасмо запропонований нами варіант презентації Правил:

Перше наше правило – **Цінувати час!** Для цього, найперше, потрібно всім приходити вчасно. Давайте поважати себе та поважати право інших не витратити час на чекання тих, хто спізнюється.

Зверніть також увагу на план проведення заняття. За такий короткий проміжок часу нам доведеться розглянути досить складні проблеми. Тому правило «Цінувати час» зобов'язує нас намагатися вкластися у відведений для кожної вправи час. Для цього пропонуємо друге правило: **Говорити винятково за темою нашого заняття, по черзі, не перебиваючи одне одного.** І ще. Нас тут багато, але думка кожної людини цінна й необхідна для наповнення нашої загальної скарбнички досвіду. Отже, третє правило: слід **Говорити коротко.** І нехай ті з нас, хто готовий говорити з кожного питання, дасть іншим можливість висловити свою думку.

Група погоджується з правилом «Цінувати час»?

Давайте також ухвалимо правило – **Говорити тільки від свого імені!**, тобто говорити: «Я думаю..., я так вважаю..., на мій погляд...». Будемо вважати порушенням висловлення типу: «Всі так думають..., так всіма/скрізь заведено..., всі так вважають..., всі люди так себе ведуть..., так завжди було/не було...» тощо. Група погоджується з цим правилом?

Наступним є **правило Додавання**, або правило уваги й поваги до всіх присутніх на цьому занятті, до їхніх думок та висловлювань. За цим правилом думки та пропозиції додаються, кожна думка має право на існування (крім, звичайно, висловлювань, які порушують наші правила, чи ображають гідність присутніх, їхню стать, національність тощо). Група погоджується з цим правилом?

Обов'язковим правилом тренінгів Школи Рівних Можливостей є правило **Гендерної чуйності**. Для багатьох із присутніх це може бути новим поняттям. Якщо виявиться, що це так, можна дати коротке роз'яснення терміну «гендер».

Правила записуються (бажано червоним маркером) і прикріплюються на помітному місці. Вони мають висіти там до кінця заняття, щоб можна було при потребі посилатися на відповідне правило.

Правила приймаються на початку кожного заняття, але час на цю вправу має бути мінімальний – декілька хвилин. Правила в такому разі записуються символами.

Символічний запис правил:

Цінувати час! -

Говорити тільки від свого імені! - Я!

Правило додавання - Я + Ти + Ми

Якщо група вже знайома з правилами, то можна урізноманітнити вправу: чи запропонувати намалювати вже знайомі правила в малих групах; чи проговорити по колу, яке правило кому найбільше подобається і чому саме. Таким чином досягається більш позитивне й емоційне ставлення до правил, вони краще запам'ятовуються і виконуються.

Протягом одного заняття чи на наступному, за потребою, ви можете додавати нові правила. Скажімо, якщо група вже познайомилася і знявся страх перед незвичною формою навчання, проте ви спостерігаєте низьку активність, рекомендуємо ввести таке правило, як **«Бути активними при виконанні завдань»**; якщо стоїть непотрібний шум у групі, який заважає висловлюватися, потрібно ввести правило **«Уважно слухати інших»**; якщо правило Додавання недостатньо для позитивного настрою під час навчання, доповніть список правилом: **«Не осуджувати й категорично не заперечувати висловлювання та дії інших»**. Інколи група надто «закрита» і важко включається в навчальний процес. У такому разі можемо порадити вам ввести правило: **«Бути відвертими і запитувати про все те, про що хочеться дізнатися»**. Вводячи це правило, можете звернутися до групи: «Хоча це правило може здатися дивним, але тільки тоді, коли ви поставите запитання, ви можете розраховувати на відповідь. Тож давайте знімемо всі «білі плями» і з'ясуємо все те, про що хочеться дізнатися. Домовилися?».

Після прийняття правил йде **вправа на знайомство**, яка належить до так званих вправ-«криголамів». Коли на занятті зустрічаються молоді люди, не знайомі між собою, то першим завданням є познайомити

їх та допомогти адаптуватися, зняти напругу в групі й встановити атмосферу довіри. Тому вправи для знайомства мають не тільки допомагати молоді запам'ятати імена одне одного, а й «зламати кригу» відчуження у колі. Отже метою цієї вправи є створення невимушеної атмосфери спілкування та формування групи. Зверніть увагу, що знайомство має проходити цікаво і, бажано, весело – бо саме таким чином досягається відчуття згуртованості присутніх.

Вправа «*Наші очікування*» допомагає розпочати навчання на базі вже наявних у присутніх знань. Окрім того, вправа конкретизує мету заняття і визначає напрям думок (бо якщо ви не знаєте, куди йдете, то можете прийти не туди, куди б вам хотілося). Ваше завдання – допомогти групі зрозуміти та сформулювати результати, яких вони досягнуть у ході заняття. Знання про результати навчання допомагає присутнім перебороти недовіру, скепсис або певну скутість і створює високу мотивацію. Висловлені сподівання присутніх допомагають і вам необхідним чином адаптувати відповідно до їх вимог програму інтерактивного заняття.

Після *вступної* розпочинається *основна частина заняття*, що включає різноманітні вправи, заплановані вами до певної теми. Кожна вправа має: своє визначене місце в інтерактивному занятті; чітку мету; певний час проведення. Вправа проводиться у вигляді послідовних логічних кроків. Як правило, спочатку ви коротко вводите групу в тему, накреслюючи орієнтири. Далі, використовуючи різноманітні форми роботи, крок за кроком ведете групу до досягнення мети конкретної вправи (й заняття в цілому). Наприкінці вправи, зазвичай, підводиться підсумок: завершується обговорення проблеми, коротко підсумовується напрацювання групи, розставляються точні й правильні акценти. Підсумок можна розглядати як відповідь на мету вправи. Важливість і необхідність проведення підсумку вправи важко переоцінити. Завдяки чітко підведеному підсумку ви можете досить відчутно вплинути на групу в потрібному напрямку, тому саме підсумок вправи можна розглядати як певну настанову групі, як закріплюючий фактор, як ненасильницький спосіб утвердження нових поглядів та переконань.

Вправи проводяться з використанням різних методів і технік: індивідуальна та групова робота (вся група працює разом під час дискусій та обговорень), робота в парах та малих групах (для дітей та молоді краще малі групи називати командами), мозкові штурми та розгляд випадків, руханки та рольові ігри тощо.

При цьому необхідно звернути увагу, щоб утворення пар і команд проходило весело та нестандартно. Наприклад:

- Пари можна формувати за допомогою визначень – сонечко-дощик, льоліки-боліки, еники-беніки, синє-жовте, день-ніч тощо.
- Малі групи можна утворювати за порами року, днями тижня, планетами, назвами дерев тощо.
- Можна підготувати різнокольорові папірці (цукерки різних видів чи маленькі малюнки), і попросити пари чи малі групи об'єднатися за певними кольорами/видами.
- Можна порахувати присутніх, використовуючи позитивні якості людини (толерантні, сміливі, дружні, активні) і запропонувати знайти свою малу групу за допомогою звуків початку слів (т-т-т, с-с-с, д-д-д, ак-ак-ак). Таким чином створення команд одночасно стане руховою.

Закінчується заняття *вправою, яка підводить підсумки заняття*, де встановлюється зворотній зв'язок з групою: з'ясовується, які знання отримала група, що було корисним тощо.

На закінчення циклу занять бажано провести *оцінку-аналіз* у вигляді анкети. Мета оцінювання інтерактивного заняття – перевірити якість навчання та визначити, наскільки воно було ефективним. Оцінка-аналіз також дозволяє коригувати проведення подібних занять, дає імпульс до нових ідей, допомагає зрозуміти, наскільки було досягнуто мети. Серед запитань анкети обов'язково потрібно звернути увагу на позитивні зміни у подальшому житті або діях учасників /учасниць, що були залучені до навчальної програми. Нижче наводимо приблизні варіанти анкет, які можна використовувати.

Можливий варіант запитань анкети:

- 1) Яке відкриття Ви зробили для себе під час заняття, що усвідомили по-новому? На яке запитання, проблему Ви знайшли відповідь під час заняття?
- 2) Що було найкориснішого, що відразу ви можете застосувати у своєму житті чи діях?
- 3) На які важливі для Вас питання не знайдено відповіді на цих заняттях?
- 4) Як ви плануєте використати отримані знання? З ким ви плануєте поділитися отриманою інформацією?
- 5) Тут Ви можете залишити свої пропозиції та побажання. Дякуємо!

Можна також запропонувати групі конкретніший варіант анкети:

- 1) Чому так важливо брати участь у миротворчій діяльності?
- 2) Що з отриманої інформації найбільше допомогло вам усвідомити важливість проблеми?
- 3) Яких додаткових знань ви потребуєте для глибшого розуміння проблеми миру?
- 4) Які отримані знання та навички допоможуть вам уникнути стати жертвою лихих обставин?

Ще один метод зворотнього зв'язку з групою: під час заняття вивішується аркуш ватману під назвою: «Стіна запитань, побажань та пропозицій» або «Дерево Миру». Внизу ватману почеплено достатню кількість стікерів. Учасники та учасниці тренінгу мають можливість під час перерви (або у вільний час) підходити та письмово (на стікерах) висловлювати свої думки та почуття.

Для чого потрібне коло

Проведення практично всіх вправ у цьому посібнику починається й завершується в колі. Бо саме коло створює ту особливу атмосферу, де присутні відчуваються єдиною небайдужою командою, де робота йде «на одному подиху». Коло єднає та захищає, сприяє роздумам під час занять. Робота групи може проходити в просторі всього приміщення, проте знову кожна вправа закінчується колом, яке заохочує до обміну думками і сприяє самоаналізу в групі. Іноді вправи проходять у малих групах, проте потім знову вся група єднається в одне спільне коло. Це необхідно, бо коло – це:

- символ цілісності;
- рівне та неієрархічне середовище;
- безпечне місце, де немає фізичних бар'єрів (парт чи столів), але є чіткі межі;
- середовище, що заохочує присутніх створювати довірливі й невимушені стосунки;
- тихий простір, який заохочує аудиторію до самороздумів;
- простір для діалогу та порозуміння;
- метафора: причина збиратися навколо вогню – щоб зігрітися, для комфорту, для безпеки;
- можливість встановити зоровий контакт з усіма присутніми;
- можливість дослідити різні ставлення до одного й того ж явища;
- місце, де всі, хто забажають, можуть побачити, почути та пізнати;
- місце, де можна визначити власні й чийсь емоції та дати їм назву.

І нарешті: простір у колі є ідеальним місцем для досягнення згоди!

«Коло – це геометрія відкритого простору. На великих заходах, де присутні п'ятсот або більше людей, коло може бути досить-таки великим. У цьому разі наявний простір вимагає використовувати декілька концентричних кіл, але навіть у таких випадках є відчуття того, що людина сидить лицем до лица з іншою людиною і між ними немає бар'єрів.

Крізь усю людську історію коло набувало майже містичних рис. Воно є геометрією завершеності, включення та цілісності. В колі можуть відбуватися особливі речі... Сучасне суспільство також знає про магію кола, що засвідчують такі фрази, як «у колі друзів» або «у сімейному колі». І дійсно, здається, що все важливе відбувається в колі: наприклад, президенти країн, що проводять консультації зі своїм колом радників, – та багато інших прикладів. Виховательки в дитячому садку розуміють виховну силу кола, в якому розповідають казки й оповідання, жінки традиційно збираються разом для шиття в колі, що утворює відчуття близькості та підвищує продуктивність.

Коло утвердилося в нашій свідомості як символ життя. Ми починаємо своє життя у первісному колі утроби, потім залишаємо її, аби приєднатися до більшого кола сім'ї, яке, в свою чергу, складається та переформовується в кола народів та націй, друзів та сусідів, знайомих та колег, і всі вони знаходяться у циклі (колі) життя. Життя проходить у колі. Відкритий простір відбувається в колі.»

З книги Гаррісона Овена *«Розширюючи сьогодення»*

Конкретні поради, які допоможуть вам успішніше провести заняття

Поради загальні

Успішність та ефективність проведеного інтерактивного заняття залежать, найперше, від вашого бажання, майстерності та від чіткого дотримання певних умов. Головною умовою вашої діяльності є вміння володіти навичками довірливого спілкування! Іншою обов'язковою умовою ефективного засвоєння нових знань та поглядів є рівність і повага між усіма членами групи (включаючи й вас). Тому потрібно постійно дбати про створення рівних умов для всіх присутніх.

Рівність між вами та групою досягається найперше тим, що там, де йде висловлювання по колу, обов'язково разом з усіма беріть участь у виконанні вправи.

Звісно, вам потрібно говорити і триматися авторитетно, щоб справити необхідне враження на групу. Але авторитет при цьому завойовується не завдяки командному стилю, а уважною, толерантною поведінкою та теплотою в спілкуванні.

Не можна бути авторитарними, але не можна й відпускати заняття на самоплив – попри все потрібно чітко керувати процесом. Це керівництво має бути різним, залежно від складу групи, віку учасників і учасниць та теми. Спочатку можна більше контролювати групу, а далі, якщо група активно співпрацює з вами, необхідно займати більш демократичну, а то й трохи відсторонену позицію.

Заняття має формувати у групі почуття довіри: одне до одного, до вас, до нових ідей та інформації. Для цього потрібно створити в групі мікроклімат, який би заохочував присутніх до вільного висловлення думок, до пошуку відповідей на поставлені запитання.

Потрібно жартувати та посміхатися, вести себе розкуто й по-дружньому, але не переходячи на «панібратські» стосунки з групою.

Заняття краще проводити стоячи, якщо ж сидіти, то тільки в колі, говорити необхідно голосно та впевнено, частіше змінюючи інтонації та уникаючи монотонності в голосі. Варто починати заняття, використовуючи зрозумілий для молоді стиль мовлення, а потім поступово підводити до мови термінів та дефініцій.

Перше правило інтерактивного заняття – Правило часу – розповсюджується і на вас. Тому завдання кожної вправи потрібно пояснювати лаконічно, простими й зрозумілими словами. Якщо йде робота малих груп, підійдіть до кожної групи і пересвідчіться, що всі присутні правильно зрозуміли завдання. Гарною можливістю допомогти конкретній особі та всій групі оцінити зміст певного висловлювання є ваш повторний виклад/переказ сказаного цією людиною. При цьому потрібно уникати будь-якої оцінки.

Необхідно бути толерантними, визнавати право людини на думку, відмінну від вашої власної та поглядів усієї групи. Що б не прозвучало під час заняття, вам належить подякувати й відзначити, що це думка конкретної людини і вона має право на існування (крім, звичайно, висловлювань, що порушують правила чи ображають гідність присутніх, їхню стать, національність, релігійні переконання, майновий статус тощо). Варто підкреслювати, що на запитання може бути не тільки «одна правильна», а безліч відповідей, бо це погляди й позиції різних людей, які мають право на власну думку. При цьому вказуйте на прийняте групою правило Додавання.

Якщо хтось із групи поцікавиться вашою позицією з певного питання, слід подякувати, назвати це запитання важливим/ цікавим/ гарним і... переадресувати його групі. («Дякую. Цікаве запитання. Хто хоче відповісти?»). Тільки після того, як відповіді дадуть усі бажаючі, ви можете запропонувати свій варіант.

Уникайте відповідей на запитання, які потребують певної кваліфікації, якщо не впевнені у правильності своєї відповіді. Переадресуйте їх групі, а самі тільки підсумовуйте результати обговорення.

Обговорення складних проблем сьогодення іноді можуть породжувати в групі відчуття безвиході та безсилля. Але після заняття діти не повинні говорити: «Так, проблема існує, але ми не бачимо, куди йти та що робити». Тому увагу присутніх необхідно постійно акцентувати не лише на бажаних змінах у суспільстві та державі, а й на конкретних миротворчих справах. Заняття завжди мають закінчуватися позитивом, виходом із глухого кута проблеми.

Як краще проводити дискусії

Колективне обговорення можна проводити у вигляді *дискусії*. Оскільки дискусія, як правило, завжди викликає бурхливі емоції, її варто вважати останнім і найдієвішим методом, за допомогою якого формується розуміння групою конкретного питання.

Під час дискусії потрібно бути готовими до полеміки навіть тоді, коли група налаштована позитивно. Дуже важливим є вміння блокування ситуації, коли загальна дискусія переростає у сварку або коли дискутують тільки дві особи. Не можна припускати того, щоб групова дискусія зводилася до обміну думками двох-трьох осіб при мовчазній увазі аудиторії. Для цього замикайте на себе всі запитання та відповіді. Якщо з'являються суперечки чи обговорення тільки між двома людьми, їм варто подякувати і запросити інших висловитися на цю тему, або ж поцікавитися, чи поділяє група точку зору особи, яка говорить. Але не затягуйте дискусію, намагаючись залучити до неї всіх присутніх.

Проте не варто й переривати активні дебати, ретельно слідкуючи за часом, відведеним на дискусію. Це може знизити рівень активності групи та стати причиною того, що присутні недостатньо перейматимуться проблемою, не засвоюють нових знань.

Необхідно уважно стежити за ходом дискусії, поправляючи фактичні помилки та надаючи додаткову інформацію, приклади й роз'яснення. Закінчуючи дискусію чи її окремі блоки, необхідно обов'язково підбивати підсумки. При цьому вашим завданням є не привести групу до єдиної думки, а лише «підбити ризик» висловлюванням.

І ще одна важлива порада

Не варто побиватися, коли не всі інтерактивні заняття будуть для вас рівноцінно успішними. При однакових вправах і однаковій вашій віддачі різні групи учасників та учасниць дадуть різні результати. Тому ви відповідаєте тільки за самих себе і свою поведінку, за своє тренерське вміння та здібності, за дотримання ідеалів ненасильства та рівноправності, незалежно від статі присутніх, їх національності, віку, здоров'я, майнового статусу тощо.

БАЖАЮ ВАМ УСПІХІВ НА ТРЕНЕРСЬКІЙ НИВІ!

*Руслана Безпальча,
тренерка-експерт Школи Рівних Можливостей*

**«Я» - найвища цінність
у цьому світі**

«Я» - найвища цінність у цьому світі

Людина є мірою всіх речей, що існують. (Протагор)

Людина – за природою своєю є доброю. (Мен-Цзи)

Люди існують одне для одного. (Марк Аврелій)

Кожна людина – алмаз... через неї світить вічне світло. (Лев Толстой)

Інформаційна частина

Все найкраще, що є на землі, створене руками й розумом людини. Кажуть, що людина – найвище створіння Боже. І вона у своїх вчинках і діяннях сама може бути подібна Богові якщо її розум спрямований на добро. Ми можемо навести сотні прикладів досягнень людини, які, на перший погляд, здаються неймовірними. Нас захоплюють шедеври музики, літератури, живопису й скульптури. Ми дивуємося новим і новим науковим відкриттям, фантастичним фактам зцілення або можливостям, що відкриває перед нами Всесвіт. Людина може все, чи майже все... Вона здається всемогутньою!

Але ця ж сама людина може опинитися в ситуації, коли інші люди, розум яких спрямований на зло, позбавляють її свободи, примушують кидати власний дім, тікати від ворогів. Це найбільший злочин у світі. Звідки його коріння? Як його подолати? Як повернути мир на нашу рідну землю?

Кожна дитина має усвідомити, в якому світі ми живемо, що на нас може очікувати, якщо на кожному кроці ми не будемо активно протистояти злу, якщо байдуже будемо проходити повз факти насильства й приниження людини. І – найголовніше! – якщо ми не навчимося цінувати кожну людину і самих себе як найвищий скарб.

Практична частина

Мета заняття: формування у групи переконання в тому, що людина – це найцінніший у світі скарб.

Наші поради

Кімнату, де проходитиме заняття за цією темою, варто оформити афоризмами (поданими перед інформаційною частиною чи підібрати інші).

Вступне слово

Протягом тисячоліть людство розмірковувало над тим, чим, власне, є особистість, яка її роль на землі... І доходило висновку, що кожна людина є неповторною, зі своєю радістю й тугою, сподіваннями і розчаруваннями. Отож кожна людина має індивідуальне бачення й сприйняття, бо багато в чому принципово відрізняється від інших. Щоб відбутися як Людина, необхідно, найперше, як найвищу цінність шанувати цю неповторність: і власну, і ближніх. І пам'ятати, що людина – це найбільший у світі скарб, немає нічого ціннішого за людське життя. Роздумам та обговоренню саме цих цінностей присвячене наше заняття, тема якого: «Я – як найбільша цінність у цьому світі».

Після вступного слова обговоріть із групою графік роботи, а потім запропонуйте прийняти Правила.

Вправа «Моє ім'я»

Мета: познайомитися, підкреслити свою індивідуальність; вправа розрахована на зняття напруги в групі.

Виконання вправи

Запропонуйте присутнім, що сидять у колі, почергово назвати своє ім'я та рису свого характеру, яка починається на першу букву імені. Можна доповнювати цю рису жестом.

У кінці подякуйте групі та підведіть коротенький підсумок:

Дякую всім за цікаву роботу. Отож, сьогодні ми дізналися більше одне про одного. Маю надію, що всі наші риси допоможуть нам краще зрозуміти одне одного, поважати думку кожного й кожної, цінувати нашу неповторність.

Вправа «Блопси І»

Мета вправи: оцінка себе та своїх досягнень чи прагнень.

Необхідні матеріали: аркуші паперу зі схематичними людськими фігурками – «блопсами» (див. Додаток).

Виконання вправи

Групі пропонується визначитися, хто з якою фігуркою на малюнку себе асоціює. Потрібно замалювати чи обвести цю фігурку.

Потім проводиться коротке обговорення:

– Просимо бажаючих поділитися: яку саме фігурку ви вибрали і чому?

Вправа «Я – ...»

Мета вправи: продовження знайомства та створення комфортної атмосфери для роботи.

Необхідні матеріали: клейкі папірці (стікери) з написом «Я – ».

Виконання вправи

Усі присутні отримують по одному стікеру, на якому написано «Я – ». Необхідно дописати три свої особливості, які не є очевидними для оточуючих. Тобто, не підходять відповіді типу: «Я – вдягнений у джинси» чи «Я – шатенка», а правильними є такі: «Я люблю складати вірші» чи «Я – оптимістична й життєрадісна людина». Потім ці папірці треба прикріпити до свого одягу на видному місці, а далі, вільно рухаючись по кімнаті, поспілкуватися з усіма членами групи. При цьому потрібно підійти до когось, представитися, потиснути руку, а потім розповісти про свої особливості й поцікавитися особливостями цієї особи.

Проведіть обговорення вправи:

– Хто хоче поділитися своїми враженнями? Що нового ви дізналися про своїх друзів?

– Що вам дала ця вправа?

Руханка «Літо»

Мета: порухатися; вправа розрахована на створення комфортної атмосфери в групі.

Виконання вправи

Група сидить у колі. По колу вам потрібно перерахувати присутніх на «червень», «липень», «серпень». Умови гри: коли говориться, наприклад, «липень», то всі, кого було названо цим місяцем, повинні встати і швидко помінятися місцями. Відповідно на слово «серпень» чи «червень» мають помінятися місцями інші частини групи. Коли говориться: «літо», то всі присутні (без винятку) повинні помінятися місцями.

У кінці запитайте групу, чого їх навчила ця гра, виходячи з мети заняття.

Підведіть підсумки відповідям групи:

Хоча ми всі різні й неповторні, як природа – в різні місяці, але ми маємо і багато спільного, що нас об'єднує: ми всі люди, всі мріємо бути щасливими, всі вчимося в школі, проживаємо в Україні, на цій планеті, в цій частині Всесвіту... Всі ми прагнемо миру! У нас більше спільного, ніж відмінного, і всі ми залежимо одне від одного.

Вправа «Мій власний герб»

Мета вправи: допомогти всім присутнім відчувати власну унікальність та неповторність інших.

Необхідні матеріали: чисті аркуші паперу за кількістю присутніх.

Виконання вправи

Запропонуйте всім присутнім намалювати свій «родовий» герб, який відображатиме:

- три речі, що ви найкраще вмієте робити;
- три речі щодо того, як проводиться вільний час;
- три місця, які є улюбленими чи які ви мрієте відвідати;
- девіз свого життя.

Після завершення роботи запропонуйте бажаним зробити презентацію окремих положень (на їхній вибір) свого герба. Потім проведіть зворотній зв'язок із групою:

- Для чого ми виконували цю вправу? Що вона вам дала?

У кінці підведіть коротенький підсумок висловлюванням присутніх:
Отож виконання цієї вправи дало нам... (коротко переформулюйте сказане групою). Дякую всім за щирість та плідну працю!

Рухлива гра «У шеренгу шикуйсь!..»
Мета: розрядка; допомогти присутнім усвідомити, що бути першою чи останньою насправді залежить не так від людини, як від критерію, від умовностей, від ситуації.

Запропонуйте групі стати в шеренгу за ознакою веселість, потім за ознакою серйозність.

У кінці запитайте групу, чого їх навчила ця гра, виходячи з мети заняття.
Підведіть підсумки відповідям групи:

Ми часто в житті людей ділимо на перших і останніх, на головних, важливих і непотрібних. Так само часто ставляться й до нас. Насправді, кожний розподіл є умовним. Для когось ми не головні, а для когось – найголовніші й найрідніші у світі. Комуś ми чужі чи навіть неприємні, а комуś – найкращі та найближчі. Отож запам'ятаймо: бути першою чи останньою насправді залежить не від людини, а від критерію вибору. Не можна всіх обожнювати, але всіх потрібно поважати. Не потрібно намагатися всім подобатися, потрібно більше дбати про власну самоповагу.

Вправа «Любов до себе – основа самоповаги та поваги інших»
Мета: підвищення самооцінки.
Необхідні матеріали: анкета.

Виконання вправи
Спочатку проведіть коротку дискусію за планом:

- Як ваша звична поведінка вам допомагає і як (можливо) заважає у досягненні мети?
- Яка ваша думка щодо вислову «Повір у себе і в тебе повірять інші»?

Потім запропонуйте групі:

- Ви отримали коротеньку анкету. Обведіть в ній ту відповідь, яка вам ближча.

АНКЕТА		
Я себе люблю	ТАК	НІ
Я вважаю себе гарною людиною	ТАК	НІ
Я вважаю себе людиною, вартою поваги	ТАК	НІ
Я турбуюсь про себе так само, як і про інших	ТАК	НІ
Я себе підтримую, а не критикую	ТАК	НІ
У мене є достатньо зважена точка зору на власні позитивні риси та недоліки	ТАК	НІ

Проведіть коротке обговорення заповнених анкет. Запросіть висловитися всіх бажаючих. Потім підведіть підсумки:

У житті потрібно іноді знайти час, щоб сісти, зосередитися й реально оцінити себе та власні сили. При цьому не треба себе критикувати – ліпше знайти те, над чим потрібно ще попрацювати задля змін на краще. Ми здатні змінитися, і ми варті любові до себе!

Вправа «Мій зірковий час»

Мета: допомогти присутнім повірити у свою «зірковість», у свої творчі здібності, а також побачити «зірковість» інших.

Виконання вправи

Запропонуйте присутнім згадати й намалювати свої особисті досягнення, які вони вважають «зірковими», за останні місяці (можна – за півроку чи рік).

Наприклад:

Я допоміг своїй сім'ї в ремонті квартири
Я навчилася кататися на роликах
Я познайомився з гарною дівчиною, яка приїхала з Донецька
Я перемогла в конкурсі малюнків «Україна – єдина»
Я навчився більш вільно спілкуватися з людьми
Я допомогла подрузі у важку хвилину

Проведіть обговорення:

- Що вам сподобалося в цій вправі?
- Які почуття у вас виникли, коли ви намагалися згадати свій зірковий час?
- Чий зірковий час справив на вас найбільше враження і чому?
- Чого вас навчила ця вправа?

Вправа «Ми з тобою схожі тим, що...»

Мета: допомогти всім присутнім виявити спільні риси, що єднають їх з іншими людьми.

Необхідні матеріали: м'ячик.

Виконання вправи

Група стоїть у колі. Запропонуйте перекидати м'ячик одне до одного, називаючи при цьому якусь характерну особливість, яка, на їхню думку, є спільною з цією людиною. При цьому фраза починається словами: «Ми з тобою схожі тим, що...».

Вправа виконується, допоки м'ячик не побуває в руках усіх присутніх у колі.

Обговорення проводиться за планом:

- Чи складно було виконувати цю вправу?
- Для чого ми виконували цю вправу? Що вона вам дала?

Вправа «Мої улюблені речі»

Мета: усвідомлення індивідуальності інших через їхнє визначення своїх улюблених речей.

Виконання вправи

Завдання для групи – продемонструвати та розповісти про свою улюблену річ, про те, що нами особливо цінується. Якщо цієї речі немає при собі, потрібно її намалювати та продемонструвати малюнок.

Після самопрезентацій присутніх, що проходять по черговому, по колу, проводиться обговорення:

- Що вам сподобалося в цій вправі?
- Які речі й розповіді про речі справили на вас враження і чому?
- Які почуття виникали у вас під час виконання вправи?

Рухлива гра «Оплески»

Мета: підвищення настрою та активізація групи.

Виконання вправи

Всі присутні сидять у колі. Попросіть встати тих, хто любить танцювати/ мріє навчитися кататися на гірських лижах/ поважає права інших/ тощо. Запропонуйте поаплодувати тим, хто встав.

У кінці запитайте групу, чого їх навчила ця гра, виходячи з мети заняття.

Підведіть підсумки відповідям групи:

Ми всі різні й неповторні. Кожна людина обдарована своїм талантом і вмінням, кожна людина варта поваги й пошани. Тому давайте вчитися помічати в оточуючих перш за все їхні переваги, а не недоліки.

Вправа «Блопси II»

Мета: визначити зміни в самооцінці, порівнюючи свої місця на схемі «Блопси» на початку та в кінці заняття.

Необхідні матеріали: аркуші паперу зі схематичними людськими фігурками – «блопсами», які використовувалися на початку заняття.

Виконання вправи

Запропонуйте групі: Знову визначте, з якою фігуркою на малюнку ви себе асоціюєте. Замалюйте чи обведіть цю фігурку.

Потім проведіть коротке обговорення:

– Розкажіть, чи змінили ви своє визначення фігурки. Якщо так, то чому? Якщо ні, то, знову ж таки, чому?

У кінці подякуйте всім присутнім за плідну працю і побажайте завжди розуміти, що людина є найвища цінність у світі, що людське життя є священне.

Де починаються
твої права

Де починаються твої права

Права людини починаються з малого: поблизу вашого власного будинку – настільки малого й настільки близького, що ці місця неможливо побачити на карті світу; з невеликого кварталу, в якому живе людина; зі школи й коледжу, в якому вона вчиться; з підприємства, ферми або установи, де вона працює. Саме в цих місцях кожен чоловік, кожна жінка, кожна дитина домагаються справедливості, рівних можливостей, відсутності дискримінації й утвердження власної гідності. Якщо ці цінності не визнаються в саме цьому оточенні, то вони будуть мати ще менше значення в інших місцях.

Елеонора Рузвельт

Кожна людина повинна мати всі права... незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового становища або іншого становища.
Стаття 2 Загальної декларації прав людини

Інформаційна частина

Під правами дитини розуміють чітко окреслені, встановлені принципи, положення, закони, які регулюють її життєдіяльність у суспільстві. Права дитини були усвідомлені й чітко визначені не так давно – тоді, коли людство підійшло до необхідності формулювання прав дитини та забезпечення їх. Так, у середньовічній спільноті поняття дитинства не було. Французький історик Філіп Ар'єс стверджує: “У середньовічному суспільстві поняття дитинства не існувало. Це не означає, що дітьми взагалі нехтували, не піклувалися про них. Поняття “дитинство” не слід плутати з любов'ю до дітей. Воно означає усвідомлення природи дитинства, того, що відрізняє дитину від дорослого, навіть молодого за віком”.

Наприкінці сімнадцятого сторіччя Жан-Жак Руссо зламав зазначені канони, поставивши на перше місце автономію і самостійність дитини, її право на вільний розвиток, а з боку дорослих – вимогу гуманного ставлення до дитини.

У середині дев'ятнадцятого сторіччя з'явилися принципи вільного виховання: в їх основу було покладено ідеї свободи і рівності дитини, її незалежності, права вільно розвивати свої здібності. На той час зміни відбувалися й у сім'ї: між батьками та дітьми почали встановлюватись більш ліберальні, демократичні стосунки, ніж раніше.

Наступне, двадцяте сторіччя, прогресивні педагоги проголосили “століттям дитини”, що означало вільний розвиток здібностей, нахилів, свідому дисципліну, обмеження або зведення нанівець примусу й покарань, створення умов для повноцінного розвитку.

Світовий рух на захист дітей почався у двадцяті-тридцяті роки. Це були лише поодинокі випадки, заходи, наміри змінити ситуацію у світі дитинства. У 1923 році Міжнародна Рада захисту дітей розробила і затвердила декларацію прав дитини – Женевську Декларацію. У 1924 році П'ята Асамблея Ліги Націй приймає Женевську Декларацію і закликає усі народи керуватись її принципами.

У 1948 році ООН прийняла розширений текст Декларації прав людини. Це визначальний правовий документ, який на сучасному етапі приймається як еталон, згідно з яким потрібно встановлювати національне законодавство. Декларація прав людини проголосила, що всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності і правах. Хоча зазвичай декларації носять рекомендаційний, а не зобов'язуючий характер, проте ця Декларація спричинила глобальні зміни в законах усіх держав світу. Не менш ніж 90 національних конституцій, прийнятих після 1948 року, відбивають у переліку національних прав положення Декларації.

Проте людство мало пройти певний шлях, щоб усвідомити необхідність захисту прав дитини. Тому тільки 9 листопада 1959 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію прав дитини. Ця Декларація з метою захисту прав дитинства висунула десять узагальнених прав кожної дитини, які, проте, більше звертають увагу на біологічні потреби дитини і менше – на соціальні. Декларація наголосила, що

права дитини не можна купити чи заробити – кожна людина має їх від народження, вони є невід’ємними та універсальними. Не можна мати одні права і не мати інших, права – неподільні.

У 1979 році, який було проголошено Міжнародним роком молоді, ініціативною групою уряду Польщі було запропоновано створити Конвенцію про права дитини як єдиний міжнародний проект. У 1989 році (через 30 років після прийняття Декларації прав дитини) робоча група подала у Комісію з прав людини остаточний варіант документа. 20 листопада 1989 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини. 2 вересня 1990 року Конвенція набула чинності (наша країна ратифікувала цю Конвенцію 27 вересня 1991 року). Держави, які ратифікували Конвенцію про права дитини, взяли на себе зобов’язання забезпечити всім особам, які не досягли 18 років, всі права, передбачені цією Конвенцією.

У тому ж 1990 році відбулася Всесвітня зустріч на вищому рівні в інтересах дітей. На ній було прийнято Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей у 90-ті роки та План дій по здійсненню Декларації.

8-10 травня 2002 року відбулася Спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН в інтересах дітей. Під час підготовки до Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї, що проходила під егідою ЮНІСЕФ, більше 130 країн надали національні доповіді про прогрес щодо покращання становища дітей, альтернативні доповіді були підготовлені неурядовими організаціями. Вперше за історію світової спільноти учасниками сесії стали не лише представники держав і неурядових організацій, але й самі діти. Декларація і План дій “Світ, сприятливий для життя дітей”, що були прийняті Сесією, спрямовані на подальші позитивні зміни у світовій спільноті в інтересах дітей. До всіх членів суспільства адресовано заклик стати учасниками всесвітнього руху, сприятливого для життя дітей, на основі 10 принципів.

Після здобуття Україною незалежності наша країна активно долучилася до світового руху з дотримання прав дитини. Нашою державою ратифіковано всі міжнародні документи по захисту прав дитини; права дитини стали засадами діяльності закладів освіти та різних державних організацій, які створено для допомоги дітям.

Сьогодні в Україні спостерігається спалах інтересу до такої проблеми, як права дитини. Це зумовлено кількома причинами. Перша з них – рух до відкритого громадянського суспільства. Друга причина – сучасне становище дітей в Україні, яке далеко не завжди є задовільним, особливо, якщо подивитися на становище дітей–вимушених переселенців, або згадати тих, що лишилися на окупованій території. Третя – зміни у ставленні до дітей, до внутрішнього світу дитини, її інтересів, запитів, побажань.

Практична частина

Мета заняття: засвоїти, що таке права, які є права і як ними користуватися.

Облаштування кімнати для заняття: Кімнату, де проходитиме заняття за цією темою, потрібно оформити двома плакатами:

Плакат № 1 – 10 узагальнених прав кожної дитини:

- Рівні права без розмежування на раси, релігії, походження та стать.
- Право на інтелектуальний та фізичний розвиток у сприятливих умовах.
- Право на ім’я та національність.
- Право на харчування, житло і медичне обслуговування.
- Право на спеціальний догляд для дітей з особливими потребами.
- Право на любов, взаєморозуміння і підтримку.
- Право на освіту і гру.
- Право на невідкладну допомогу у випадку катастрофи.
- Право на захист у випадку катастрофи.
- Право на розвиток у душі взаєморозуміння та миру.

Плакат № 2 – 10 принципів всесвітнього руху «Світ, сприятливий для життя дітей»:

- Життя дітей – понад усе.
- Викоренити злидні – інвестувати в дітей.
- Не залишати без уваги жодну дитину.
- Дати кожній дитині освіту.
- Захистити дітей від шкідливих чинників і від експлуатації.

- Захистити дітей від війни.
- Боротися з ВІЛ-СНІД.
- Дослухатися до дітей і забезпечувати їхню участь у прийнятті рішень.
- Зберегти Землю для дітей.

Наші поради

Також варто прикрасити кімнату плакатом із цитатами, зазначеними над інформаційною частиною.

Вступне слово (короткий виклад інформаційної частини).

Після вступного слова обговоріть із групою графік роботи, а потім запропонуйте прийняти Правила.

Вправа «Моє ім'я»

Мета: познайомити присутніх та зняти напругу в групі.

Виконання вправи

Всім присутнім запропонуйте по чергову в колі називати своє ім'я та одне з прав дитини, яке сподобалося найбільше в плакаті № 1. Попросіть пояснити, чому вони вибирають те чи інше правило.

У кінці подякуйте групі за цікаву роботу.

Вправа «Я хочу дізнатися»

Мета: допомогти групі зрозуміти та сформулювати результати, яких присутні хочуть досягнути, а також можливість скорегувати навчальний процес залежно від потреб групи.

Виконання вправи

Запропонуйте групі на стікерах (маленьких клейких папірцях) записати відповідь на запитання: *Про що ви хотіли б дізнатися з оголошеної теми нашого заняття? Що потрібно для того, щоб ця зустріч була для вас цікавою та дійсно корисною?*

Далі кожна особа в колі зачитує написане та приклеює свій листочок на заздалегідь підготовлений великий аркуш паперу з написом зверху «Наші очікування».

Вправа «Я йду на північ» («Гра без правил»)

Мета: сприяти формуванню розуміння того, що наявність чітких правил у соціумі дає можливість кожній людині діяти без порушення прав інших.

Необхідні матеріали: м'ячик, плакат із написом «Північ».

Виконання вправи

Вправа свідомо будується таким чином, щоби присутні не розуміли, що відбувається і що вони повинні робити. Це має призвести до певної неузгодженості в діях групи і, як результат, пред'явлення вам вимог щодо вироблення більш чітких, конкретних правил проведення гри. Отож, в одному кутку кімнати ви розміщуєте плакат з написом «Північ», потім повідомляєте групі, що потрібно виконувати дуже важливе правило – бути ввічливими, тому обов'язково при передачі м'ячика вимовляються чарівні слова: «Будь ласка!». А далі розпочинаєте гру словами: «Я йду на північ і беру разом із собою зелену шапку/кавоварку/ великого собаку/ Катерину Іванівну/...» (називаєте будь-який предмет чи істоту) і передаєте м'ячик комусь із присутніх. Зазвичай хтось залишається на місці чекати конкретніших рекомендацій щодо подальших дій, а хтось прямує за вами «на північ». Повторюючи фразу «Я йду на північ», ви не йдете в тому напрямку, а рухаєтеся або по колу, або в «південному напрямку», чи різко зупиняєтеся на місці. Час від часу ви забираєте м'ячик і передаєте його іншим з тими ж словами: «Я йду на північ і...». Гру необхідно закінчити в той момент, коли група починає виявляти ознаки роздратування або незадоволення ситуацією.

По закінченні гри проведіть обговорення:

- Чи просто було грати в «Гру без правил»?
- Чи почувалися ви захищеними та впевненими під час гри?
- На якому етапі виникло бажання отримати більш конкретну інформацію про правила гри?
- Чи є безпечною така ситуація для людини?
- Де ми бачимо «Гру без правил» в Україні?
- Чи може почуватися безпечно людина в суспільстві, яке не має правил, що передбачають її захист?

У кінці підведіть підсумок висловленим думкам:

Насправді кожне суспільство й кожна громада живе за певними правилами. Знаючи правила життя, жити безпечніше та легше. Порушення міжнародних правил призводить до конфліктів і війн.

Вправа «Що таке “право”?»

Мета: допомогти групі визначити поняття «право»; сформувати вміння аналізувати інформацію на наявність порушень або дотримання прав дитини.

Виконання вправи

Зачитайте ряд ситуацій/тверджень, використовуючи перелік з Плакату № 1, і запропонуйте групі з'ясувати з них, що ж таке «право».

Проведіть обговорення:

- Отже, що таке права людини?
- Чи можна права людини купити? А заробити? А заслужити?
- Хто надає людині права?
- Як ви розумієте те, що права є невід'ємними й універсальними?
- А що означає те, що права є неподільними?
- Що нового ви дізналися про права дитини під час виконання вправи?
- Які почуття виникали у вас під час виконання вправи?

Підведіть підсумок:

Отже, під правами людини й дитини зокрема розуміють чітко окреслені, установлені принципи, положення, закони, які регулюють її життєдіяльність у суспільстві. Не держава надає права людині – права надані людині від народження, це своєрідні закони, які ніхто не може порушувати. Тому права не можна купити чи заробити – кожна людина має їх від народження, вони є невід'ємними та універсальними (тобто торкаються всіх). Не можна мати одні права і не мати інших, бо права є неподільними.

Вправа «Реальність наших прав»

Мета вправи: дослідження конкретних випадків порушення прав людини та обговорення основних принципів і цінностей, викладених у Загальній декларації прав людини.

Необхідні матеріали: роздаткові матеріали конкретних ситуацій з порушенням прав дітей та короткий перелік статей Загальної декларації прав людини (див. Додаток).

Виконання вправи

Зверніться до групи: Основні права людини були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році у «Загальній декларації прав людини» (можете детальніше зупинитися на Загальній декларації прав людини, використовуючи матеріали інформаційної частини та словника термінів). Зараз ми об'єднаємося в пари. Кожна пара отримує свою історію та перелік статей Загальної декларації прав людини. Прочитайте ці реальні історії та визначте, які статті Загальної декларації прав людини було порушено.

Проведіть обговорення

- Яка у вас була історія? Які почуття вона у вас викликала?
- Які права людини були порушені? Назвіть статті Загальної декларації прав людини та інших міжнародних Конвенцій, що передбачають ці права.
- Який існує зв'язок між війною та правами людини?

Підведіть підсумок:

Отже, ми маємо знати й завжди та всюди захищати свої людські права, що належать нам з моменту народження. Де б ми не були: в своїй країні чи закордоном; хто б ми не були: дорослі чи малі, бідні чи багаті, дівчатка чи хлопчики, – всі ми маємо права, засвідчені колективним розумом і волею людства в Загальній декларації прав людини. Це право на життя, на особисту недоторканність, на захист від катувань, на медичну допомогу та інші. Ці та інші права людини підтверджені в Загальній декларації прав людини та в багатьох інших міжнародних правових документах.

ДОДАТОК

Історія Дмитра

Дмитро перейшов до 11-го класу. Через рік – випуск, тому і зодягнутися треба, і гроші на альбом, подарунки дівчаткам, вчителькам... А в сім'ї гроші заробляє тільки мама, що працює медсестрою вдень, а через ніч чергує в лікарні. А ще миє підлогу в двох під'їздах і Дмитро їй часто допомагає. Тому рішення Дмитра заробити трохи грошей на літніх канікулах не викликало у мами заперечень. Нагода трапилася, коли його друг Роман запропонував найнятися торгувати квасом. Робота не дуже важка, платитимуть щодня, та й ще може бути прибуток за рахунок того, що в бочку, зазвичай, ллють дещо більше квасу, ніж зазначено в накладних документах.

Власник зустрів Дмитра привітно, сказав, що йому потрібні саме такі кмітливі і відповідальні хлопці. Єдине, що не зовсім його влаштовувало, так це те, що хлопець був неповнолітній. Тому власник запропонував скласти трудову угоду з мамою Дмитра. Мамі роботодавець сина сподобався і вона погодилася, щоб на її ім'я склали угоду.

Дмитро приступив до роботи. Погода була спекотна, і покупців не бракувало. До того ж, вдача і усміхнене обличчя хлопця подобалось людям і це теж допомагало в торгівлі. Перший тиждень пройшов добре, хлопець вчасно отримував гроші, був навіть невеликий прибуток.

Другий тиждень приніс розчарування. Кожного дня в касі не вистачало грошей. Власник звинуватив у всьому Дмитра: і квас він переливає, і грошей не може рахувати, і взагалі він вкрай неуважний.

Дмитро дуже ретельно почав рахувати гроші, чітко відміряв квас, але і третій тиждень приніс розчарування. Хлопець зрозумів, що справа в тому, що квасу в бочку тепер наливали менше, ніж зазначалося в накладній.

Обурений Дмитро звернувся до власника з заявою про звільнення, сказав, що він не такий дурний, щоб робити на когось задарма.

Власник погодився звільнити його, але тільки за умови, що хлопець сплатить всі свої борги. Звичайно, Дмитро відмовився й пішов геть.

Але наступного дня на вулиці до нього підійшли двоє кремезних хлопців і повідомили, що борг сплачує або він, або його мати. Ще й зауважили: "До речі, твоя мати дуже часто повертається додому пізно ввечері, а, ти сам розумієш, зараз така напружена кримінальна обстановка...".

...Дмитро сплачував свій борг, працюючи безкоштовно на хазяїна ще півтора місяці.

Історія Дарини

Даринка – юна, вродлива дівчина. Їй 17 років, вона живе разом із мамою і навчається на першому курсі коледжу. Коли вони жили в Криму, у них був свій будинок, а у мами гарна робота. Тепер вони мешкають на приватній квартирі, мама працює з ранку до ночі.

Але грошей все одно не вистачає, і допомоги чекати ні від кого.

Даринка вирішила після занять у коледжі підробляти в нічному клубі, що на сусідній вулиці.

Її прийняли мити посуд, але через деякий час власник клубу запропонував їй більш легкий заробіток – розважати відвідувачів-чоловіків і сприяти тому, щоб вони замовляли побільше алкогольних напоїв. Даринка згодилась. Їй навіть подобалось сидіти за столиками з чоловіками, ловити їхні погляди та вислуховувати компліменти. До того ж, шампанське і лікер створювали піднесений святковий настрій. Але одного разу вона випила більше, ніж зазвичай, і вранці з жахом усвідомила, що вона в чужій незнайомій квартирі, в чужому ліжку з якимось незнайомим чоловіком.

Даринка проплакала весь день, спочатку навіть вирішила більше не виходити на роботу в клуб, але потім згадала, що давно хотіла купити собі новеньку сукню, що роботу в клубі вона вибрала для того, щоб продовжити навчання в коледжі і заробляти якісь гроші... Даринка дала собі слово більше не опинятися в подібних ситуаціях, а для цього більше так багато не пити.

Через кілька днів власник клубу сказав, що вона дуже сподобалася одному багатому відвідувачу і він пропонує провести з ним за хорошу платню ніч. Даринка з обуренням відмовилася, але власник клубу насмішкливо-зневажливо подивився на неї, дістав з кишені фотографії та розклав їх на столі. Дівчина побачила на них себе – в тому чужому ліжку, з незнайомим чоловіком. “Якщо ти відмовишся – ці фотографії побачить твоя мама і ціле місто”, – пообіцяв господар.

Стаття 1

Право на рівність

Стаття 2

Свобода від дискримінації

Стаття 3

Право на життя, свободу та персональну безпеку

Стаття 4

Свобода від рабства

Стаття 5

Свобода від тортур і невідповідного поводження в ув'язненні

Стаття 6

Право на визнання особи перед законом

Стаття 7

Право на рівне ставлення з боку закону

Стаття 8

Право на розгляд компетентним судом

Стаття 9

Свобода від свавільного арешту і вигнання

Стаття 10

Право на справедливе та публічне слухання

Стаття 11

Право на презумпцію невинності та доведення провини

Стаття 12

Свобода від втручання в приватне життя, сім'ю, оселю та листування

Стаття 13

Право на вільне пересування в країні та за її межами

Стаття 14

Право на притулок від переслідування в інших країнах

Стаття 15

Право на національність та свободу її зміни

Стаття 16

Право на шлюб та сім'ю

Стаття 17

Право на володіння власністю

Стаття 18

Свобода віросповідань та релігії

Стаття 19

Свобода висловлювання та інформації

Стаття 20

Право на мирні зібрання та об'єднання

Стаття 21

Право на участь в управлінні державою і вільні вибори

Стаття 22

Право на соціальну безпеку

Стаття 23

Право на бажану безпеку та створення профспілок

Стаття 24

Право на відпочинок і дозвілля

Стаття 25

Право на відповідні стандарти життя

Стаття 26

Право на освіту

Стаття 27

Право на участь у культурному житті суспільства

Стаття 28

Право на соціальний устрій визначений цим документом

Стаття 29

Суспільна відповідальність за вільний і повний розвиток

Стаття 30

Свобода від втручання держави чи приватних осіб в перелічені права

Вправа «Ми представляємо ООН»

Мета: допомогти групі усвідомити зміст загальнолюдських цінностей.

Виконання вправи

Спочатку коротко надайте групі інформацію про ООН, використовуючи матеріали зі словника в кінці даного посібника.

Зверніться до групи: «Ми з вами в попередній вправі розглянули загальні права людини. Але крім того, є ще окремо визначені права дитини. Зараз ми спробуємо їх визначити самостійно. Для цього ми утворимо дві команди, які мають виконати наступне завдання: уявити, що вони представляють Організацію Об'єднаних Націй, тому мають скласти перелік правил, необхідних для того, щоб діти усього світу жили в мирі, були щасливі та здорові. При цьому будь-яке правило, яке вони запропонують, буде вважатися правильним. Протягом 15 хвилин їм потрібно виробити ці правила і записати на великому аркуші паперу. Потім одна особа від команди буде презентувати результати цієї колективної праці».

По закінченні вам необхідно знову зачитати права дитини (див. Плакат № 1), а вже потім провести обговорення:

- Якими принципами ви керувалися під час створення переліку правил, які мають зробити всіх дітей світу щасливими?
- Чому Конвенції ООН про права дитини відрізняється від ваших правил?

Під час обговорення зверніть увагу групи на те, що, незважаючи на різноманітність національних традицій і особливостей віросповідання, все ж існують загальні принципи, з урахуванням яких розробляються законодавчі акти, в тому числі й відносно прав людини і дитини зокрема.

Вправа «Казковий світ»

Мета: закріплення набутих знань про права дитини з метою вироблення вмінь шукати вихід у критичній ситуації та активно розв'язувати свої проблеми.

Необхідні матеріали: повітряні кульки трьох кольорів за кількістю осіб у групі.

Виконання вправи

Допоможіть групі сформувати три команди (за допомогою різнокольорових повітряних кульок). Кожній команді роздають тексти казок, у зміст яких вкладено деякі з положень Конвенції. Завдання кожної команди – знайти та пояснити, яке саме право дитини з Конвенції ООН про права дитини використане в тексті (*зверніть увагу групи, що скорочений текст Конвенції знаходиться на плакаті № 1*).

Після презентації роботи команд проведіть обговорення:

- Які почуття виникли у вас під час виконання вправи?
- Які порушення прав дитини відображені в текстах казок?

У кінці підсумуйте проведене обговорення, переформулюючи та узагальнюючи відповіді групи.

Вправа «Я захищаю себе!»

Мета: надати необхідну і якомога повну інформацію стосовно осіб та організацій, до яких можна звертатися в разі порушення прав дитини.

Виконання вправи

Вправу почніть з короткої лекції: Отже, для того, щоб допомогти собі та іншим дітям, найперше необхідно знати свої права. Саме цьому ми сьогодні навчаємося. Також необхідно знати, хто може допомогти і куди потрібно звернутися по допомогу. Давайте подумаємо, хто і як може захистити права дітей, або куди звернутися, якщо ці права порушено. Для цього давайте назвемо міжнародні документи, що захищають права дитини, документи прийняті нашою державою та з'ясуємо, які люди й організації можуть надати допомогу в разі порушення цих прав. Почнемо з розгляду кожного випадку:

- 1) Які документи захищають дітей, коли їхні права порушуються?
- 2) Куди можуть звернутися діти, які страждають від домашнього насильства або порушення їхніх прав?

Відповіді групи записуйте на ватмані, поділеному на три частини (міжнародні документи, українське законодавство, люди та організації).

Зверніть увагу, що в переліку мають бути такі документи:

- Конвенція ООН про права дитини;
- Конституція України;
- Закон України «Про охорону дитинства»;

Увага! Якщо група не знає про ці закони, надайте про них інформацію, використовуючи матеріали зі словника в кінці даного посібника!

До списку осіб та організацій, які можуть надати допомогу в разі порушення прав дитини, необхідно внести:

- батьків;
- вчителів, психологів, соціальних педагогів;
- громадські та благодійні організації (в тому числі церковні);
- центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- служби у справах дітей та сім'ї;
- Уповноважений Президента України з прав дитини;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- поліцію.

У кінці проведіть обговорення й надайте детальну роз'яснювальну інформацію стосовно діяльності структур та окремих осіб (використовуйте для цього матеріали зі словника в кінці даного посібника). Потім запитайте:

- Чи знаєте ви адреси організацій, які надають допомогу в розв'язанні питань, що стосуються порушень прав дитини, у своєму місті?

Підготуйте великий аркуш паперу, на якому запишіть телефони та адреси всіх служб, які надають допомогу у захисті прав дітей. Якщо це можливо, отримайте в цих службах інформаційні матеріали про їхню діяльність та адреси, які можна повторити під час заняття.

У кінці лекції зробіть зворотній зв'язок: Отже, якщо вам потрібна допомога або серйозна порада, якщо порушені ваші права, до кого ви можете звернутися?

Допоможіть групі скласти список:

- до дорослих осіб (це можуть бути батьки, рідні чи інші люди), яким я довіряю;
- до поліції за телефоном 02 чи до нашого дільничного (для цього я по телефону запитаю, де він приймає);
- до психолога в школі, в різних державних соціальних службах;
- за телефоном довіри для дітей та молоді різних психологічних служб;
- до опікунської ради в нашому районі;
- до громадських організацій, які займаються захистом прав людини і дітей зокрема.

Потім підведіть підсумок:

Отже, ми з вами вже знаємо, куди можна звертатися і до кого в захисті своїх прав. Проте не всі діти мали змогу пройти таке навчання. Тому постарайтеся поділитися отриманою інформацією з тими дітьми, які її потребують. Не будьте байдужими до чужої біди!

Вправа «Правила правильні – неправильні»

Мета: вироблення у групи практичних навичок застосування отриманих знань стосовно захисту прав дитини.

Необхідні матеріали: дві таблички (це аркуші паперу чи картону), на одному з яких буде написано «Справжні правила», а на іншому – «Несправжні правила».

Виконання вправи

Запропонуйте групі стати посередині кімнати. На різні боки кімнати прикріпіть таблички і попросіть присутніх швидко рухатися в бік тієї таблички, яка, на їхню думку, є правильною. Потім ви зачитуєте перелік з 28 прав (див. Додаток), а група має визначатися, до яких табличок рухатися.

На завершення тренінгу всі сідають до кола, і ви звертаєтесь до групи: Серед цих 28 правил було 10 несправжніх. Давайте їх виявимо.

Ще раз перечитуєте правила, а група кожне з них обговорює і визначає, правильне воно чи неправильне і чому.

Потім проведіть обговорення:

- Чого вас навчила ця вправа?
- Чи допоможуть вам отримані знання про права дитини почуватися впевненіше в деяких життєвих ситуаціях?
- Яким чином отримані знання ви можете використати для надання допомоги іншим дітям у разі потреби?
- Як ми можемо відрізнити свої права від своїх примх та забаганок?

Підведіть підсумок:

Ми маємо знати свої права. Це допоможе нам почуватися впевненіше в багатьох життєвих ситуаціях самим, а також допомагати, за потреби, іншим. Проте свої законні права ми повинні відрізнити від примх і забаганок.

ДОДАТОК:

Правила, серед яких 10 є несправжніми:

- 1) всі діти мають право на любов та піклування;
- 2) діти, які добре ставляться до своїх батьків, повинні отримувати особливу увагу з їхнього боку;
- 3) всі діти є рівні у правах;
- 4) жодна дитина не повинна бути жертвою насильства або війни;
- 5) кожна дитина має право їсти тільки гамбургери, чіпси та хот-доги;
- 6) кожна дитина може непристойно висловлюватись, якщо захоче;
- 7) особлива турбота – дітям-інвалідам;
- 8) всі діти мають право на повноцінне харчування;
- 9) всі діти мають право на медичну допомогу;
- 10) всі діти мають право на освіту;
- 11) кожна дитина має право користуватися найякіснішим туалетним папером;
- 12) особлива турбота дітям, що перебувають у конфлікті із законом;
- 13) особлива турбота дітям-біженцям;
- 14) діти мають право вільно висловлювати свої погляди;
- 15) кожна дитина має право сміятися під час їжі;
- 16) всі діти мають право на відпочинок і дозвілля;
- 17) діти мають право на вільне спілкування;
- 18) жодна дитина не повинна бути примусово залучена до праці;
- 19) діти, які мають брата чи сестру, повинні одержувати додатковий захист та турботу;
- 20) особлива турбота – дітям без сімей;
- 21) жодна дитина не повинна мити посуд;
- 22) діти мають право на інформацію;
- 23) жодна дитина не повинна прибирати власну кімнату;
- 24) жодна дитина не повинна бути скривджена і зневажена;
- 25) кожна дитина має право отримувати сніданок у постіль;
- 26) жодна дитина не повинна бути об'єктом сексуальних посягань;
- 27) діти мають право на свободу совісті, думки і релігії;
- 28) кожна дитина має право заприятелювати з веселим сусідом.

Гра «Інсценування»

Мета: закріплення отриманих знань.

Необхідні матеріали: картки із надрукованими твердженнями.

Виконання вправи

Допоможіть групі створити 5 команд. Роздайте картки та запропонуйте кожній команді за 7-10 хвилин придумати й розіграти ситуацію, яка б могла бути завершена словами, написаними на їхній картці.

Картки:

1. Всі люди народжуються вільними й рівними, всі мають однакові гідність та права.
2. Всі діти повинні мати житло і сім'ю.
3. Кожна дитина має право на своє ім'я та національність.
4. Кожна дитина має право на освіту та гру.
5. Кожна дитина має право жити в мирній країні.

Потім проведіть обговорення:

- Які були у вас почуття під час виконання завдання, коли ви розігрували свою ситуацію?
- Які були у вас почуття під час перегляду сценок?
- Чи всі сценки відповідали суті слів, які виголошувалися в кінці? Якщо ні, то якою мала бути ситуація?
- Чого вас навчила ця вправа?

Підведіть підсумок:

Ми з вами маємо свої права. Вони записані в Конституції України, в Конвенції прав дитини, в інших міжнародних та національних документах. Держава повинна дбати про нас та захищати наші права. Проте ми й самі повинні докладати до цього зусиль, а також не порушувати права інших.

Вправа «Дерево мудрості»

Мета: зворотній зв'язок із групою та підведення підсумків заняття.

Необхідні матеріали: великий аркуш паперу, на якому намальовано стовбур дерева.

Прикріпіть на дошку ватман з намальованим стовбуром дерева. Роздайте групі різнокольорові стікери у вигляді квітів та листя (восени – виріжте стікери у вигляді плодів; взимку дерево малюйте ялинкою, а стікери вирізайте іграшками), на яких усі присутні в колі мають написати те, що вони зрозуміли, що для них було найважливішим, чого їх навчило це заняття.

Потім попросіть по черзі вставати, зачитувати свої записи та приліплювати свій папірець на «гілки дерева». Таким чином розквітає/дає свої плоди «Дерево мудрості».

У кінці подякуйте групі за спільну роботу, побажайте успіхів у справі захисту своїх прав. Бажано в кінці заняття роздати всім присутнім брошуру з повним текстом Конвенції ООН про права дитини.

Право на миротворчість

Сценарій інтерактивного тренінгу

Право на миротворчість

Сценарій інтерактивного тренінгу

1. Вступна частина

Привіт, друзі!

Мене звати..., і сьогодні я пропоную нам з Вами взяти участь у цікавій і творчій розмові на тему миру. Мир і творчість – якщо об'єднати ці два слова, то ми отримуємо поняття, яке дуже добре знайоме кожному з вас. Мир і творчість – це не що інше, як миротворчість!

Сьогодні кожен і кожна з вас зможе створити свої реальні кроки по наближенню миру. І допоможе нам у цьому всеукраїнський проект «Війна і Мир: участь дітей у миротворчості», який ініційовано Київською школою рівних можливостей спільно з Київською міською службою у справах сім'ї та дітей, Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» та Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Що ж потрібно для того, аби наблизити мир? Які реальні кроки кожного з нас можуть допомогти творенню миру? Відповіді на ці, а також інші питання ми спробуємо сьогодні знайти з Вами разом.

Але для початку давайте розберемось – хто ж такий миротворець?

2. Поняття МИРОТВОРЕЦЬ

Отож, хто ж такий миротворець?

Якщо ж ми з вами подивимось тлумачення у словнику, то побачимо, що «миротворець» - це той, хто сприяє встановленню миру, усуває ворожнечі, сварки. Тобто просто людина, яка допомагає зберегти мир.

Але хто ж ця людина? Хто конкретно може бути миротворцем?

Якщо ми введемо це запитання у пошуковий сервіс Google, то побачимо наступне:

Більшість посилань – це озброєні чоловіки у блакитних касках і з шевронами ООН на своїй формі. І це буде вірною відповіддю, адже у більшості людей в нашій країні донедавна слово миротворець асоціювалось виключно із учасниками міжнародних миротворчих місій.

Далі ми бачимо із вами логотипи організацій, фондів та сайтів, які з'явилися в Україні за останні роки і мають назву «Миротворець». Це – організації, які поставили собі за мету якомога скоріше наблизити мир у нашій країні та роблять заради цього певні дії.

А якщо змінити запит на «Юні миротворці», то побачимо веселих та усміхнених хлопців та дівчат, які також дуже прагнуть миру. Тільки на цих світлинах ми вже немає зброї та лиха війни. Тут ми бачимо в основному прояви творчості. Саме так – творчістю заради миру і займаються юні миротворці.

У соціальній мережі «Фейсбук» створена спеціальна група для учасників та учасниць нашого проекту – юних творців миру. Це група «Війна. Мир. Діти. Творчість.» Там є спеціальний фотоальбом, у якому кожен учасник та учасниця діляться власним розумінням поняття «Бути миротворцем». Деякі з них я хочу продемонструвати Вам:

ФОТО із групи ФЕЙСБУК

Якщо ви погоджуєтесь з даним визначенням, можете поставити лайк. Ось так (ведучий демонструє).

Як ми бачимо, у кожного з учасників та учасниць своє бачення того, що ж означає «бути миротворцем». Але всі визначення об'єднані теплом, добротою та справжнім прагненням миру.

То ж у найближчу годину я пропоную кожному з вас, дівчата та хлопці, спробувати себе у якості особливого - юного -миротворця. На екрані – слайди із поняттями та скрін-шоти з Google

3. Інтерактивна вправа «МОЇ ПРАВА ЗНИЩЕНІ ВІЙНОЮ»

Впевнений, що кожному з вас добре відомий такий документ, як «Конвенція ООН «Про права дитини». Саме там прописані ваші особливі права, які допомагають вам по досягненню повноліття стати активними та успішними учасниками дорослого життя. І хоч у переліку прав не має прямого «права на миротворчість», але є багато інших. Ось, наприклад, тільки сьогодні ми з вами реалізуємо і право на освіту, і право на інформацію, і право на творчість тощо. Але якщо ми уявимо собі дітей, які постраждали від військових дій, то зрозуміємо, що війна знищує всі дитячі права. І це не тільки найголовніше – право

на життя. Це і багато інших, невід’ємних прав дитини.

Якщо ми з вами зможемо сьогодні зрозуміти, які причини унеможливають реалізацію прав дитини, що постраждала від військових дій, то побачимо, що саме потрібно на сьогодні для відновлення цих прав. Саме над цим питанням, що стосується конкретних прав, я і пропоную попрацювати наступні 5 хвилин у ваших групах.

Ведучий об’єднує учасників та учасниць у групи, кожній групі видається певне право дитини.

Отож, кожна група отримала своє право, закріплене у Конвенції ООН. Ваше завдання – дати відповідь на питання:

- Що заважає реалізувати це право дитині, яка постраждала внаслідок військових дій?
- Що унеможливає реалізувати це право?

Кожну групу я прошу навести до семи прикладів, а також підготувати спікера, який презентує всім вашу думку. Отож, у вас є п’ять хвилин, і час починає спливати просто зараз!

Учасники та учасниці в групах обговорюють можливість / не можливість реалізації даного права дитини під час військових конфліктів, або ж для дітей, що постраждали внаслідок військових конфліктів, і напрацьовують свої варіанти відповідей.

Перелік прав для обговорення:

- Кожна дитина має право на мирні зібрання та об’єднання (ст. 15)
- Кожна дитина має право на інформацію (ст. 17)
- Кожна дитина має право на освіту (ст. 28, 29)
- Кожна дитина має право на розвиток талантів (ст. 29)
- Кожна дитина має право на відпочинок і дозвілля (ст. 31)
- Кожна дитина має право знати свої права (ст. 42)
- Кожна дитина має право на особисте життя (ст. 16)

По завершенні часу ведучий пропонує учасникам та учасницям представити свої напрацювання (по 1 хв. для спікера від кожної групи), а далі робить висновки. Висновки супроводжуються фотографіями із зони АТО.

Отож, ми з вами переконалися, що військові дії не тільки можуть напряму порушувати такі фундаментальні права, як право на життя чи право на захист дитини від насильства або від участі у збройних конфліктах, але й так званих «соціальних» прав, як право на освіту, відпочинок та навіть особисте життя. І якщо захистити дитину від ворога справді можуть лише професійні миротворці – військові, то в наших з вами силах допомогти дітям відновити їх соціальні права.

Слайди переліком прав дитини, а також фотографії із зони АТО до наведених прав.

4. Лайки не допоможуть

Але зараз – коротка перерва на рекламу. На екрані ви побачите примірники всесвітньовідомої соціальної реклами.

Ведучий демонструє фотографії.

Скажіть будь-ласка, що спільного у цих фотографій? Які елементи є на кожній з них?

Відповіді учасників

Правильно, це – лайки. АЛЕ... Чи доречні тут лайки? На кожній світлинці ми бачимо дітей, які постраждали від військових дій. Дітей, опалених війною. Бачимо сум, горе, розпач. І бачимо... лайки.

Кілька хвилин тому ми ставили з вами лайки на знак того, що нам подобається. Лайк – це найпростіший спосіб на сьогодні у соціальних мережах відзначити той матеріал, який нам дійсно до вподоби. Але погодьтесь, що жодній свідомій людині не можуть бути до вподоби ті ситуації, які зображені на фото.

Як ви думаєте, на що хотіли звернути увагу автори цієї соціальної реклами? Як може називатись ця серія фотографій?

Відповіді учасників та учасниць.

Так, цей проект має назву «Лайки не допоможуть». І справді, навіть якщо мільйон людей відмітять лайками ці фото, це не допоможе дітям пережити лиха війни. На вашу думку, до чого закликають автори соціальної реклами?

Обговорення.

Ця кампанія закликає кожну свідому людину до конкретних дій.

Лайки не допоможуть. Почни діяти. Стань миротворцем – саме такий заклик є під цими фото. То ж і сьогодні для кожного з нас самих лише лайків замало. І якщо ми справді хочемо бути миротворцями, треба починати діяти! Слайди із кампанією «Лайки не допоможуть»

5. Історія пакистанської дівчинки

17-річна Малала Юсафзай отримує Нобелівську премію миру і стає наймолодшим в історії лауреатом. Юну Пакистанка нобелівський комітет відзначив "за боротьбу проти нехтування прав дітей та молоді і за права всіх дітей на освіту".

9 жовтня 2012 року Малала їхала разом зі своїми однокласниками, коли раптом талібський бойовик зупинив шкільний автобус і закричав: "Хто тут Малала?". "Я - Малала", - сказала дівчинка. Після цього він кілька разів вистрілив їй прямо в голову. Страшний епізод зі свого життя дівчинка описує в мемуарах під назвою "Я - Малала".

Молода правозахисниця народилася в 1997 році в пакистанській долині Сват. Її батько був директором школи і підтримував прагнення дочки здобути освіту. Коли регіон захопили таліби і заборонили дівчатам здобувати освіту, Малала ходила на уроки, ховаючи підручники під своїм одягом.

Вона відкрито виступала проти утисків. Брала участь в конференціях, знялася в документальному фільмі The New York Times про закриття шкіл. Під псевдонімом вела англомовний блог для BBC, в якому розповідала про життя під контролем талібів.

Після поранення Малали відвезли до Великобританії. У Пакистані стало небезпечно - їй постійно надходили погрози. У дівчинки з'явилося багато справ, пов'язаних з її правозахисною діяльністю. Але все ж вона намагається не пропускати уроки. У будні ходить в школу, а у вихідні працює у фонді, який створила для розвитку освіти в Пакистані.

Малала стала одним з найвпливовіших у світі підлітків. Вона виступає в ООН і зустрічається зі світовими лідерами. Незважаючи на юний вік, вона не проти зробити політичну кар'єру і, повернувшись до Пакистану, стати прем'єр-міністром. (Малала Юсафзай, слайди)

6. Тест «Можливості дитини-миротворця»

До кожної дії, тим більше до такої важливої, як миротворчість, треба ретельно підготуватись. Як саме? Зібрати якомога більше інформації і робити дії, які справді принесуть користь. А ще – не потрапити у тенета зловмисників, які, на жаль, створюють власний бізнес на чужому горі. І таких псевдо миротворців справді дуже багато.

Перші кроки до такої підготовки ми проведемо з вами просто зараз за допомогою спеціального тесту.

Отож, шановні учасники та учасниці, вашій увазі декілька запитань. Кожне з них буде мати декілька варіантів відповіді. Ви обираєте той варіант, який вам здається правильним у заданій ситуації, і демонструєте свій вибір за допомогою кількості пальців на вашій руці – варіант 1, 3, 4, 2 тощо (ведучий демонструє).

Отож, запитання перше.

Ви прагнете стати миротворцем. Для цього вам обов'язково потрібно:

1. Зареєструватись у спеціальних списках миротворців;
2. Накопичити стартову суму грошей для своєї діяльності;
3. Дізнатися про реальні потреби конкретних осіб, які постраждали від військових конфліктів;
4. Взяти на себе саме ту роботу, яку ви точно зможете виконати.

Правильні варіанти – 3 та 4, адже ніякої стартової суми чи обов'язкової реєстрації вам не потрібно для здійснення добровільної миротворчої діяльності, а от дізнатися про реальні потреби і брати на себе тільки те, що ви зможете – це правильний шлях.

Запитання друге.

Ви накопичили певну суму грошей і хочете витратити її на допомогу постраждалим від військових дій. Як ви маєте правильно вчинити?

1. Передати гроші миротворчій організації, яка на першому місці у пошуковиках Інтернету;

2. Передати гроші тій організації, яка збирає велику суму на конкретну річ;
3. Передати гроші добре відомій у суспільстві організації, яка має багато позитивних відгуків;
4. Зробити вибір разом із дорослими або спеціалістами в даній сфері, які реально знають про діяльність таких миротворчих організацій.

Кращим варіантом є № 4, адже у діяльності перших трьох можуть бути приховані різні варіанти шахрайства.

Запитання третє.

У соцмережах ви натрапляєте на пост – заклик до миротворчості. Як зрозуміти, що він – від справжньої організації:

1. Якщо у пості запрошують до будь-якої співпраці
2. Якщо тільки просять перерахувати гроші
3. Якщо запрошують лише дівчат віком 18-25 років
4. Якщо у пості зазначені конкретні потреби і вказані конкретні види необхідної допомоги.

Варіанти 2 і 3 – викликають підозру і можуть закінчитися шахрайством чи злочином (можна запитати присутніх, що, на їх думку, може загрожувати дівчатам), варіанти 1 та 4 більш схожі на правду. Але тільки конкретне спілкування із організаторами даної допомоги та наявність їх «живих» контактів можуть дійсно переконати вас у чесності намірів організації.

І останнє, четверте запитання.

Ви дуже хочете допомогти, але не маєте ні фінансів, ні інших матеріальних ресурсів. Як ще можна зробити корисну миротворчу справу?

1. Можна допомогти в якості волонтера/волонтерки існуючим організаціям;
2. Можна організувати добру справу у колі своїх друзів;
3. Можна провести флеш-моб і привернути увагу інших до проблеми миру у нашій країні;
4. Можна об'єднатись із однодумцями і спільно поширювати ідеї мирного життя.

Я впевнений, що ви зрозуміли, що на останнє питання немає неправильних відповідей. Адже кожна відповідь правильна. Головне – це справді захотіти зробити корисну справу.

І, насправді, у силах кожного з нас дійсно творити мир своїми діями. Це не просто слова – існує чудовий приклад.

Три роки тому, у 2014 році, Нобелівську премію миру отримала Малала Юсуфзай – відома пакистанська правозахисниця, яка виборювала доступність освіти для жінок в усьому світі та рівні права у сфері освіти. Здавалось би, що такого у цій новині? Нічого, окрім того факту, що на момент вручення премії Малалі було... 17 років.

Свою правозахисну діяльність вона розпочала у 11-річному віці, пишучи блог для BBC про проблеми доступу до освіти у Пакистані серед дівчат. Цей блог став настільки популярним, що Юсуфзай постійно погрожували і навіть скоїли проти неї замах на вбивство. Її хотіли позбавити життя, аби вона перестала писати правду.

Можливо, серед нас сьогодні також є майбутні нобелівські лауреати. Питання тільки в тому, що розпочинати творити мир, розпочинати миротворчу діяльність ніколи не пізно і ніколи не рано, а треба лише справді щиро вірити у власну справу!

Слайди із запитаннями

7. Інтерактивна вправа «Я допомагаю відновити права. Я творю мир»

Давайте зараз і розпочнемо здійснювати свої миротворчі справи, а точніше – давайте розберемось, як власне кожен і кожна з нас може допомогти реалізувати наші, дитячі права.

У кожної групи є обране право і є розуміння, що перешкоджає цьому праву реалізуватись. Я прошу вас запропонувати декілька реальних справ, які допоможуть дітям, що постраждали від військових дій, відновити свої права. Але це мають бути такі справи, які вам по силах. І через 5 хвилин вашої групової роботи ми знову почуємо ваші напрацювання.

А кращі ідеї потраплять до нашої групи у Фейсбукі як план конкретних миротворчих дій щодо реалізації даного права.

Групи протягом 5-ти хвилин напрацьовують конкретні дії дітей-миротворців у контексті заданого

права. Далі кожна група презентує думки (по 1 хв.) Кращі ідеї занотуюються ведучим і потім опублікуються на сторінці Фейсбуку. Також ведучий може запропонувати кожній групі зробити групове селфі і розмістити його у Фейсбуці із переліком заходів, які вони напрацювали (якщо дозволять технічні можливості).

Отож, ми з вами визначили багато потрібних і корисних справ. Бачите, творити мир справді цікаво, а головне – творити мир – це в наших з вами силах!

Слайди із правами для відповідей учасників

8. Майстер-клас «Голуб Миру»

Один із всесвітніх символів миру – це голуб. На сьогодні його можна побачити у різних місцях – і під час міжнародних конференцій, і під час миротворчих місій, і просто на новорічній ялинці. В рамках нашого проекту кожен із вас також зможе створити свого голуба миру.

Зараз на екрані ви побачите відео майстер-класу, як зробити голуба миру своїми руками. Можливо, ви захочете відтворити саме такого голуба, а можливо, зробите власний варіант. Важливо одне – на голубі мають бути ваше ім'я та прізвище, а також ваш особистий заклик до миру. Адже саме ваш голуб миру зможе донести ваші думки до широкого кола людей!

Увага на екран!

Демонстрація відео: як зробити голуба миру.

Після відео – проговорення умов майстер-класу та визначення часу на виготовленн голуба миру.

9. Підведення підсумків

Друзі! Сьогодні кожен і кожна з нас зробили дуже важливу річ – замислилися над проблемами миру! І не просто замислилися, а й змогли створити власний план перших миротворчих дій, які реально допоможуть наблизити настання миру у нашій країні. І якщо ви дійсно прагнете бути миротворцем, тоді ставте лайк!

Всі учасники ставлять лайк

Але пам'ятайте – одними лайками ми не допоможемо. Отож, для того, аби наші лайки спрацювали, потрібно:

1. Повірити у власні сили;
2. Замислити конкретну творчу справу і виконати її;
3. Залучити до миротворчості своїх друзів;
4. Створювати мир навколо себе та своїх близьких.

(на кожен фразу ведучий відгинає один палець, учасники повторюють за ним. По завершенню – у всіх виходить символ акції – голуб миру)

Якщо кожен і кожна з нас своїми справами, почуттями і словами включиться у спільний миротворчий рух, всі ми станемо носіями нашого голуба миру – посланцями миру! Саме до цього вас сьогодні закликають усіх вас учасники проекту «Війна і Мир: участь дітей у миротворчості», який ініційовано Київською школою рівних можливостей спільно з Київською міською службою у справах сім'ї та дітей, Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» та Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Вручення миротворчих мандатів школам (із відповідним роз'ясненням і проханням переслати відрізані корінці...)

Завершення тренінгу.

Право на мирне життя

Право на мирне життя

*За мур вхопились рученята, зійшли над муром оченята.
Ліна Костенко*

Інформаційна частина

«Мені приснився сон, наче я в Донецьку. Все як було до війни. Зі мною моя мама і моя подруга. А я ж пам'ятаю, що ми поїхали з Донецька, я не живу тут. І я питаю маму: Адже ми не живемо вже тут? Тут війна». А мама відповідає: «Це все тобі наснилося: війна і те, що нас тут немає. Ми вдома, все добре, обійми мене, це правда. А війна - просто сон, страшний сон і все» Я була така щаслива, я співала, танцювала, цілувала подругу. Все в мені раділо. Але потім я прокинулася ... У Києві, в орендованій квартирі

Це маленький шматочок з інтерв'ю Каті Л. з Донецька. Сьогодні таких дітей в Києві тисячі. Ми зняли документальний фільм «Війна очима дітей», в якому діти відверто розповідають про свої відчуття, про свій біль та відчай стосовно війни, яка змусила їх покинути свої домівки. Найбільше страждають сьогодні діти. І наш обов'язок - допомогти їм пережити, зрозуміти, усвідомити ті виклики, які випали на їхню долю. Повернути їм право на мирне життя.

(Тренінг починається з перегляду відеофільму «Війна очима дітей»).

Що діти – незбагнений потенціал творчості, енергії, доброти, наснаги, мабуть, погодяться всі. Школа Рівних Можливостей майже 20 років працює з дітьми та молоддю, і це дає сили, впевненість та надію на майбутнє України. Діти дійсно хочуть миру, хочуть, щоб нарешті припинилась війна. Їхні емоції щирі та проникливі, а їхні дії сильні та правильні. Діти стали дорослими. Вони говорять серйозно та виважено. Але їх не чують, чи чують не всі і не все.

Практична частина

Мета заняття: формування у групи переконання в тому, що діти можуть зробити дуже багато – своїми почуттями, розумом, руками відтворювати своє право на мирне життя.

Наші поради

Кімнату, де проходитиме заняття за цією темою, варто оформити афоризмами, плакатами, малюнками дітей.

Вступне слово

Школа Рівних Можливостей і ми, її активісти, всю свою діяльність присвячуємо розвитку й підтримці дитячого миротворчого руху. Нам відомі унікальні факти дитячої миротворчості. Сьогодні майже всі школи приділяють велику увагу патріотичному вихованню, і на цьому шляху важливим завданням є виховання в дітях патріотизму, що не переходить в агресію, і толерантності, що не перероджується в байдужість. «Війна і мир» - тепер ці слова в активному лексиконі кожної дитини, вони пройшли через їхнє серце і душу.

Діти хочуть робити щось велике та важливе, що, на їхню думку, наближує мир. Під час реалізації проекту «Війна і мир. Участь дітей у миротворчості» ми збираємо приклади таких миротворчих активностей.

Вправа «Найкращий спогад мого дитинства»

Мета: знайомство та створення атмосфери довіри в групі.

Необхідні матеріали: іграшка, нейтральна щодо статі (тобто не машинка чи лялька).

Виконання вправи

Запропонуйте всім присутнім, які сидять в колі: «У мене в руках чарівна іграшка. Кожен, хто сидить у колі, по черзі бере її в руки, пригадує та розповідає про найкращий епізод свого дитинства».

Потім по чергово всі діляться своїми спогадами, передаючи іграшку по колу.

Підведіть підсумок:

Для більшості людей дитинство є весела і світла пора життя, коли світ здавався приязним,

небо – блакитним та безхмарним, а всі дні – сонячними. Проте не у всіх дітей життя безтурботне і щасливе, є діти, для яких доля виявилася злою мачухою.

Вправа «Монетки»

Мета: допомогти групі зрозуміти та сформулювати свої очікування від заняття; з'ясувати потреби групи, почути одне одного

Необхідні матеріали: монети та скарбничка.

Виконання вправи

Запропонуйте всім присутнім у колі визначитися: що конкретно вони хотіли б дізнатися стосовно проблеми порушення прав дітей і як можна змінити ситуацію на краще. Посередині кімнати покладіть монетки і запропонуйте всім взяти собі певну їх кількість. При цьому присутнім потрібно брати таку кількість монеток, скільки сподівань від заняття вони мають. Презентуючи свої сподівання, діти кидають монети у скарбничку, а ви коротко записуєте сказане на великому аркуші паперу.

Підведіть підсумок вправи:

Зважаючи на всі ваші побажання, у нас буде досить напружене заняття. Та й temu сьогодні ми розглядаємо досить складну й важку. Чому питання миру в Україні обговорюють дорослі і їм не вдається його вирішити? Прошу всіх сконцентруватися, з'ясувати для себе всі питання і намагатися отримати якомога більше корисної інформації.

Вправа «Чому ми говоримо про це?»

Мета: усвідомлення групою важливості проблеми припинення війни і відновлення миру.

Необхідні матеріали: три види папірців різного кольору.

Виконання вправи

Роздайте всім присутнім у колі кольорові папірці трьох видів і попросіть об'єднатися за певними кольорами в три команди. Кожна команда отримує завдання: написати якомога більше причин, чому про миротворчість потрібно знати і говорити про необхідність встановлення миру на українській землі і в усьому світі. Для цього команди отримують великі аркуші паперу та маркери.

Після презентацій напрацювань кожної команди проведіть обговорення вражень групи від написаного.

Вправа «Любить – не любить»

Мета: через особистий досвід – введення групи в тему заняття.

Виконання вправи

Попросіть групу почати швидко хаотично пересуватися по кімнаті. Коли ви гукнете: «Лови!», потрібно буде схопити за руки того, хто стоїть найближче. Пари, які утворилися, виконують завдання: розповідають одне одному про те, що подобається робити дома по господарству і що не подобається. Потім, по колу, пари презентують одне одного: що «любить – не любить» дома робити молода людина, з якою спілкувалися.

У кінці підведіть короткий підсумок:

Дякую всім за цікаву роботу. Отож всім нам доводиться працювати – змалечку ми беремо на себе якусь частину роботи вдома, у своїй родині. Комуś це подобається, комуś ні, але це корисна праця на благо своєї родини, яку доводиться виконувати всім. Проте наше заняття буде присвячене корисній творчій праці на благо країни...

Вправа «Сірники»

Мета: через особистий досвід – введення групи в тему заняття.

Необхідні матеріали: сірники, пакет для сміття.

Виконання вправи

Зверніться до групи: «Ми обговорили досвід роботи, яку виконуємо вдома. А тепер пропоную обговорити ваш особистий досвід праці, яку довелося виконувати не вдома. Обговорення проведемо по колу, при цьому будемо передавати одне одному коробку сірників. Ті, хто розповідатиме про свій досвід, мають запалити сірник і говорити доти, доки він горить».

У кінці проведіть коротке обговорення:

- Для чого ми робили цю вправу і чого вона вас навчила?

Підведіть підсумок:

Практично всі люди працюють – чи вдома (а хатня робота буває найтяжчою, без вихідних та відпусток), чи на своєму робочому місці. Але є ще суспільно корисна справа, в якій беруть участь дорослі і, як ми чули, й діти. Навіть ми вже маємо такий досвід. У своїх мріях, думках і почуттях ми творимо щасливе оточення, мирне толерантне середовище, а, значить, і мирну країну, де гарно живеться, вчиться і працюється нам і нашим батькам.

Вправа «Галерея думок»

Мета: визначення конкретних дій, необхідних для допомоги дитині. Що опинилася в скрутній ситуації.

Роздаткові матеріали: п'ять наборів історій Костика (див. Додаток).

Виконання вправи

Запропонуйте групі: «Уявіть, що всі ми є атоми, які рухаються хаотично, інколи об'єднуючись у молекули, а потім знову розлітаючись і знову збираючись в іншу молекулу. Давайте рухатися як незалежні атоми: вільно та хаотично, при цьому обхопивши себе руками. Коли я назву якесь число, зазначена кількість «атомів» має взятися за руки й об'єднатися в «молекулу». Потім група хаотично рухається в колі, а ви кажете: «6 атомів в молекулі», «4 атоми в молекулі», «2 атоми в молекулі» і так далі, поки сформуєте п'ять команд. Кожній команді роздайте історію Костика, великий аркуш паперу та маркери. Поясніть завдання: одна особа від команди зачитує історію, а хтось на папері в цей час схематично малює голову людини. Потім усі члени команди записують свої думки в «бульках», які відходять від голови (як у коміксах). У цих «бульках» потрібно висловити свої почуття, думки й те, що найбільше вразило з прочитаного тексту. А усно потрібно підготувати можливий варіант майбутнього, яке чекає на Костика: чим для нього може закінчитися прочитана історія.

Після презентації напрацьовань усіх п'яти команд підведіть підсумки:

Не маючи освіти та професії, Костик не може розраховувати в житті на працю з достойною платнею. А розповсюджувати наркотики – це не тільки попірати моральні норми, несучи людям смерть та страшну залежність, але й порушувати закони України. А це вже рано чи пізно може закінчитися в'язницею.

ДОДАТОК

Історія Костика

Батьки Костика загинули, коли їм довелося тікати з окупованого Луганська. Автобус, яким вони їхали обстріляли вороги. Мама прикрила Костика своїм тілом... Батько був тяжко поранений і помер по дорозі до лікарні... Костик живе у чужому місті, усвоєї старенької бабусі, ходить у нову школу. Костик важко звикав до нового оточення, стосунки з однокласниками не склалися, тому хлопчик потроху став все рідше й рідше відвідувати школу. Він дуже сумував за батьками, особливо за татком, з яким завше міг поділитися своїми почуттями та проблемами.

Костик не мав друзів, тому часто сам блукав вулицями. Одного разу під час такого блукання він познайомився з Павлом, який також не ходив до школи й зовсім не переймався цим. Він розповів Костику про свого брата-бізнесмена, який теж у свій час не любив вчитися, проте зараз у нього дуже гарно йдуть справи: він має власний будинок і «круту» машину. Павлик запропонував допомагати братові в його бізнесі. Костик погодився. І йому запропонували нескладну роботу

кур'єра: потрібно було розносити за вказаними адресами пакети. Гроші невеликі, але на кишенькові витрати вистачало. Раз на тиждень він отримував платню, а бізнесмен навіть передав через Павла, що задоволений його роботою.

До школи Костик перестав ходити зовсім – йому подобалося нове життя. Він навіть мріяв, що зможе назбирати грошей, і коли татко з мамою прийдуть, вони будуть пишатися своїм підприємливим сином. Що він розносить і кому – Костик якось не задумувався. Але одного разу, коли Костик, як завжди, приніс конверт за вказаною адресою, він не відразу впізнав чоловіка, якому приніс пакет. Той був схожий на дуже хвору людину, блідий, з тремтливими руками. Його очі блукали, він дивився начебто крізь Костика. Хлопець злякався і відступив на кілька кроків від дверей. Але чоловік рвучко підбіг до нього, вихопив з його рук пакет, якимось різким рухом надірвав його. З пакету посипались маленькі пакуночки з білим порошком. «Мабуть, це ліки для хворих», – подумав Костик...

Вправа «Скажемо «НІ» війні в Україні!»

Мета: закріплення отриманих знань та посилення позиції щодо нагальної необхідності бути активними у творенні миру.

Необхідні матеріали: різнокольоровий папір та підібрані вирізки з журналів для колажу.

Виконання вправи

Сформуйте декілька команд. Запропонуйте кожній команді творчо висловити своє ставлення до війни, а саме: намалювати плакат чи малюнок, створити колаж, написати вірш тощо. Для цього запропонуйте групі скористатися необхідними матеріалами, які підготуйте і складіть на окремому столі (ватмани, олівці, маркери, різнокольоровий папір та підібрані вирізки з журналів для колажу).

По закінченні вправи творчий доробок команд презентується у великому колі.

У кінці подякуйте всім присутнім. Малюнки, плакати та інші доробок груп використовуйте для створення постійно діючої виставки в школі «НІ – війні в Україні!»

Рухлива гра «Ураган»

Мета: через рух зняти напругу, що виникла від проведення попередньої вправи; енергетична зарядка групи на активні дії.

Виконання вправи

Запропонуйте групі: «Коли я вигукну «Ураган! – всі ви повинні перебігти та сісти на інший стілець з протилежного боку кола». Повторіть декілька разів. У кінці всі зустрічаються в колі і беруть одне одного за руки.

У кінці запитайте групу, чого їх навчила ця гра, виходячи з мети заняття.

Підведіть підсумок відповідям учасників групи:

Якщо права інших дітей в нашій країні чи в інших країнах світу, то це торкається нас всіх. Всі ми тоді є незахищеними. Тому будемо разом відстоювати права дітей!

Вправа «Монети-2»

Мета: зворотній зв'язок із групою та підведення підсумків заняття.

Необхідні матеріали: монети, скарбничка.

Виконання вправи

Монети зі скарбнички знову викладаються на підлогу, і всі присутні в колі по чергово беруть стільки монет, скільки їхніх сподівань справдилося.

Потім по колу група проговорює свої враження від заняття.

На завершення подякуйте всім присутнім за плідну працю і побажайте успішного навчання в мирній країні.

Чи може бути «моя хата скраю»?

Чи може бути «моя хата скраю»?

Мовчання – знак згоди.
Прислів'я

Якось, йдучи лісом, один чоловік побачив біля дороги скалічену лисицю, яка ледве рухалася. Чоловік страшенно здивувався: яким чином їй вдається виживати? Проте він побачив, що до лисиці підійшов тигр зі здобиччю в зубах, сів, вдосталь поласував своєю здобиччю, а решту залишив лисиці. Наступними днями ситуація повторювалася: тигр завжди підгодовував лисицю залишками свого обіду. Чоловік був зачарований розумністю такого розкладу подій. Він подумав: „Чому б і мені не почекати, поки про мене хтось не потурбується?“ Він вибрав собі місце поблизу людної дороги і приліг, проте ніхто не нагодував його і не подав нічого. Він розгнівався і прокричав у небо: „Господи, де твоя правда! Чому ти не турбуєси про мене? Адже я тут можу вмерти голодною смертю!“ Але з неба не було жодної відповіді. Знесилений, чоловік заснув. У сні він побачив старого сивобородого чоловіка, який подивився на нього з сумом і промовив: „Тобі варто наслідувати тигра, а не лисицю“. Проїшов час, і ось одного разу, подорожуючи, цей чоловік побачив на вулиці маленьку дівчинку, голодну і змучену, яка мовчки тремтіла від холодного зимового вітру. Чоловік знову сильно розгнівався: «Чому ти таке допускаєш, Боже? Чим завинила ця дитина? Чому ти її не рятуєш?» І знову небо нічого не відповіло. Тоді чоловік привів дівчинку до себе додому і потурбувався про неї. Вночі, коли він заснув, йому знову привидівся той літній сивобородий чоловік, який промовив: „Хіба ти не зрозумів? Господь потурбувався про дитину. Він послав тебе“.

Притча

Мета заняття: вироблення активної громадянської позиції у ставленні до людей, які постраждали від війни в Україні, зокрема до дітей-переселенців; усвідомлення того, що байдужість, відсутність активної діяльності у багатьох ситуаціях є синонімом негативного вчинку.

Наші поради: кімнату, де проходитиме заняття за цією темою, варто оформити афоризмами (поданими вище чи підібрати інші).

Вступне слово

«Це мене не обходить... Це мене не стосується...», – на жаль, така «зручна» життєва позиція зустрічається порівняно часто. На перший погляд, нічого поганого в ній немає. Адже люди, чия «хата скраю», можуть сумлінно виконувати свої обов'язки: добре працювати, відмінно вчитися, вдосконалювати певні вміння. Але така пасивна позиція по суті є бажанням сховатися від відповідальності та зберегти свій тихий куточок, покірно сприймаючи негативні ситуації та людей, які виступають проти честі, моральності чи справедливості. Проте як вони не намагаються ні в що не втручатися, швидкоплинні обставини все одно примушують їх зайняти певну позицію. Тоді вони опиняються перед жорстким вибором і бездіяльність у такому випадку стає майже злочином, або ж сприяє злочинів. Якщо люди збоку дивляться на жорстокість, несправедливість, і дбають при цьому лише про власний спокій та комфорт, вони тим самим фактично дають свій дозвіл на прояви жорстокості й насильства. Бо рано чи пізно це насильство торкнеться й їх самих.

Відомий український філософ Євген Сверстюк пророче зауважив: «Крайні хати горять першими».

Тема сьогоднішнього заняття: «Чи може бути моя хата скраю?». Ми будемо обговорювати, чи дійсно залишатися осторонь проблем, пов'язаних з війною.

Після вступного слова обговоріть з групою графік роботи, а потім запропонуйте прийняти Правила.

Вправа «Я через 10 років»

Мета: створення невимушеної атмосфери спілкування та формування групи.

Запропонувати присутнім в колі обдумати і розповісти, якими вони стануть через десять років. Хтось починає першою/першим, а далі відповідають по колу. Зверніть увагу, що ви також маєте бути в колі і виконувати завдання разом із групою.

Після самопрезентацій проведіть коротке обговорення:

- Чи легко було виконувати це завдання?
- Для чого ми обговорили своє життя, яким воно буде через десять років?
- Що нам потрібно для того, щоб здійснилися наші плани?

У кінці підведіть підсумок, наголошуючи, що все заплановане обов'язково відбудеться, якщо ми докладемо зусиль, щоб наші плани стали реальністю.

Вправа «Мій корабель»

Мета: допомогти групі зрозуміти та сформулювати свої очікування від заняття; з'ясувати потреби групи.

На великому аркуші заздалегідь малюється море. Всі присутні отримують стікери, вирізані у вигляді корабликів, на яких пишуть свої сподівання від заняття: що хочуть почути із запропонованої теми, чого хочуть навчитися. Потім по колу вони проговорюють написане і наліплюють свої «кораблі» на «море».

Вправа «Згадай випадок...»

Мета: допомогти групі навчитися бачити і реагувати на факти порушення прав дитини, відібраних війною.

Допоможіть групі сформувати декілька команд. Кожна команда має представити випадок чи випадки, коли присутні особисто були свідками або чули про факти, коли діти втратили свої права із-за військових подій на сході, вимушеного переселення, анексії Криму. Як можна їм допомогти в цих ситуаціях?

Після презентацій роботи команд проведіть обговорення:

- Які емоції ви переживали, коли в своїх командах обговорювали ті чи інші випадки?
- Які з наведених випадків справили на вас найбільше враження й чому?
- Чому діти, на ваш погляд, опинилися в подібних ситуаціях?
- Чи змінилося ваше ставлення до «дітей – вимушених переселенців»?
- Які почуття виникли у вас під час виконання вправи?

Підведіть підсумок: Насправді, ми всі досить часто бачимо страждання дітей, які втратили батьків, домівку, рідне місто і школу... Понад півтора мільйона людей змушені були переїхати на нове місце проживання. 30 відсотків з них – це діти... Не можна бути байдужими до чужої біди, бо вона торкається нас усіх. І ми можемо дуже багато зробити, якщо просто бути уважними одне до одного.

Вправа «Я зможу зробити цей світ кращим»

Мета: надання інформації про можливості певних державних і недержавних структур, у функції яких входить захист дітей; формування у групи позиції активної протидії порушенням прав дитини.

Допоможіть групі сформувати дві команди, які сідають у два кола: перша команда займає місця в центрі кімнати, друга – по її периметру.

Перша команда упродовж п'яти хвилин обговорює: хто і як могли б допомогти дітям, сумні історії яких ми сьогодні почули. Назви організацій та посади осіб, до яких команда звернулася б по допомогу, потрібно називати повністю.

Друга команда слухає мовчки, проте її члени фіксують на папері всі непослідовні (неправильні, нелогічні, неповні тощо), на їх думку, пропозиції першої команди.

Потім команди міняються місцями.

По закінченні обидві команди сідають одна проти другої і по черзі аналізують роботу одна одної. Висловлюючи свої думки, команди пропонують власне бачення вирішення проблеми. Ви також можете взяти участь в обговоренні, надаючи необхідну інформацію та роз'яснення ситуації (*для цього використайте матеріал додатка та інформацію зі словника в кінці посібника*).

На завершення проведіть обговорення в колі:

- Які почуття у вас виникали під час проведення вправи?
- Які види діяльності ви вважаєте найбільш доцільними для надання допомоги дитині-жертві?
- Які з названих організацій найбільше можуть допомогти дітям і чому?
- В якому випадку застосовані дії гарантують більшу ефективність: коли це поодинокі зусилля окремих людей/організацій, чи коли вони мають спільну скоординовану направленість?

Підведіть підсумок:

Отже, для допомоги дітям, права яких порушуються, ми можемо спиратися на власний ентузіазм, але об'єднані зусилля різних структур, як державних, так і недержавних, допоможуть краще захистити дітей.

ДОДАТОК

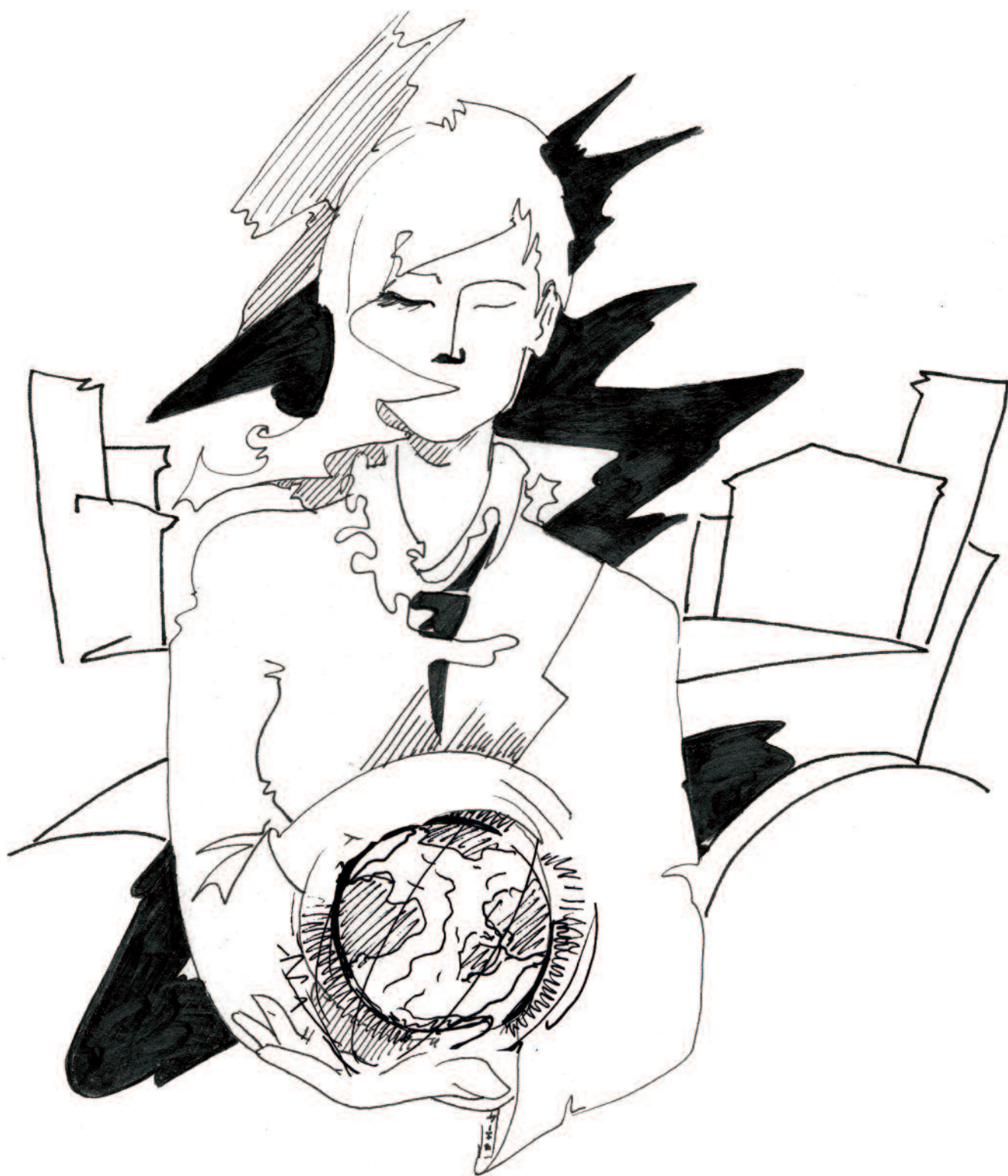
Назви організацій та посади осіб, до яких дитина може звернутися по допомогу. (Їх можна знайти у буклетах, які до заняття вам роздають тренери-наставники або вчителі, і виписати на окремий аркуш. Це також може бути спеціальний плакат зі списком організацій та установ).

Вправа «Мої вітрила»

Мета: підбити підсумки проведеному заняттю; зворотній зв'язок із групою.

Групі пропонується повернутися до записаних «Очікувань» у вигляді корабликів на морі й підбити підсумки. Для цього всі присутні отримують маленькі клейкі папірці (стікери) у вигляді вітрил, на яких потрібно коротко написати, що ми отримали на занятті, чого навчилися: «під якими вітрилами» попливемо далі в життя. Потім кожна особа в колі зачитує написане та прикріплює своє «вітрило» на «кораблик».

МАРШРУТ МИРОТВОРЧОСТІ

Сценарій соціально-мистецької акції

МАРШРУТ МИРОТВОРЧОСТІ

Сценарій соціально-мистецької акції

Захід проходить у форматі гри по станціях – квесту. У ньому беруть участь декілька команд з різних шкіл (10 - 15 школярів, віком 12-15 років).

Для проведення квесту необхідно створити певні «креативні об'єкти миротворчості», на кожному з них команда буде працювати впродовж 10 хв. Це можуть бути:

- **Artroom** (арт простір) – кімната, чи певний простір, де буде відбуватися робота команд по створенню художніх тематичних колажів.

- **Questroom** (квест простір) – кімната, чи певний простір, де команди будуть виконувати квестові завдання, шукаючи зашифрований код миротворчості.

- **Internetroom** (Інтернет простір) – кімната, чи певний простір, де команди будуть працювати з фактами стосовно теми миротворчості у мережі Інтернет (Інтернет серфінг).

- **Mediaroom** (медіа простір) – кімната, чи певний простір, де команди створюватимуть тематичні медіа продукти.

- **Handmaderoom** (простір для художньо прикладної роботи) – кімната, чи певний простір, де команди виготовлятимуть голубів миру.

Для організації акції необхідні:

1. Організатори у кожному дитячому колективі (це можуть бути вчителі, педагоги чи волонтери), вони супроводжують команди по маршруту, допомагають виконувати завдання.
2. Модератори на кожному креативному об'єкті (волонтери, педагоги чи скаути), вони організовують виконання завдань, допомагають викладати фото у групу, виставляють командам бали за якість виконання завдань.
3. Обладнання: екран, проектор, звукова апаратура, маршрутний лист кожної команди, призи, канцтовари:
 - на об'єкті Artroom – ватмани, різноманітні журнали, ножиці, клей, маркери, картки із завданням.
 - на об'єкті Questroom – маленький сейф з кодовим замком, пазл з картою України, конверти із завданням.
 - на об'єкті Internetroom – наявність Інтернету, а у модератора – мобільного телефону з виходом в Інтернет, картки із завданням
 - на об'єкті Mediaroom – проектор, екран, наявність Інтернету, а у модератора – мобільного телефону з камерою та виходом в Інтернет.
 - на об'єкті Handmaderoom – комп'ютер чи ноутбук, папір, ножиці, клей.

Захід проходить у трьох просторових зонах:

1. Пролог – відбувається в залі, де є звукова та відео апаратура.
2. Квестова частина – відбувається у просторі, де можна влаштувати 5 окремих майданчиків, чи кімнат.
3. Заклучна частина – відбувається в залі, де є звукова та відео апаратура.

Сценарій заходу

Частина перша:

Привіт, друзі!

Мене звати..., і сьогодні я пропоную нам з Вами взяти участь у цікавій та творчій розмові на дуже важливу для кожної людини тему.

Мир! Таке коротке, але таке багатозначне слово.... Ми кажемо його, маючи на увазі МИР у душі кожної людини, говоримо це слово, думаючи про МИР, де не існує насильства та ворожнечі, промовляємо його, і коли йдеться про МИР між народами та державами, про МИР на нашій з вами землі.

Саме про те, як берегти мир у собі, як сприяти встановленню миру без насильства навколо нас, і як на-

близити настання миру, зупинити війну у нашій державі, ми і присвятимо сьогодні нашу творчу зустріч.

Мир і Творчість – якщо об'єднати ці два слова, то ми отримаємо поняття – миротворчість. Що воно означає? Хто такі миротворці?

Якщо ми з вами подивимося тлумачення у словнику, то побачимо, що «миротворець» – той, хто сприяє встановленню миру, усуває ворожнечі, сварки. Тобто це людина, яка допомагає миру. *(На екрані – слайд, на якому – визначення з тлумачного словника).*

Але хто ж ця людина? Хто конкретно може бути миротворцем?

А давайте введемо це запитання у пошуковий сервіс Google, що побачимо?

Більшість посилань свідчать – миротворці – це озброєні чоловіки у блакитних касках і з шевронами ООН на своїй формі. *(На екрані – слайд скрін-шоти з Вікіпедії, з поясненням слова «миротворець», та фото, на яких озброєнні військові в блакитних касках).* Саме так, слово «миротворець» найчастіше до недавня асоціювався у нас виключно із учасниками міжнародних миротворчих місій, озброєними військовими у блакитних касках, серед яких були і українці...

Але давайте продовжимо «гуглити».

Далі ми із вами бачимо логотипи організацій, фондів та сайтів, які з'явилися в Україні за останні роки і мають назву «Миротворець». *(На екрані – слайд скрін-шоти з Google, з посиланнями щодо слова «миротворець»).* Це – організації, які поставили собі за мету якомога скоріше наблизити мир у нашій країні та роблять заради цього активні дії – акції, ходи миру тощо...

А якщо змінити запит на «Юні миротворці», що ми побачимо? *(На екрані – слайди, на яких приклади дитячої миротворчої діяльності).* Дивіться, веселі та усміхнені хлопці та дівчата, які також дуже прагнуть діяти заради миру. Дивіться, на цих світлинах немає зброї та лиха війни, немає військових, а лише прояви любові та творчості. І ми вже чітко знаємо, що творчістю заради миру, тобто **миротворчістю**, можуть займатися такі ж хлопці та дівчата, як і ми, усі тут присутні.

Так, кожен із нас вже сьогодні може сприяти утвердженню миру, його збереженню! Це важлива місія, яку частково делеговано дітям! Власне, ці повноваження діти сьогодні самі беруть на себе, бо дуже хочуть, щоб у нашій країні скоріше запанував мир, а з ним утвердилися рівність і справедливість.

У соціальній мережі «Фейсбук» створена спеціальна група для юних творців миру. *(на екрані - група «Війна. Мир. Діти. Творчість»).* Це група – «Війна. Мир. Діти. Творчість». Там є багато фотографій, багато інформації про те, що ваші однолітки роблять для наближення миру, є там і спеціальний фотоальбом, у якому діти й дорослі діляться власним розумінням поняття «Бути миротворцем». Деякі з них я хочу продемонструвати Вам. *(На екрані демонструється фотоальбом з групи, де є визначення слова «миротворчість»).*

Якщо ви погоджуєтесь із даним визначенням, можете поставити лайк. Ось так *(ведучий демонструє).*

Як ми бачимо, у кожного з учасників та учасниць своє бачення того, що ж означає «бути миротворцем». Але всі визначення об'єднані бажанням робити добро та справжнім прагненням миру.

То ж у найближчу годину я пропоную кожному з вас, дівчата та хлопці, спробувати себе у якості особливого – юного – миротворця. І відбуватися це буде у дуже творчому та дієвому форматі.

Сьогодні кожен із вас, у команді друзів, зможе пройти миротворчий квест та здійснити свої реальні кроки по наближенню миру. І допоможе нам у цьому всеукраїнський проект «Війна та мир: участь дітей у миротворчості», який ініційовано Київською Школою Рівних Можливостей спільно з Київською міською службою у справах сім'ї та дітей, Київським міським центром сім'ї «Родинний дім», Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та багатьма громадськими організаціями і школами у Києві, Мелітополі, Золотоноші, Маріуполі, Краматорську, Дніпрі, Покровську. Думаю сьогодні до цього переліку міст додадуться і ваші школи, які ви тут представляєте.

То ж ми починаємо! Зараз кожна команда отримає карту квесту, де вона має прокласти свій особливий маршрут миротворчості і виконати покладену на команду миротворчу місію, отримавши певні бали. *(Ведучий вручає кожній команді маршрутний лист).*

У кожній команді вам треба визначити того, хто буде створювати селфі-звіт про вашу миротворчу подорож та викладати ці селфі у Фейсбук у групу «Війна. Мир. Діти. Творчість». Покажіть, будь ласка, чи є у вас телефон, на який ви будете знімати та викладати з нього фото у Фейсбук? *(Кожна команда визначає людину та мобільний пристрій. У разі, коли у дітей немає такого пристрою чи навичок викладання фото, це завдання делегується дорослому модератору групи).*

Команди, що наберуть найбільшу кількість балів, стануть володарями наших призів, а кожна школа – учасниця нашого заходу набуде особливого статусу – їм буде виданий Мандат Миротворців. Тож, друзі, вперед! Ми вирушаємо маршрутом миротворчості.

Частина друга:

1. **Artroom.** Завдання учасників та учасниць – створити колаж на задану тему. Модератор пропонує їм витягнути один з конвертів, де буде завдання для команди. Діти обирають конверт та починають виконувати завдання. Можливі варіанти творчих завдань:
 - a. Створити колаж на тему «Бути миротворцем – це круто!»
 - b. Створити колаж на тему «Я мрію про настання миру!»
 - c. Створити колаж на тему «Дякуємо Вам, миротворці!»
 - d. Створити колаж на тему «Мир – майбутнє України!»
 - e. Створити колаж на тему «Жінка може бути миротворцем!»
 - f. Створити колаж на тему «Діти України прагнуть миру!»

Після того, як команда закінчила свою роботу, модератор пропонує зробити фото разом зі своїм колажем, та викласти це фото в групу «Війна. Мир. Діти. Творчість».

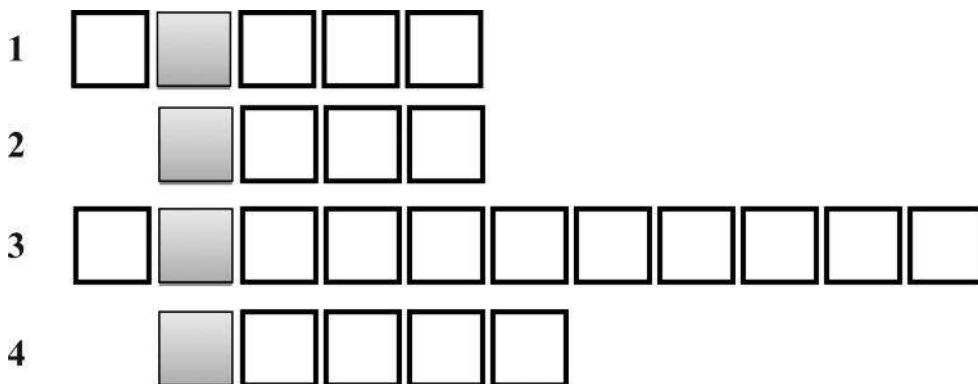
2. **Handmaderoom.** Завдання для учасників та учасниць: з паперу створити голубів миру. На моніторі комп'ютера демонструється відео майстер-класу по створенню голубів миру. Учасники та учасниці команд переглядають відео і, за приладом побаченого, роблять своїх голубів миру. Після того, як команда закінчила свою роботу, модератор пропонує їм зробити фото разом з голубами миру, та викласти ці фото в групу «Війна. Мир. Діти. Творчість».
3. **Questroom.** Квест «Код миру». Завдання учасників та учасниць – відкрити сейф, розгадавши кодовий замок. У сейфі учасники та учасниці знаходять конверт та обрис карти України, на обрисі карти присутні тільки три регіони – Крим, Луганська та Донецька області. Учасники мають якомога швидше викласти в обрис решту карти України (її фрагменти є в конверті), з'єднавши всі регіони і утворити повну та неділиму карту мирної України.

Загадки для коду:

КОД миру складається із чотирьох цифр. Спробуйте його розшифрувати, і тоді Ваша команда зможе відкрити замок!

Завдання № 1. Першу цифру коду Вам підкажуть виділені літери у кросворді. Розгадайте його, і знайдете першу цифру!

1. Птах – символ миру.
2. Слово, яке пропущено у назві свята "Міжнародний ... миру"
3. Професія військової людини, яка займається підтриманням миру у зонах збройних конфліктів.
4. Організація об'єднаних ...?

Завдання № 2. Другу цифру коду вам підкаже кількість слів у назві міжнародної організації, яка була заснована для встановлення миру у всьому світі у 1945 році та єдина має власні миротворчі сили і наставляє їх для підтримання миру у зонах збройних конфліктів.

Завдання № 3. Третю цифру коду Вам підкажуть назви населених пунктів України, які на сьогодні знаходяться в зоні АТО.

**Донецьк
Алчевськ
Вугледар**

Завдання № 4. Четверту цифру коду вам підкаже ваша уважність, а також наступне твердження:

*Кожен і кожна з нас, кожний українець **Б** сьогодні може зробити **Ти** конкретні дії **длЯ** наближення миру в нашій країні. Головне – вірити у власні сили та **Прагнути** здолати всі бар'єри!*

Після того, як команда закінчила свою роботу, модератор пропонує зробити фотки з картою невідомої України, яку всі разом склали, та викласти ці фото в групу «Війна. Мир. Діти. Творчість».

4. Mediaroom. Завдання для групи:

- a. Створити п'ять селфі – листівок «Бути миротворцем – це...»
Діти малюють листівки зі словами «Бути миротворцем – це...», вони вписують свої варіанти продуктивних миротворчих дій (*допомагати пораненим у шпиталях, збирати книжки та подарунки для дітей Донбасу, не конфліктувати і т.п.*). Потім діти фотографуються, тримаючи свої листівки в руках.
- a. Створити історію «Ми прагнемо миру!».
Діти придумують слогани про мир та миротворчість, хором проговорюють ці слогани, знімаючи себе на телефон.

Після того, як команда закінчила свою роботу, модератор пропонує: всі фото та відео, що вони зробили, викласти в групу «Війна. Мир. Діти. Творчість».

5. Internetroom. Учасники та учасниці отримують картку з питаннями. Їх завдання – за допомогою Інтернет – серфінгу (*пошуку у Гуглі*) знайти відповіді на питання та заповнити свою картку відповідями.

Зміст картки:

1. В якому році Організацією об'єднаних націй була прийнята резолюція 1325?
2. Із якого року в Україні відзначається Міжнародний день миротворців?
3. Хто підписав офіційний документ, згідно із яким в Україні відзначається Міжнародний день миротворця?
4. Яка подія до 2002 року завжди відбувалась у Міжнародний день миру?
5. Яка організація започаткувала відзначення Міжнародного дня миру?
6. Коли у світі відзначається Всесвітній день миру і хто його започаткував?
7. Знайдіть назви трьох громадських організацій, які діють в Україні і займаються миротворчою діяльністю.

Після проходження квесту команди знову зустрічаються всі разом.

Частина третя:

Друзі, вітаю вас, ви дуже дружньо, творчо та активно пройшли своїм маршрутом миротворчості! Давайте подивимося, як це відбувалося і які насправді дієві творчі кроки ви зробили для наближення миру! *(На екрані демонструються краці роботи команд, що їх викладено у групу, ведучий коментує).*

На жаль, ми не встигнемо передивитися всі ваші роботи, всі фото, колажі, слогани. Але у кожного й кожної з вас є можливість приєднатися до нашої групи в Фейсбуці! Нагадую вона називається «Війна. Мир. Діти. Творчість», то ж приєднуйтеся самі, закликайте приєднуватися своїх друзів, слідкуйте за подіями нашого проекту і самі створюйте миротворчі пости!

А зараз ми підведемо підсумки нашого квесту та нагородимо усіх його учасників та учасниць.
(Ведучий називає кількість балів, що отримали команди, їм вручаються подарунки).

Вітаю, кожна і кожного з вас! Перші кроки у наближенні миру вже зроблено! Поаплодуйте один одному (одна одній) за такий вдалий початок!

Так, ми вважаємо, що це насправді тільки перші кроки, і на цьому ви не будете зупинятися, а прокладете все нові і нові власні маршрути миротворчості. Бо ця ваша діяльність зможе наблизити мир у нашій країні, то ж не зупиняйтеся, продовжуйте цю миротворчу діяльність.

Втім, до кожної діяльності, тим більше до такої важливої, як миротворчість, треба ретельно підготуватись. Як саме? Перші кроки до такої підготовки ми проведемо з вами просто зараз за допомогою спеціального тесту.

Отож, шановні учасники та учасниці, вашій увазі декілька запитань. Кожне з них буде мати декілька варіантів відповіді. Ви обираєте той варіант, який вам здається правильним у заданій ситуації, і демонструєте свій вибір за допомогою кількості пальців на вашій руці – варіант 1, 3, 4, 2 тощо *(ведучий демонструє).*

Отож, запитання перше.

Ви прагнете стати миротворцем. Для цього вам обов'язково потрібно:

1. Зареєструватися у спеціальних списках миротворців;
2. Накопичити стартову суму грошей для своєї діяльності;
3. Дізнатись про реальні потреби конкретних осіб, які постраждали від військових конфліктів;
4. Взяти на себе саме ту роботу, яку ви точно зможете виконати.

Діти роблять свій вибір, показують кількість пальців, і далі ведучий або гість заходу, що може бути експертом в питаннях миротворчості, дає коментарі до вибору відповідей, який зробили діти:

Правильні варіанти – 3 та 4, адже ніякої стартової суми чи обов'язкової реєстрації вам не потрібно для здійснення добровільної миротворчої діяльності, а от дізнатися про реальні потреби і брати на себе саме те, що ви зможете – це правильний шлях.

Запитання друге.

Ви накопили певну суму грошей і хочете витратити її на допомогу постраждалим від військових дій. Як ви маєте правильно вчинити?

1. Передати гроші миротворчій організації, яка на першому місці у пошуковиках Інтернету;
2. Передати гроші тій організації, яка збирає велику суму на конкретну річ;
3. Передати гроші добре відомій у суспільстві організації, яка має багато позитивних відгуків;
4. Зробити вибір разом із дорослими або спеціалістами в даній сфері, які реально знають про діяльність таких миротворчих організацій.

Діти роблять свій вибір, показують кількість пальців, і далі ведучий або гість заходу, що може бути експертом в питаннях миротворчості, дає коментарі до вибору відповідей, який зробили діти:

Кращим варіантом є № 4, адже у перших трьох можуть бути реальні приклади шахрайства.

Запитання третє.

У соцмережах ви натрапляєте на пост – заклик до миротворчості. Як зрозуміти, що він – від справжньої організації:

1. Якщо у пості запрошують до будь-якої співпраці;
2. Якщо просять лише перерахувати гроші;
3. Якщо запрошують тільки дівчат віком 18-25 років;
4. Якщо у пості зазначені конкретні потреби і вказані конкретні види допомоги.

Діти роблять свій вибір, показують кількість пальців, і далі ведучий або гість заходу, що може бути експертом в питаннях миротворчості, дає коментарі до вибору відповідей, який зробили діти:

Варіанти 2 і 3 – викликають підозру і можуть закінчитися шахрайством, варіанти 1 та 4 більш схожі на правду. Але тільки конкретне спілкування із організаторами даної допомоги та наявність їх «живих» контактів можуть дійсно переконати вас у чесності намірів організаторів даної діяльності.

І останнє, четверте, запитання.

Ви дуже хочете допомогти, але не маєте ні фінансів, ні інших матеріальних ресурсів. Як ще можна зробити корисну миротворчу справу?

1. Можна допомогти в якості волонтера існуючим організаціям;
2. Можна організувати добру справу у колі своїх друзів;
3. Можна провести флеш-моб і привернути увагу інших до проблеми миру у нашій країні;
4. Можна об'єднатися із однодумцями і спільно поширювати ідеї мирного життя.

Діти роблять свій вибір, показують кількість пальців, і далі ведучий або гість заходу, що може бути експертом в питаннях миротворчості, дає коментарі до вибору відповідей, який зробили діти:

Я впевнений, що ви зрозуміли, що на останнє питання немає правильної відповіді. Адже кожна відповідь правильна. Головне – це справді захотіти зробити корисну справу.

І, насправді, у силах кожного з нас дійсно творити мир своїми діями. Це не просто вислів – існує чудовий приклад.

У 2014 році Нобелівську премію миру отримала Малала Юсуфзай – відома пакистанська правозахисниця, яка виборювала доступність освіти для жінок у всьому світі і рівні права у галузі освіти. Здавалось би, що такого у цій новині? Нічого, окрім того факту, що на момент вручення премії Малалі було... 17 років.

Свою правозахисну діяльність вона розпочала у 11-річному віці, пишучи блог для BBC про проблеми доступу до освіти у Пакистані серед дівчат. Цей блог став настільки популярним, що Юсуфзай постійно погрожували і навіть скоїли проти неї замах на вбивство. І все лише тому, аби дівчинка-підліток перестала писати правду.

Можливо, серед нас сьогодні також є майбутні нобелівські лауреати. Питання тільки в тому, що починати творити мир, розпочинати миротворчу діяльність ніколи не пізно і ніколи не рано, а треба тільки справді вірити у власну справу!

Друзі! Сьогодні кожен і кожна з нас зробив дуже важливу річ – замислився над проблемами миру! І не просто замислився, а й зміг створити власний план перших миротворчих дій, які реально допоможуть наблизити настання миру у нашій країні. І якщо ви дійсно прагнете бути миротворцем, тоді ставте лайки! (Ведучий демонструє жест, що означає лайк, всі учасники/учасниці повторюють – тобто, склавши пальці кожної руки в кулак, піднімають лише один великий палець. Ведучий просить тримати лайки та продовжує).

Але пам'ятайте – одними лайками ми не допоможемо. Отож, для того, аби наші лайки спрацювали, потрібно: (далі, на кожен фразу ведучий відгинає один палець на кожній руці, учасники та учасниці повторюють за ним. По завершенню тесту всі присутні показують 10 пальців)

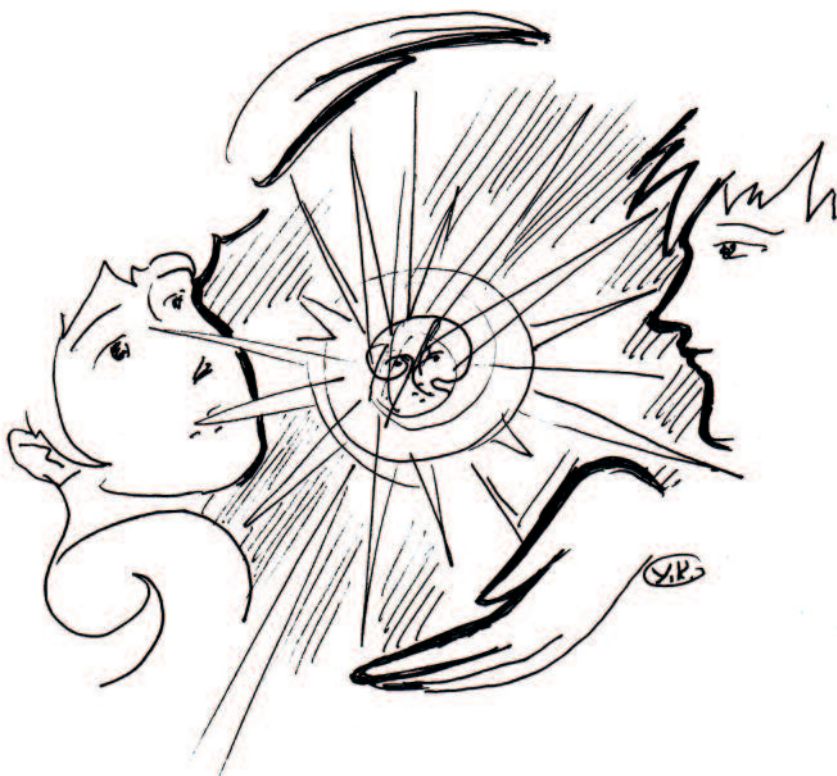
1. Повірити у власні сили;
2. Замислити конкретну творчу справу і виконати її;
3. Залучити до миротворчості своїх друзів;
4. Створювати мир навколо себе та своїх близьких.

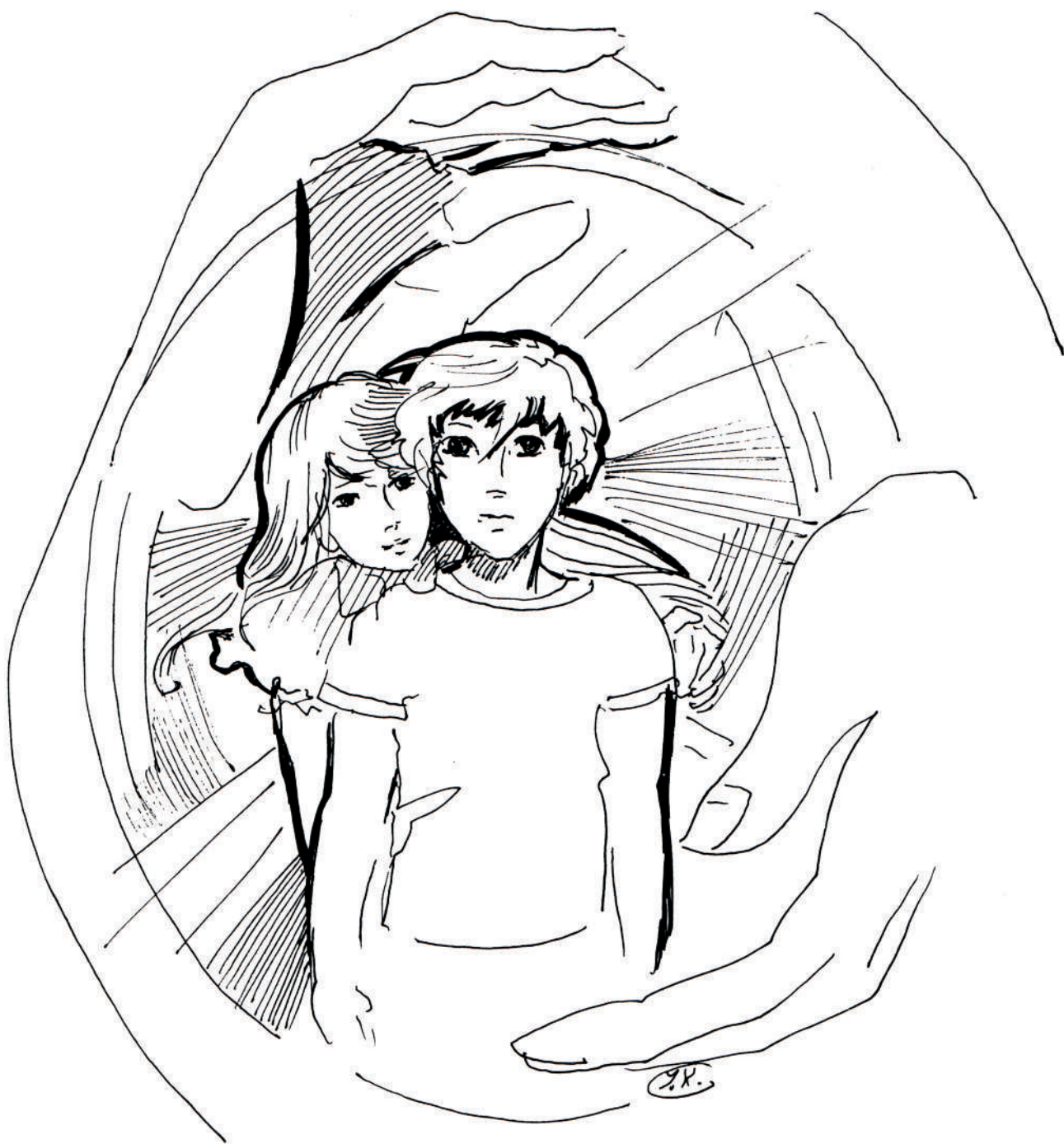
А зараз, друзі, давайте з'єднаємо великі пальці обох наших рук в замок і спробуємо поворухнути іншими пальцями. Бачити, наші руки перетворилися на голубів – найважливіший символ миру!

Отже, якщо кожен із нас буде слідувати плану дій що ми озвучили, тоді всі ми станемо справжніми голубами миру – справжніми миротворцями!

І прямо зараз усі команди, які брали участь у нашій акції, отримають Мандати Миротворців, адже першу миротворницьку дію ми з вами зробили вже сьогодні! *(командам вручаються миротворчі мандати).*

Сподіваюся, що ви зрозуміли, що творити мир справді цікаво, а головне, замислитися, творити мир – це в наших з вами силах! То ж не зупиняйтеся! Продовжуйте йти маршрутами миротворчості! І до нових миротворчих зустрічей.

Пам'ятаємо. Ніколи знов!
Сценарний план миротворчого тренінгу

Пам'ятаємо. Ніколи знов!

Сценарний план миротворчого тренінгу

Загальний час: 1,5 год.

Кількість учасників: від 20 до 40 осіб

Вікова категорія: учні старших класів, молоді лідери громадських організацій соціального спрямування, представники скаутських об'єднань та волонтерських загонів.

Тренінг присвячений розумінню основних існуючих державних заходів та пам'ятних дат щодо вшанування пам'яті жертв Другої світової війни, а також сучасним подіям в Україні в контексті руху юних миротворців та важливості виконання Резолюція 1325 «Жінки, мир, безпека»

Дати проведення: 7-12 травня 2017 року

Час	Дія	Примітки
5 хв.	Вступна частина. Привітання учасників. Знайомство за тренером. Представлення проекту «Резолюція 1325 як інструмент рівності, справедливості, миру»	Слайд № 1
10 хв.	Ознайомлення учасників із символом пам'яті жертв Другої світової війни. Інтерактивна вправа «Основні дати Другої світової війни для України». Представлення офіційних державних пам'ятних днів в сучасному календарі України: - 8 травня – День пам'яті та примирення - 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні - 22 червня – День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни. - 21 вересня – Всесвітній день миру Представлення міжнародного символу пам'яті – Червоного маку – та його українського офіційного стилізованого зображення. Обговорення гасла символу пам'яті «Ніколи знов!» анти терористична операція на Сході – сумний привід для використання символу пам'яті в сучасній історії України	Слайди 2-5
10 хв.	Важливість Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 для українського суспільства. Жінки та дівчата у військових конфліктах – як про це говорить світова статистика.	
5 хв.	Вправа «Хто такі миротворці?» Розуміння поняття миротворець серед учасників тренінгу. Представлення офіційного тлумачення поняття Миротворець. Інтерактивна вправа «Хто ж такі миротворці» (скрін-шоти з пошуковика Google). Відмінності між професійними миротворцями – військовими, миротворцями – активними громадськими організаціями та юними миротворцями. Основний механізм дії юних миротворців «Мир та творчість і є миротворчість»	Слайди 6-10

Час	Дія	Примітки
10 хв.	Вправа «Бути миротворцем – це...» Представлення групи «Війна. Мир. Діти. Творчість» у мережі Facebook. Обговорення селфі-листівок – закликів до миротворчості. Групова робота – створення власних селфі листівок із закликом до миротворчості	Слайди 11-18
5 хв.	Інтерактивне обговорення «Лайки не допоможуть». Презентація світлин світової кампанії «Лайки не допоможуть». Обговорення зображеного. Обговорення доцільності лайків на світлинах. Пропозиція учасникам назвати варіанти слоганів до представлених фото. Обговорення змісту кампанії «Лайки не допоможуть»	Слайди 19-23
5 хв.	Квест-вправа «Код миротворчості». Видача групам учасників листів-завдань із запитаннями (дод.1). Розшифровка завдань. Обговорення отриманого результату.	
5 хв.	Код миротворчості – 1325. Інформування учасників щодо резолюції 1325, національного плану дій та можливостей дітям та жінкам брати активну участь у миротворчих процесах.	Слайди 24-25
5 хв.	Інтерактивне обговорення «Дитина миру». Представлення учасникам історії наймолодшої лауреатки нобелівської премії миру – пакистанської дівчини Малали Юсуфзай – як прикладу можливості боротьби за мир за допомогою сучасних інтернет-засобів.	Слайди 26-28
10 хв.	Показ відео-інтерв'ю дітей, постраждалих внаслідок військових дій на сході України	Відеоролик
5 хв.	Вправа «Тест юних миротворців». (дод. 2) Учасникам пропонується знайти вірні відповіді щодо початку власної миротворчої діяльності із запропонованих варіантів та аргументувати свою думку	Слайди 29-34
15 хв.	Вправа «Юні миротворці стверджують – ніколи знов!» Учасники напрацьовують в групах своє розуміння змісту поняття «Ніколи знову». Що саме не має відбутись на сьогодні «Ніколи знову». Групи презентують свої думки. Загальне обговорення та коментар ведучого.	

Час	Дія	Примітки
5 хв.	Підведення підсумків програми. Фінальна промова «Замість лайків допоможуть дії» Друзі! Сьогодні кожен і кожна з нас зробили дуже важливу річ – замислилися над проблемами миру! І не просто замислилися, а й змогли створити власний план перших миротворчих дій, які реально допоможуть наблизити настання миру у нашій країні. І якщо ви дійсно прагнете бути миротворцем, тоді ставте лайк! <i>Всі учасники ставлять лайк</i> Але пам'ятайте – одними лайками ми не допоможемо. Отож, для того, аби наші лайки спрацювали, потрібно: 1. Повірити у власні сили; 2. Замислити конкретну творчу справу і виконати її; 3. Залучити до миротворчості своїх друзів; 4. Створювати мир навколо себе та своїх близьких. <i>(на кожную фразу ведучий відгинає один палець, учасники повторюють за ним. По завершенню – у всіх виходить символ акції – голуб миру)</i> Якщо кожен і кожна з нас своїми справами, почуттями і словами включиться у спільний миротворчий рух, всі ми станемо носіями нашого голубу миру – посланцями миру!	
5 хв.	Видача учасникам мандатів миротворців. Заповнення мандантів	

Додаток 1

КОД миротворчості складається із чотирьох цифр. Спробуйте його розшифрувати, і тоді Ваша команда дізнається про справді дієвий механізм миротворчості!

Завдання № 1. Першу цифру коду Вам підкажуть виділені літери у кросворді. Розгадайте його, і знайдете першу цифру!

1. Птах - символ миру.
2. Слово, яке пропущено у назві свята "міжнародний ... миру"
3. Професія військової людини, яка займається підтриманням миру у зонах збройних конфліктів
4. Організація об'єднаних ...

1

2

3

4

Завдання № 2. Другу цифру коду вам підкаже кількість слів у назві міжнародної організації, яка була заснована для встановлення миру у всьому світі у 1945 році та єдина має власні миротворчі сили і направляє їх для підтримання миру у зонах збройних конфліктів.

Завдання № 3. Третю цифру коду Вам підкажуть назви населених пунктів України, які на сьогодні знаходяться в зоні АТО

**Донецьк
Алчевськ
Вугледар**

Завдання № 4. Четверту цифру коду вам підкаже ваша уважність, а також наступне твердження:

*Кожен і кожна з нас, кожний українець **Б** сьогодні може зробити **Ти** конкретні дії **длЯ** наближення миру в нашій країні. Головне – вірити у власні сили та **Прагнути** здолати всі бар’єри!*

Код миру: **1325**

Додаток 2

Тест юних миротворців

До кожної дії, тим більше до такої важливої, як миротворчість, треба ретельно підготуватись. Як саме? Зібрати якомога більше інформації і робити дії, які справді принесуть користь. А ще – не потрапити у тенета зловмисників, які, на жаль, створюють власний бізнес на чужому горі. І таких псевдо миротворців справді дуже багато.

Перші кроки до такої підготовки ми проведемо з вами просто зараз за допомогою спеціального тесту.

Отож, шановні учасники та учасниці, вашій увазі декілька запитань. Кожне з них буде мати декілька варіантів відповіді. Ви обираєте той варіант, який вам здається правильним у заданій ситуації, і демонструєте свій вибір за допомогою кількості пальців на вашій руці – варіант 1, 3, 4, 2 тощо (*ведучий демонструє*).

Отож, запитання перше.

Ви прагнете стати миротворцем. Для цього вам обов’язково потрібно:

1. Зареєструватись у спеціальних списках миротворців;
2. Накопичити стартову суму грошей для своєї діяльності;
3. Дізнатися про реальні потреби конкретних осіб, які постраждали від військових конфліктів;
4. Взяти на себе саме ту роботу, яку ви точно зможете виконати.

Правильні варіанти – 3 та 4, адже ніякої стартової суми чи обов’язкової реєстрації вам не потрібно для здійснення добровільної миротворчої діяльності, а от дізнатися про реальні потреби і брати на себе тільки те, що ви зможете – це правильний шлях.

Запитання друге.

Ви накопичили певну суму грошей і хочете витратити її на допомогу постраждалим від військових дій. Як ви маєте правильно вчинити?

1. Передати гроші миротворчій організації, яка на першому місці у пошуковиках Інтернету;

2. Передати гроші тій організації, яка збирає велику суму на конкретну річ;
3. Передати гроші добре відомій у суспільстві організації, яка має багато позитивних відгуків;
4. Зробити вибір разом із дорослими або спеціалістами в даній сфері, які реально знають про діяльність таких миротворчих організацій.

Кращим варіантом є № 4, адже у діяльності перших трьох можуть бути приховані різні варіанти шахрайства.

Запитання третє.

У соцмережах ви натрапляєте на пост – заклик до миротворчості. Як зрозуміти, що він – від справжньої організації:

1. Якщо у пості запрошують до будь-якої співпраці
2. Якщо тільки просять перерахувати гроші
3. Якщо запрошують лише дівчат віком 18-25 років
4. Якщо у пості зазначені конкретні потреби і вказані конкретні види необхідної допомоги.

Варіанти 2 і 3 – викликають підозру і можуть закінчитися шахрайством чи злочином (можна запитати присутніх, що, на їх думку, може загрожувати дівчатам), варіанти 1 та 4 більш схожі на правду. Але тільки конкретне спілкування із організаторами даної допомоги та наявність їх «живих» контактів можуть дійсно переконати вас у чесності намірів організації.

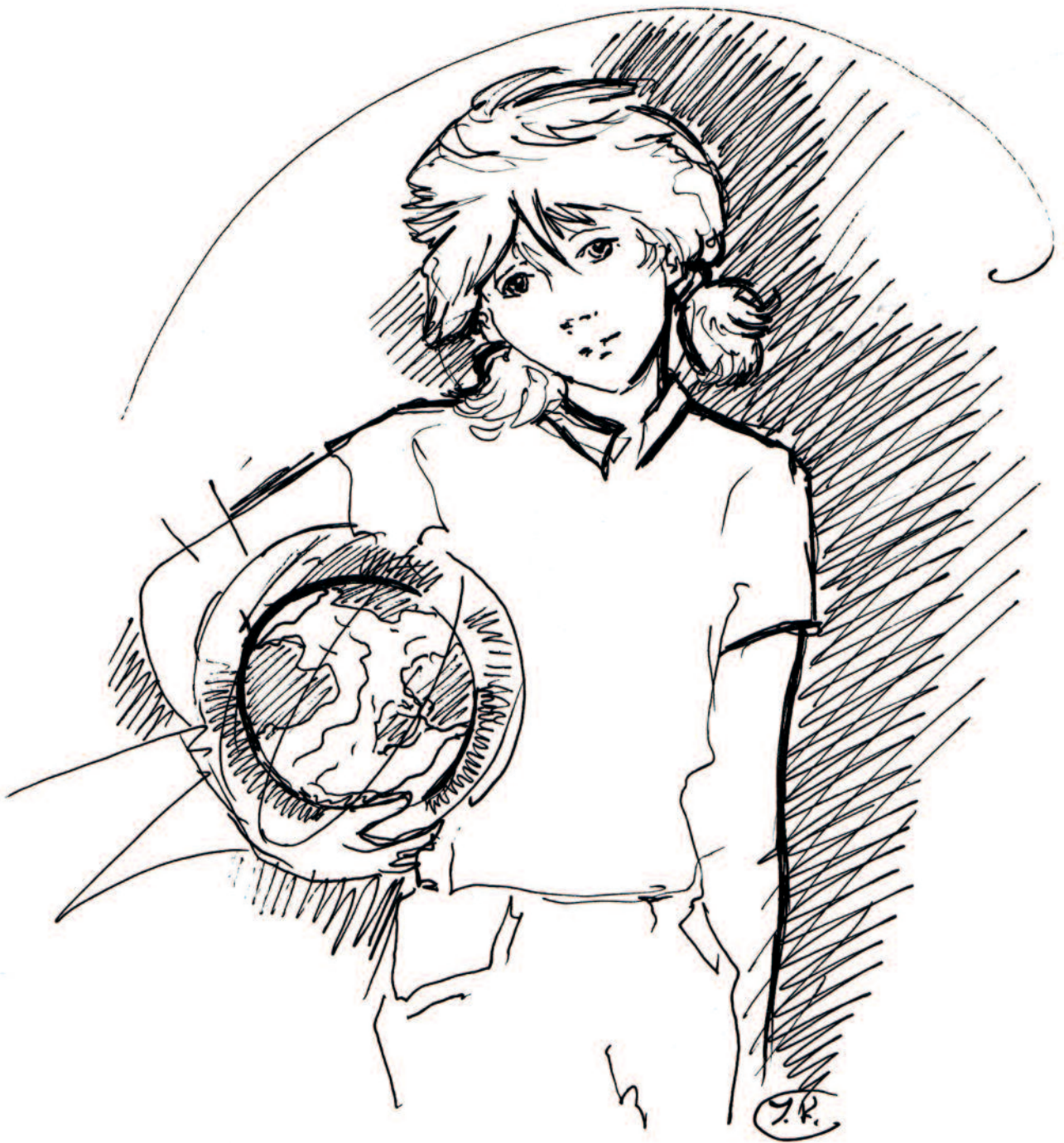
І останнє, четверте запитання.

Ви дуже хочете допомогти, але не маєте ні фінансів, ні інших матеріальних ресурсів. Як ще можна зробити корисну миротворчу справу?

1. Можна допомогти в якості волонтера існуючим організаціям;
2. Можна організувати добру справу у колі своїх друзів;
3. Можна провести флеш-моб і привернути увагу інших до проблеми миру у нашій країні;
4. Можна об'єднатись із однодумцями і спільно поширювати ідеї мирного життя.

Я впевнений, що ви зрозуміли, що на останнє питання немає неправильних відповідей. Адже кожна відповідь правильна. Головне – це справді захотіти зробити корисну справу.

**Сьогодні – дівчата,
завтра – миротворниці!**
Сценарний план соціальної акції

Сьогодні – дівчата, завтра – миротворниці!

Сценарний план соціальної акції

Учасниці: дівчата віком 14-16 років

Головна ідея: привернення уваги громадськості до проблем дівчат та жінок – миротворниць у ситуації військових конфліктів. Генерація думок та формування погляду сучасних дівчат з питань активної участі жінок у миротворчому процесі на рівні із чоловіками. Передбачення можливих загроз та проблем на шляху до повномасштабної участі дівчат та жінок у миротворчих процесах.

Головна теза: «Молоді дівчата пропонують ідеї сьогоднішнім жінкам – професіоналам різних сфер громадського життя щодо конкретних дій для досягнення гармонійного та мирного майбутнього»

Основний міжнародний документ: резолюція Ради Безпеки ООН № 1325

Суть заходу. Сьогоднішні дівчата-старшокласниці – це основа соціально активної молоді, а значить і активного прошарку українського суспільства другого десятиліття XXI століття. Враховуючи гендерні інтеграційні процеси, що набувають все більшої ваги у нашому суспільстві, саме дівчата стануть основною силою в процесах становлення громадянського суспільства та громадської миротворчої діяльності через 5-10 років. То ж вже нині варто привернути увагу молоді до таких можливостей та дізнатися про погляд сучасних дівчат на власні ролі у суспільстві через кілька років та кроки по створенню таких можливостей вже сьогодні.

Захід проходить у форматі ділової гри

Для її проведення необхідно сформувати з запрошених дівчат шість робочих груп:

1. Дівчата – майбутні політики
2. Дівчата – майбутні професійні військові
3. Дівчата – майбутні захисниці закону
4. Дівчата – майбутні дипломати
5. Дівчата – майбутні спеціалісти з громадянського виховання молоді
6. Дівчата – майбутні спеціалісти з гендерної рівності

Дівчата – учасниці в кожній групі мають «приміряти» на себе зазначену сферу діяльності або професію, зрозуміти її основні завдання, механізми впливу на питання гендерної культури та миротворчої діяльності у молодіжному середовищі і – як результат – сформувати пропозиції щодо конкретних дій представниць своєї професії/сфери діяльності у впровадженні положень резолюції 1325 в Україні

У кожній групі працює модератор, який безпосередньо керує роботою секції, допомагає зі створенням всіх візуальних напрацювань та тримає руку на часі подій. (роботу модераторів регламентовано окремим документом – див. додаток №1).

До участі у роботі кожної секції запрошується ВІП-гість – жінка, яка на сьогодні займається тим видом діяльності або професією, над якою працює секція. Ця людина є спеціальним спікером секції і може поділитися з дівчатами власним досвідом роботи та відповісти на питання, що будуть виникати у дівчат під час роботи групи.

Для проведення ділової гри необхідно:

1. Підготувати майданчик для проведення – це має бути просторе приміщення, де можна створити окремі сектори для роботи кожної групи. В кожному з 6 робочих секторів повинні бути: стільці для учасниць, фліпчарт для роботи групи, стіл, навколо якого можуть стати учасниці. В залі має бути екран і проектор. Обов'язкова наявність Інтернету.
2. Надати канцтовари в кожную групу:
 - ножиці (2-3 шт.);
 - аркуш ватману;
 - клей;
 - різнокольорові маркери;
 - різноманітні журнали та буклети для створення колажу.
3. Зробити конверти із завданнями для міні-команд (4 конверти для кожної з 6 груп) див. Додаток №2.

4. Створити групу у соціальній мережі Фейсбук, куди будуть розміщатися усі напрацювання робочих груп. (чи скористатися вже існуючою групою «Війна. Мир. Діти. Творчість»).

Сценарій акції

На початку заходу проходить реєстрація учасниць, розподіл їх по групах, (за бажанням, або за жеребкуванням). Кожну групу необхідно розташувати у певному робочому секторі.

Доброго дня! Я радий вітати Вас на нашій соціальній акції, в якій беруть участь дівчата і жінки, небайдужі до питань війни та миру. Особисто я певен, що саме дівчата найближчим часом стануть основною силою у процесах розбудови громадянського суспільства та громадської миротворчої діяльності. І саме мета нашої акції – привернути вашу, дівчата, увагу до таких можливостей. Ми хочемо аби ви по-новому подивилися на власну роль у суспільстві через кілька років та почали робити певні кроки по створенню таких можливостей вже сьогодні.

Вся Україна живе мрією про мир. І ця мрія вимагає від кожного з нас щоденних дій, спрямованих на досягнення миру. Дій звичайних, майже непомітних, але кожна така дія повинна приводити нас до миротворення, миробудівництва у нашій країні.

Саме ці ідеї увійшли до Національного плану дій «Жінки. Мир. Безпека», спрямованого на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325, який був прийнятий урядом України минулого року.

Наша соціальна дівоча акція саме і є певним кроком щодо виконання цієї резолюції.

То ж давайте почнемо працювати.

Ми пропонуємо вам «приміряти» на себе ролі жінок у різних сферах діяльності: політиці, військовій справі, міжнародній і правозахисній діяльності, роботі з молоддю, щоб зрозуміти основні завдання, механізми вирішення питань рівності та справедливості, власної участі у миротворчих процесах тощо... Та разом розробили пропозиції щодо конкретних дій для жінок – представниць різних сфер у впровадженні положень зазначеної резолюції.

А допомагати вам у цій важливій справі, направляти вас, надавати консультації будуть наші шановні гості. Це – жінки, які сьогодні реально працюють у вищезгаданих напрямках.

Отже ми розпочинаємо перший раунд нашої ділової гри. У вас є 30 хв. спілкування з ВІП-гостем вашої групи. Працюйте, бажаю вам успіхів.

У кожній секції ВІП- гість спілкується із дівчатами та окреслює існуючу на сьогодні ситуацію у своїй сфері діяльності. ВІП-гість дає дівчатам широке розуміння власної професії, а також має надати інформацію та прояснити ситуацію з наступних питань:

1. Моя професія чи сфера діяльності – чим ми займаємось.
2. Гендерна ситуація у професії. Хто саме – чоловіки чи жінки – найчастіше є представниками моєї професії/сфери діяльності і з чим це пов'язано. Як змінилася ситуація за останні 5-10 років.
3. Яким чином представники/представниці моєї професії/сфери працюють із молоддю в контексті гендерної культури та миротворчої діяльності.
4. Які механізми є у представників/представниць моєї професії щодо реалізації гендерної політики
5. Яким чином представники/представниці моєї професії можуть впливати на процеси миротворчості.
6. Що, на думку ВІП-гостя, треба зробити найближчим часом представникам/представницям моєї професії задля розвитку гендерних та миротворчих процесів в Україні.

Також разом із представниками секції ВІП-гість бере участь у напрацюванні основних тез до портрету жінки цього роду діяльності/професії у другому десятилітті ХХІ століття. (соціальна роль, основні риси характеру та професійні якості).

В цей час секція «преса» працює над створенням питань для інтерв'ю ВІП-гостям. По завершенні 30 хв...

Увага, дівчата, час роботи груп вичерпано. Сподіваюся, ви встигли плідно поспілкуватися з нашими гостями та отримати цікаву і важливу інформацію для подальшої вашої діяльності. До речі, ця інформація вам стане у пригоді прямо зараз, бо ми розпочинаємо другий тур нашої ділової гри. Але спершу ми просимо вас створити в рамках кожної групи декілька творчих міні-команд:

- Команду, яка готова зайнятися створенням реальних пропозицій до сьогоднішніх представників влас-

- них професій/сфер діяльності щодо розвитку процесів миротворчості в молодіжному середовищі
- Креативну команду, що буде формувати соціальний колаж. До неї нехай потраплять дівчата, що прагнуть творити мир через певні творчі дії.
- Команду, що готова провести опитування серед чоловіків на тему «Ваше ставлення до жінки-... (представниці професії).
- Команду, що буде створювати фото – заклики до рівних можливостей жінок і чоловіків у процесі миротворчості.

(Модератори груп, об'єднують дівчат у три команди)

Сподіваюсь, міні-команди вже створено, тож ми можемо розпочати другий тур нашої ділової гри «Сьогодні – дівчата, завтра – миротворниці!». Зараз модератори передадуть вам конверти з завданням для кожної команди і у вас буде лише 20 хв. на їх виконання. Тож я бажаю вам натхнення та успіху. Працюйте! Результати вашої праці ми дуже скоро побачимо у нашій групі у соціальній мережі Фейсбук.

(Команди отримують конверти та починають працювати. Команда, що робить колаж, працює біля столу, на який модератори кладуть всі необхідні канцтовари, команда створення реальних пропозицій лишається в робочому секторі – працює на фліпчарті, команда опитування працює за межами залу, де проходить захід, команда фото постів працює на території зали, де проходить захід – у складі цієї команди обов'язково є людина, що має мобільний пристрій з фотокамерою та можливістю увійти в Інтернет).

Шановні, дівчата! Ваш час вичерпано, я прошу кожну міні-команду повернутися до свого робочого сектору. Вже за мить ми розпочнемо третій тур нашої ділової гри. Тур, де ви будете мати змогу презентувати результати своєї роботи в міні-командах.

Зверніть увагу на екран – ви бачите сторінку в Фейсбуці. Саме тут, у спеціально створеній групі, ми розмістили ваші напрацювання, і прямо зараз ви зможете їх побачити. Тож приєднуйтеся до цієї групи. А ми розпочинаємо!

Прошу кожну команду по черзі ознайомити нас з тими зверненнями та пропозиціями, які ви створили в групах, а наших шановних ВІП гостей прошу прокоментувати ці звернення. Розпочнемо з групи дівчат – майбутніх політичних діячок.

(Спікер презентує звернення своєї групи, після презентації ведучий просить ВІП гостей цієї групи прокоментувати цю презентацію. Вона коментує. За цією схемою відбуваються презентації всіх шести груп).

Дякую вам, дівчата! Ви дуже плідно попрацювали і створили реально дієві пропозиції. Нашим шановним гостям ми також дякуємо за коментарі. І сподіваємося, що ви, вельмишановні жінки, візьмете до уваги пропозиції дівчат-миротворниць і також передасте ці звернення і пропозиції своїм колегам.

А тепер я хочу звернути вашу увагу на екран. Прямо зараз ми зможемо побачити колажі, що ви створили, та почути коментарі дівчат, що їх створювали.

(На екрані демонструються колажі кожної групи, дівчата коментують).

Отже ми побачили креативні колажі на тему «Соціальний портрет жінки-миротворниці, представниці моєї професії» і почули досить цікаві коментарі. Спасибі вам, дівчата. Ваші колажі ви можете передати нашим шановним жінкам. Можливо, вже завтра вони прикрасять кабінети наших політиків, громадських діячів, спеціалістів з громадянського виховання молоді та з гендерних питань. Нехай вони нагадують дорослим про необхідність здійснювати усе можливе для встановлення миру.

А ми розпочинаємо знайомство з результатами опитувань, що поводити наші дівчата. Вони отримали завдання опитати чоловіків про їх ставлення до прагнення жінок займатися питаннями миротворчості. І зараз ми дізнаємося про результати цього опитування.

(Групи по черзі презентують результати опитувань).

Дякуємо, дівчата! Ви змогли яскраво представити нам певну гендерну картину, щодо ставлення чоловіків до участі жінок у процесах миротворчості.

Над результатами цього маленького соціологічного дослідження, я вважаю, замисляться наші шановні гості, і, наразі, можливо, суспільство почне позбуватися певних гендерних стереотипів, які заважають жінкам успішно брати участь у вирішенні важливих для країни питань, зокрема питань миротворчості.

А ми переходимо до презентацій роботи останніх міні-команд. Вони створювали тематичні фото пости для соціальних мереж. Що в них вийшло, давайте подивимося прямо зараз, а ще почуємо їхні коментарі. Увага на екран.

(На екрані демонструються фото та підписи під ними, що їх зробили міні-команди, дівчата коментують).

Дівчата! Я вітаю вас, ми з успіхом завершили роботу наших груп. В кожному з трьох турів нашої ділової гри ви показали свою обізнаність, зацікавленість, креативність, а, головне, небайдужість до процесів миротворчості!

Впевнений, що вже скоро ви станете потужною миротворчою силою, бо вже сьогодні ви розробили пакет пропозицій щодо конкретних дій для жінок-представниць різних сфер у впровадженні положень резолюції Ради Безпеки ООН і відповідного Національного плану дій. Сподіваюся, що вже завтра ви зможете той самий план дій активно втілювати у життя!

То ж не зупиняйтеся! Ваші пости, опитування, ваші колажі – це лише початок. Продовжуйте цю справу – бо наближення миру у нашій країні тоді буде успішним, коли опиниться у ваших молодих, надійних жіночих руках! Успіхів вам, дівчата, натхнення та наснаги!

Додаток №1 «Робота модераторів груп»

Попередні підготовчі дії модераторів груп:

1. Перевірити свій акаунт на Фейсбуці, привести його в робочий стан (за необхідності – створити).
2. Розуміти, чим займається жінка – представниця професії/сфери діяльності, з якою працює група.
3. Вміти (навчитися) розмішувати фото та пости на Фейсбуці (у створеній групі).
4. Мати з собою телефон із можливістю робити фото та працювати у Фейсбуці.

Під час акції:

- Зустріч учасниць акції, розподіл за групами, облаштування робочих місць. Знайомство у групі. Підготовка до роботи.
- Знайомство з ВІП-представницями у своїй групі.
- Після того, як ведучий зробив представлення тематики груп, модераторів та ВІП-представниць, модератор розпочинає роботу своєї групи.
- Модератор ще раз представляє ВІП-гостю, говорить декілька вступних слів щодо теми своєї групи – професії або сфери діяльності жінки і можливості впливати на гендерні та миротворчі процеси у молодіжному середовищі.
- Робота груп. Розгляд тематики.

У кожній групі ВІП-гостя спілкується із дівчатами та окреслює існуючу на сьогодні ситуацію у своїй сфері діяльності. ВІП-гостя дає дівчатам широке розуміння власної професії та має надати інформацію та прояснити ситуацію з наступних питань:

1. Моя професія чи сфера діяльності – чим ми займаємось.
2. Гендерна ситуація в професії. Хто саме – чоловіки чи жінки – найчастіше є представниками/представницями моєї професії/сфери діяльності і з чим це пов'язано. Як змінилася ситуація за останні 5-10 років.
3. Яким чином представники/представниці моєї професії/сфери діяльності працюють із молоддю в контексті гендерної культури та миротворчої діяльності.
4. Які механізми є у представників/представниць моєї професії щодо реалізації гендерної політики.
5. Яким чином представники моєї професії можуть впливати на процеси миротворчості.
6. Що, на думку ВІП-гості, треба зробити найближчим часом представникам/представницям моєї професії задля розвитку гендерних та миротворчих процесів в Україні.

ЗАВДАННЯ МОДЕРАТОРІВ:

Разом із дівчатами та ВІП-гостею напрацювати основні тези до портрету жінки свого роду діяльності/професії у другому десятилітті ХХІ століття (соціальна роль, основні риси характеру та професійні якості).

Після того, як ведучий пропонує учасникам об'єднатися у чотири міні-команди за напрямками роботи, модератор допомагає створити ці міні-команди, надає кожній команді конверт із завданням та координує роботу кожної міні-команди.

1. Створення проєктів;
2. Створення колажу;
3. Проведення соціопитування серед чоловіків;
4. Створення соціального посту.

1. Проектна група. Група має напрацювати декілька реалістичних пропозицій, що на сьогодні та протягом наступних років можуть зробити діючі представниці професії/сфери зайнятості вашої групи щодо покращення ситуації в сфері гендерної рівності і миротворчості. Кількість учасниць міні-команди – 10-15 осіб, серед них є ті, хто оформлюють думки на фліпчарті, а також ті, хто потім презентують напрацювання групи. Група працює в зоні фліпчарту.
2. Колаж. Група з існуючих матеріалів створює плакат у форматі колажу, який ілюструє соціальний портрет жінки вашої професії/сфери зайнятості за матеріалами, напрацьованими під час спілкування з ВІП-гостею. Кількість учасниць міні-команди – близько 15 осіб. Результат роботи має бути сфотографовано та викладено у групу на фейсбуці.
3. Соціопитування. Міні-команда має придумати ОДНЕ запитання з 3-4 варіантами відповідей. Далі група має знайти поблизу 10-15 чоловіків, задати їм своє запитання і обробити результат. Результат у відсотках має бути викладеним у групі на фейсбуці разом із текстом запитання. Кількість учасниць міні-команди – 5-7 осіб.
4. Соціальний пост. Учасниці мають створити фото та текст посту – звернення до ВСІХ жінок, які зайняті у сфері діяльності даної групи. Зміст посту – заклик до активних дій щодо гендерної рівності та миротворчості. Обсяг посту – 6-8 речень. Пост також має бути викладеним у групі у фейсбуці разом із загальним фото учасниць секції.
 - Завершення роботи міні-команд. Повернення всіх учасниць до робочих місць. Презентація роботи груп:
МОДЕРАТОР організовує презентацію напрацювань всіх чотирьох міні-команд. Всі результати, напрацьовані у групі, озвучуються наживо (навіть ті, які вже розміщені у групі у фейсбуці)
 - Фінальні коментарі ВІП- гостей та експертів заходу. Підведення підсумків заходу.

Додаток №2 «Завдання для роботи міні-команд»

1. Завдання для міні-команди, що створює проєкти.

Дівчата, ви маєте напрацювати декілька реалістичних пропозицій, що протягом наступних років можуть зробити діючі представниці професії/сфери зайнятості вашої групи щодо покращення ситуації у сфері гендерної рівності і миротворчості. Запишіть ваші думки на фліпчарті, сфотографуйте ваші записи, фото розмістіть на сторінці в нашій соціальній групі та оберіть у групі того, хто буде презентувати ваші напрацювання.

2. Завдання для міні-команди, що створює колаж.

Дівчата, вам треба з існуючих матеріалів створити плакат у форматі колажу, який ілюструє соціальний портрет жінки вашої професії/сфери зайнятості за матеріалами, напрацьованими під час спілкування з ВІП-гостею. Результат роботи має бути сфотографовано та викладено у групі на фейсбуці. Оберіть у групі того, хто буде презентувати ваші напрацювання.

3. Завдання для міні-команди, що робить соціопитування.

Ваша міні-команда має придумати ОДНЕ запитання з 3-4 варіантами відповідей. Далі потрібно знайти поблизу 10-15 чоловіків (за межі нашого залу ви можете виходити лише з модератором групи), задати їм своє запитання і обробити результат. Результат у відсотках має бути викладеним у групі на фейсбуці разом із текстом запитання.

4. Завдання для міні-команди, що робить соціальний фото пост.

Ваша команда має зробити соціальний фото пост. Учасниці мають створити фото та текст посту – звернення до ВСІХ жінок, які зайняті у сфері діяльності даної групи. Зміст посту – заклик до активних дій щодо гендерної рівності та миротворчості. Обсяг посту – 6-8 речень. Пост також має бути викладеним у групі у фейсбуці разом із загальним фото учасниць секції.

Арте́к – Терито́рія Ми́ру

Артек – Територія Миру

Сценарій акції в рамках Національного форуму юних миротворців
«Діти України за мир та безпеку»
(20 грудня 2017 року)

Час	Дійство	Примітки
11:00-11:05	Відкриття акції «Артек – Територія Миру» Ведуча: Доброго дня, шановні артеківці та гості справжнього світу дитинства! Привіт, діти України! Сьогодні 20 грудня. Вчора запалала яскравими вогниками головна ялинка нашої країни, всіх дітей привітав зі святом Святий Миколай, розпочалася справжня різдвяно-новорічна казка. І у цій казці кожен з нас обов'язково загадує найпотаємніше бажання – те, чого ми більше всього хочемо. На сьогодні абсолютно кожен свідомий українець та українка більше за все у житті прагнуть миру. Прагнуть прокинутись у мирній країні. Прагнуть, аби всі лиха та негаразди останніх років нарешті скінчились. Друзі, підніміть руку, хто з вас мріє про мир у нашій країні! Дякую! А зараз поаплодуйте собі, адже ми з вами не тільки мріємо про мир, ми робимо реальні кроки до його наближення! Упродовж всього 2017 року громадська організація «Київська школа рівних можливостей» ініціювала проведення великого всеукраїнського проекту «Війна і мир – участь дітей у миротворчості». І одним із перших партнерів цього проекту став саме Міжнародний дитячий центр «Артек». Саме в Артеку народились креативні селфі-листівки, які закликають до миру. Саме діти Артеку створили тисячі голубів миру, які з побажанням миру передавалися представникам влади та військовим. І саме ви – сьогоднішні Артеківці – стали творцями нової, мирної історії України! Адже ви голосно заявили – ми за мир! І цей голос почують у всьому світі!	Загальна заставка на екрані
11:05-11:10	Ведуча: – Протягом останніх днів, а саме з 18 по 20 грудня, тут, у Артеці, відбувається Національний Форум юних миротворців «Діти України за мир та безпеку». Форум, організаторами якого виступили: Громадська організація «Міжнародна школа рівних можливостей» та Міжнародний дитячий центр «Артек». Форум відбувся за сприяння Посольства Німеччини в Україні. Форум, ідеї якого сьогодні на найвищому рівні підтримали в нашій країні. Сьогодні останній день Форуму. Сьогодні історичний день – день, коли голос українських дітей, ваше прагнення до миру буде почутим.	

Час	Дійство	Примітки
	Представлення почесних гостей Друзі! Під Ваші бурхливі оплески маю честь представити почесних гостей сьогоднішнього заходу! Вітайте у цій артеківській залі: Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба; Народний депутат України, Голова Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму Артур Палатний; Заступник керівника Державного управління справами Сергій Борзов; Директор Департаменту захисту прав дітей та усиновлення Міністерства соціальної політики України Руслан Колбаса; Ректор Національного педагогічного університету ім. Михайла Драгоманова Віктор Андрущенко; Голова правління Міжнародної Школи Рівних Можливостей, представниця Національної Ради Жінок України Лариса Колос; Виконавчий директор Київської Школи Рівних Можливостей Ірина Конченкова; Популярна українська співачка, авторка першого національного миротворчого флеш-мобу «Мир усім» Світлана Тарабарова; Генеральний директор Міжнародного дитячого центру «Артек» Сергій Капустін. Від імені всіх юних миротворців ми щиро вдячні нашим гостям за підтримку форуму, увагу до дитячих ідей та думок та можливість сьогодні спільно творити мирну історію України!	Загальна заставка на екрані
11:10-11:20	Інформація про здобутки Форуму Ведуча: За три дні Національного форуму юних миротворців артеківці зробили дуже багато. По-перше, це флеш-моб у соціальній мережі Фейсбук «Звернись до світу заради миру», в рамках якого ви мали змогу викласти власні селфі і заявити про свою мрію про мир. Тепер всі фейсбуківці знають, що про мир мріють діти та підлітки з Дніпропетровської, Запорізької, Тернопільської, Чернігівської, Івано-Франківської, Житомирської, Харківської, Миколаївської, Черкаської, Полтавської, Рівненської, Київської, Луганської та Донецької областей України! Якщо ви також мрієте про мир – аплодуйте! Аплодуйте тим, хто говорить про це вголос!	Слайди
	Ведуча: По-друге, це спеціальні пости-роздуми, які ви також викладали у фейсбуці. Я прочитаю декілька з них: Ми творимо мир на землі, яку зберегли наші предки, все лиш для того, щоб зранку побачити Дніпро наш ревучий, карпатські ліси такими, якими їх створили боги.	Слайди

Час	Дійство	Примітки
	Ми – Діти України, і ми народжені згори. Ми не хочемо жити у пільмі – пільмі вогню, диму і руїн. Давайте разом прагнути до примирення один з одним, щоб між нами був МИР!!! Привіт, ми Артеківці. Ми всі – з різних куточків України. Хтось з нас живе з батьками, хтось з опікунами, а хтось у дитячому будинку. Ми всі різні, як зовні, так і зсередини, у кожного з нас свої захоплення та думки, свої вподобання в їжі і свої «таргани» в голові. Але є і спільне – ми всі прагнемо миру, щоб цей мир починався з кожного, з маленької сім'ї, і доходив до масштабу всієї Землі, не оминувши жодної людини чи країни. Друзі! Хто з Вас упізнав свої думки, хто погоджується з авторами постів – аплодуйте!	
	Ведуча: По-третє, це фестиваль дитячих малюнків, об'єднаних однією темою – «Мир усім!» Ці малюнки створювали найменші артеківці. Подивіться, скільки яскравих, сонячних барв, скільки світлих думок, скільки невичерпної енергії у цих малюнках! Дякуємо Вам, юні артеківці. Ми впевнені – Мир дійсно має бути у всіх нас!	
	Ведуча: Але була ще одна подія Форуму, про яку знали далеко не всі. Це – зйомки спеціального відео від артеківців, від дітей України, яке називається «Звернись до світу заради миру». Що ж саме хочуть сказати світові наші колеги? Що ми думаємо про мир! Друзі! Сьогодні саме Ви станете першими, хто побачить це звернення. Отож – увага на екран! Діти Артеку говорять до усього світу!	
11:20-11:25	Показ загального відеоролику від дітей Артеку «Звернись до світу заради миру»	Відео Артек
11:25-11:30	Ведуча: Упізнали своїх друзів? Погоджуетесь із колегами, колежанками – миротворцями? Подаруйте їм оплески! Шановні присутні! Сьогодні я декілька разів повторювала, що цей день – особливий. Історичний. І дійсно, дата 20 грудня 2017 року має увійти в історію. Адже ми з вами не тільки малювали, фотографувались та знімали відео. Ми висловили власну думку. Ми прагнемо, аби нас почули. Ми хочемо миру! І з цим закликом ми звернемось до всього світу! Протягом Форуму кожен і кожна із вас мали змогу підписати спеціальне звернення. З вашого дозволу я прочитаю текст повністю:	

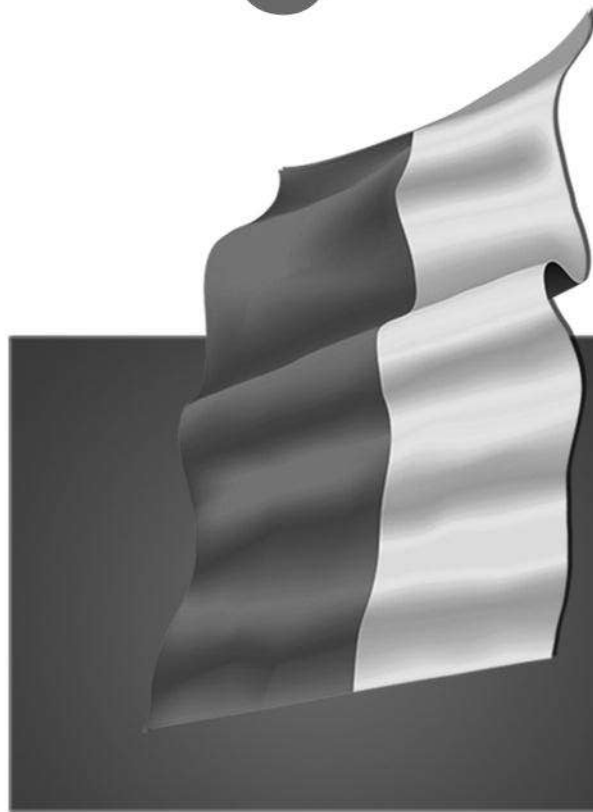
Час	Дійство	Примітки
	<i>Ми, діти України, яка сьогодні потерпає від збройного конфлікту і окупації частини території, звертаємось до представників Організації Об'єднаних Націй з проханням звернути увагу на становище дітей в нашій країні та в усьому світі і прийняти спеціальний документ для захисту, попередження будь-яких форм насильства стосовно дітей і забезпечення нашої участі у миротворчих процесах.</i> <i>Ми хочемо, щоб голос дітей був почутий у кожній країні, де порушуються права дитини, і на всій планеті нарешті настав Мир. Тому ми звертаємось до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з проханням створити і прийняти спеціальну резолюцію «Діти. Мир. Безпека», яка гарантує наше право на мир та дозволить його реалізувати у будь-якому місці планети Земля!</i> <i>Звернення ініційовано і підписано підчас Національного форуму юних миротворців «Діти України за мир та безпеку» (18 – 20 грудня 2017 року в Києві та МДЦ «Артек»).</i>	
	НА СЦЕНУ ВИХОДЯТЬ ДІТИ І ВІНОСЯТЬ АРКУШІ З ПІДПИСАМИ	
11:30-11:35	Ведуча (на фоні дітей): На сьогодні це звернення підписали понад 700 Артеківців. І цей список відкритий до підписання! Друзі – наш голос за мир буде почутий!	
	Ведуча: А передати наші думки, наші голоси за мир ми хочемо людині, яка є фундаторкою дитячих миротворчих рухів в Україні і однією з ініціаторок нашого Форуму. На сцену запрошується Голова Правління громадської організації «Міжнародна школа рівних можливостей», представниця Національної ради жінок України Лариса Колос Лариса Колос ВИХОДИТЬ НА СЦЕНУ Ведуча: – Ларисо Євгенівно, прошу Вас отримати ці листи із дитячим прагненням до миру та передати їх до Генеральної асамблеї ООН. Лариса Євгенівна приймає листи із підписами. Ведуча: Ларисо Євгенівно, Вам слово! (Виступ Лариси Колос)	
	Дякуємо Вам, Ларисо Євгенівно, за ваші миротворчі ініціативи. Сподіваємось, що голоси дітей України почують у всьому світі!	

Час	Дійство	Примітки
	Ведуча: Ось саме тому сьогоднішній день – історичний. І саме ми з вами розпочнемо сторінку нової, мирної історії нашого світу. Адже саме тут народжується дитяча ініціатива, яка має просту назву «Діти. Мир. Безпека» Друзі! І зараз мені особливо приємно запросити до слова людину, для якої ці слова давно стали справжнім життєвим кредо. Ця людина опікується проблемами кожної дитини в Україні. Ця людина постійно дбає про нашу безпеку. І ця людина найбільше прагне, аби кожен маленький українець та українка народжувались та жили у мирі. До слова запрошується Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Миколайович Кулеба!	
11:35-11:40	Виступ Уповноваженого Президента України з прав дитини Миколи Кулеби. Вручення сертифікату МДЦ «Артек» за миротворчу діяльність. Сертифікат визнає «Артек» територією миру і творчості.	
	Ведуча: Віднині Артек дійсно визнаний територією миру! Дякуємо, Миколо Миколайовичу! Друзі, Ваші оплески – важлива історична подія щойно відбулася на Ваших очах!	
11:40-11:45	Ведуча: Звичайно, сьогодні ми можемо не лише мріяти чи говорити про мир. Кожен із нас може стати реальним миротворцем, тобто творити мир, висловлювати свої думки мовою творчості. Мир + творчість і є миротворчість. У рамках проекту «Війна та мир. Участь дітей у миротворчості», окрім малюнків, листівок, голубів миру та відеозвернень, була створена театральна мініатюра. Актори – такі ж діти, як і ви – вже не один раз демонстрували її у Артеку під час попередніх змін. І сьогодні представлять її Вашій увазі! Друзі! На сцені Гендерний інтерактивний театр Школи рівних можливостей. Акторки – учениці спеціалізованої школи № 187 м. Києва. Вашій увазі соціальна мініатюра «Хочу жити без війни!»	
11:45-11:55	Виступ Гендерного інтерактивного театру Школи рівних можливостей. Соціальна мініатюра «Хочу жити без війни»	ЗВУК + ВІДЕО!
11:55-12:00	Ведуча: Якщо ви так само хочете жити без війни, аплодуйте! На сцені актори Гендерного інтерактивного театру Школи рівних можливостей – учениці спеціалізованої школи №187 м. Києва! Хочу жити без війни. Ці слова повторює кожна дитина в Україні.	

Час	Дійство	Примітки
	Ці слова – не слова розпачу, а слова надії. Слова віри у світле майбутнє. Це жорстке твердження кожного з нас. Це наше спільне життєве кредо. Адже ми справді Хочемо жити без війни! І сьогодні поруч із нами є авторка цих слів. Людина, яка займає дуже активну миротворчу позицію. Понад три роки тому, коли в Україні відбулась революція гідності, вона запропонувала кожному приєднатися до простого флеш-мобу: взяти аркуш і ручку, або крейду, і написати чи намалювати великими літерами два слова «Мир Усім!» Це був перший всеукраїнський миротворчий флеш-моб. Тоді, навесні 2014, у кожному місті України були подвір'я, площі, на асфальті яких з'явився цей надпис. І саме тоді наша країна об'єдналась у своєму прагненні до миру! І активними учасниками флешмобу були діти! Друзі! Вітаємо популярну українську співачку, композиторку, авторку та виконавицю власних пісень Світлану Тарабарову!	
12:00-12:15	ВИСТУП СВІТЛАНИ ТАРАБАРОВОЇ	ЗВУК + ВІДЕО!
12:15-12:20	Ведуча: Ваші оплески Світлані Тарабаровій, яку знають і люблять не лише на Сході України, а й в усіх її куточках. Від початку бойових дій Світлана регулярно виступає у зоні АТО, аби підтримати бойовий дух українських захисників. Її пісні знають і люблять дорослі і діти, усі, хто бажає Миру. Сьогодні у нас ще одна видатна подія. Рішенням Національної жінок України за патріотизм і активну миротворчу діяльність Світлані Тарабаровій вручається почесний орден «Жінка. Мир. Безпека». Для вручення ордену на сцену запрошуємо членкиню правління Національної ради Ларису Колос.	
	ВРУЧЕННЯ ОРДЕНУ СВІТЛАНІ ТАРАБАРОВІЙ	
12:20-12:30	Ведуча: Ваші оплески – орден «Жінка. Мир. Безпека» сьогодні отримала справжня українська миротворниця Світлана Тарабарова! Світлана дякує за оцінку своєї праці. На прохання присутніх виконує пісню «Мир Усім!», яку підхоплює вся зала. Друзі! Наша зустріч, як і наш Форум, добігає свого завершення. І наостанок нам лишилось тільки поставити жирну крапку. А краще – великий лайк! Давайте зараз спробуємо це зробити всі разом! ВСІ СТАВЛЯТЬ ЛАЙК!	

Час	Дійство	Примітки
	Протягом форуму кожен і кожна з нас зробили дуже важливу річ – здійснили реальні кроки для наближення миру в нашій країні! І не просто замислилися над темою миротворчості, а й змогли створити план миротворчих дій, які реально допоможуть наблизити настання миру у нашій країні. І якщо ви дійсно прагнете бути миротворцем, тоді впевнено ставте лайк і тримайте його! ВСІ СТАВЛЯТЬ ЛАЙК! Але знайте – одними лайками ми не допоможемо. Отож, для того, аби наші лайки спрацювали, потрібно: 1. Повірити у власні сили; 2. Замислити конкретну творчу справу і виконати її; 3. Залучити до миротворчості своїх друзів; 4. Створювати мир навколо себе та своїх близьких. <i>(На кожен фразу ведуча відгинає один палець, учасники та учасниці повторюють за ним. По завершенню – у всіх виходить символ акції – голуб миру)</i> Якщо кожен і кожна з нас своїми справами, почуттями і словами включиться у спільний миротворчий рух, всі ми станемо носіями нашого голубу миру, який народжується тут, у Артеку. Адже саме Артек – справжня територія миру! І дуже скоро ця територія пошириться на всю Україну! Дякуємо кожному, хто приєднався до роботи нашого Форуму! Дякуємо всім, хто прагне творити мир. Миру нам усім! Слава Україні!	

Сертифікат

засвідчує, що МДЦ «Артек» за свою активну
миротворчу діяльність отримує звання

«Територія Миру і Творчості»

Уповноважений
Президента України з прав дитини

Микола Кулеба

Голова правління
ГО «Міжнародна Школа Рівних Можливостей»

Лариса Колос

19 грудня 2017 року

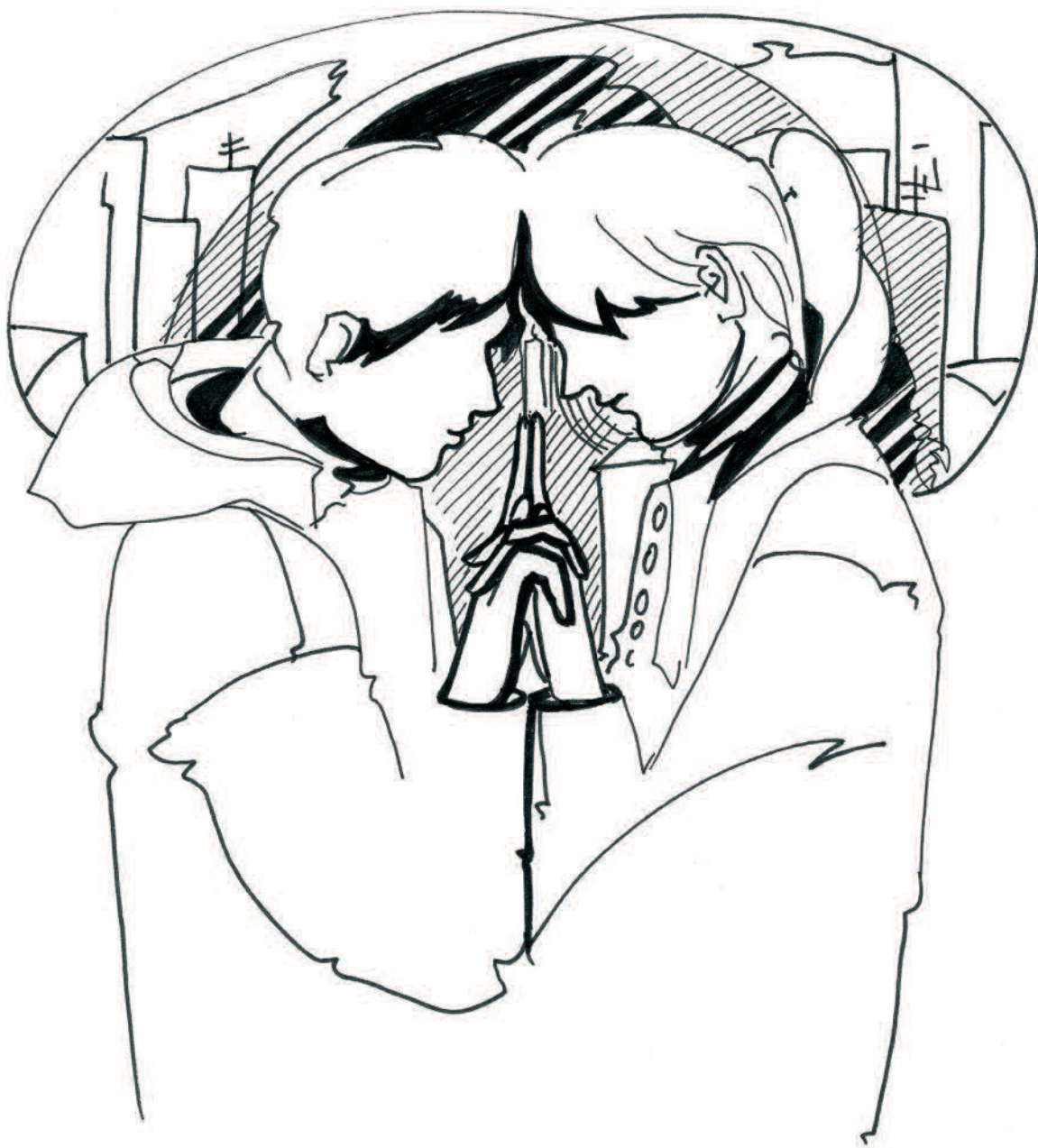
ЗВЕРНЕННЯ ДІТЕЙ УКРАЇНИ ДО РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

Ми, діти України, яка сьогодні потерпає від збройного конфлікту і окупації частини території, звертаємося до представників Організації Об'єднаних Націй з проханням звернути увагу на становище дітей в нашій країні та в усьому світі і прийняти спеціальний документ для захисту, попередження будь-яких форм насильства стосовно дітей і забезпечення нашої участі у миротворчих процесах.

Ми хочемо, щоб голос дітей був почутий у кожній країні, де порушуються права дитини, і на всій планеті нарешті настав Мир. Тому ми звертаємось до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з проханням створити і прийняти спеціальну резолюцію «Діти. Мир. Безпека», яка гарантує наше право на мир та дозволить його реалізувати у будь-якому місці планети Земля!

Звернення ініційовано і підписано підчас Національного форуму юних миротворців «Діти України за мир та безпеку», 18 – 20 грудня 2017 року в Києві та МДЦ «Артек»

Хай буде мир віднині і довіку.

Урок Миру

Хай буде мир віднині і довіку

Урок Миру

в Очеретнянському навчально-виховному комплексі
Кривоозерського району Миколаївської області

Мета: поглибити знання учнів про Міжнародний День миру, вшанувати односельців - учасників бойових дій, в тому числі АТО, вшанувати пам'ять загиблих, виховувати повагу до історії та шанобливе ставлення до ветеранів, учасників АТО, сформувані потребу внести особистий внесок у збереження миру та творення добра в нашій країні та на всій Землі.

Обладнання: малюнки, мультимедійні засоби, переносна дошка, висловлювання про мир.

Тип заходу: урок

Завдання: дізнатися про учасників військових дій, усвідомити себе учасником/учасницею всеукраїнського та світового руху «За мир».

Очікувані результати: створити альбом «Ми за мир!», домогтися усвідомлення дітьми необхідності збереження миру, шанобливого ставлення до ветеранів, учасників АТО.

Ключові поняття: мир, ООН, миротворці, толерантність, АТО

Кількість учасників та учасниць: 25

Контингент: учні початкових класів, учні 7-9 класів

Тривалість: 45 хвилин

Епіграф:

Хай буде мир віднині і довіку!
Хай буде мир й замовкнуть війни злі.
І сльози щастя на своїх обличчях
Відчують всміхнені усюди матері.
Хай буде мир. Веселі будуть діти.
Спокійними скрізь стануть всі жінки
і перестануть думати ночами,
Що десь коханий, син там гине на війні.

Хід уроку

Вчитель/вчителька:

(читання вірша під відеоряд)

Мир на землі – це затишок і тиша,
Це сміх дитячий і душі політ,
Коли поет чарівні вірші пише
Про незвичайний, дивовижний світ.
Мир на землі – це росяні світанки,
Краса і творчість, пісня у гаях.
Мир на землі – це вечори і ранки
Із радістю і щастям у серцях.
Мир на землі – це дім і мама, й тато,
Й любові стільки – просто через край!
Це та земля, де щастя є багато
І в кожній хаті – хліба коровай.
Це та земля, де сміх і пісня лине,

А діти йдуть до школи знов і знов.

І від ворожих куль ніхто не гине,

Бо скрізь панують щастя і любов.

(Звучить спокійна музика, вчитель читає слова, виходять діти, починають гратися.

На екрані – кадри з відеофільму про події на сході країни, гуркіт снарядів, налякані діти ховаються...)

Вчитель/вчителька:

Сьогодні ми проводимо урок миру, присвячений Міжнародному Дню миру, що святкується щороку 21 вересня. Метою його є залучити громадськість села, батьків, дітей та вчителів до миротворчого руху, до справи збереження миру. Поглибити знання учнів про цей день, про односельців-учасників бойових дій різних періодів, зокрема й учасників АТО, вшанувати пам'ять загиблих; висловити повагу до історії та шанобливе ставлення до ветеранів, сформувані потребу внести особистий вклад у збереження миру та творення добра на землі.

Запрошуємо стати учасниками уроку гостей, вчителів та учнів школи.

Вчитель/вчителька:

На цьому незвичному уроці всі ми будемо залучені до роботи. І кожен учасник, кожна учасниця уроку внесуть свій внесок у справу миру. Наймолодшим нашим учасникам і учасницям ми пропонуємо створити картину «Ми за мир в Україні та в усьому світі».

Вчитель/вчителька:

Діти, чи знаєте ви, що є емблемою миру?

Діти:

Знаємо. Відповідь на це питання дає біблійна легенда про неї.

Учень:

Я розповім її. Після всесвітнього потопу Ной випустив голуба, аби довідатися, чи спала вода на землі. Голуб повернувшись, приніс оливкову гілочку як свідчення благодатних умов для проживання. З того часу почали вважати зображення голуба з оливковою гілочкою у дзьобі символом миру, добра та благополуччя.

Вчитель/вчителька:

Тому сьогодні у всіх вас є така емблема.

Вчитель/вчителька:

Збереження миру в усі часи було найважливішою проблемою. А сьогодні – це головна, найболючіша проблема в нашій державі.

Учень:

Згадаймо факти з історії. Оскільки у Древній Греції відбувалися часті військові конфлікти, було вирішено проводити Олімпійські ігри на час яких припинялись усі військові дії. Греки були великими шанувальниками спортивних змагань, тому спорт став посланцем миру. Відтоді мета Олімпійських ігор – вдосконалювати тіло і душу людини, об'єднувати людей всього світу, сприяти налагодженню мирних і толерантних стосунків. Девізом олімпійців стали слова «О, спорт, ти – мир!»

Вчитель/вчителька:

Україна завжди була дуже миролюбною державою. Вона ніколи не розпочинала воєн, а лише захищала свої інтереси. Українці завжди жадали жити під мирним небом і працювати на рідній землі.

Учениця:

У літописі українського народу є багато сторінок історії, які скроплені кров'ю. На жаль сьогодення знову вписується в історію України також сторінкою історії, яка скроплена кров'ю. Наші хлопці, які захищають нашу державу, боронять її навіть ціною власного життя.

У цей нелегкий час учні нашого комплексу не залишилися осторонь. Ми організували актив, який займається збором коштів та гуманітарної допомоги для воїнів АТО та дітям, які перебувають у зоні бойових дій. Проводимо часті благодійні акції та ярмарки, на яких збираємо кошти для цих потреб. Налагодили тісну співпрацю з волонтерською організацією "Крила Фенікса".

Учень:

Я вважаю, що для більшості людей планети Земля, мир – це повсякденна реальність. Та не всі діти живуть щасливо. Для багатьох людей у сучасному світі спокійне життя – це лише казкова мрія. Багато дітей страждають, вони не мають сім'ї, але мають багато горя. В Україні нині діти на Донеччині та Луганщині опинилися в епіцентрі бойових дій. Саме вони найбільш жагуче відчують потребу у мирі в даний час.

Вчитель/вчителька:

У 1982 році в своїй резолюції Генеральна асамблея ООН проголосила Міжнародний день миру як день глобального припинення вогню і відмови від насильства. З тих пір до свята, яке відзначається 21 вересня, долучилися мільйони людей, охопивши багато країн та регіонів. Цей день закликає людей не тільки замислитися про мир, а й зробити щось заради нього.

До складу Організації Об'єднаних Націй, станом на 2018 рік, входять 193 країни.

Ось держави – члени організації та зображення їх прапорів і дата вступу їх до ООН. Після уроку ви можете докладніше ознайомитися з цією інформацією. *(Зображення прапорів держав-учасників ООН на дошці).*

На сьогоднішній день Україна являється активним учасником в роботі Генеральної Асамблеї ООН. Ми маємо велику надію, що завдяки ООН в зону бойових дій буде введений миротворчий контингент ООН – і це стане запорукою встановлення миру в Україні.

ІНТЕРАКТИВНА ВПРАВА (мікрофон)

Вчитель/вчителька:

Чому, на вашу думку, виникають війни?

(Відповіді учасників та учасниць)

(Тому що між людьми немає злагоди. Деякі прагнуть слави. Тому що один заздрить іншому. Жадають помсти і т.п.)

Вчитель/вчителька:

Усі ваші відповіді були правильними, але ймовірною причиною війни є моральна недосконалість і недалекоглядність людей.

Учень:

Ми розуміємо це і працюємо над самовдосконаленням, бо, на жаль, наша земля за свою історію пережила багато воєн. Тому ми намагаємося дізнатися про загиблих і учасників цих подій, вивчаємо історію рідного краю, спілкуємося з людьми старшого покоління.

Учениця:

Я можу підтвердити цю думку. Перегортаючи сторінки старого сімейного альбому, я натрапила на фото. З нього до мене посміхався стрункий юнак у військовій формі. Бабуся мені розповіла, що це мій прадід. Він загинув у роки Великої Вітчизняної війни, тому і залишився усміхненим і молодим навіки. Я переконалася, що життя ветерана – це подвиг. Про кожного, хто воював у часи Великої Вітчизняної, треба писати книги.

Учень:

Я, як член волонтерської організації нашого комплексу, запросив сьогодні до нас на урок колишню вчительку нашої школи Бойко Любов Олександрівну. В часи Великої Вітчизняної війни вона втратила свого батька. (Слово Любові Бойко)

Учень:

А ось фото мого батька. Тут він поряд зі своїми друзями. Але на їхніх долях залишила свій відбиток війна в Афганістані.

І сьогодні на урок я прийшов разом з ним. *(Слово гостя)*

Учениця:

Сьогодні на урок я запросила свою сусідку тітку Марію. Вона – мати Солтасюка Юрія, який перший з нашого села пішов добровольцем в зону АТО захищати рідну землю.

Учень:

Хлопчина ріс, ходив до школи, навчався, як кажуть, зірок з неба не знімав, але в його характері завжди виділялась така риса, як самостійність та здатність захистити слабкого. Життя тривало. Ось і закінчилися шкільні роки. Вже дорослий. Але тут розпочалися буремні події на Донбасі. Всі мешканці з тривогою очікували приїзду військового комісара, знали – йде мобілізація, а отже – військові дії. А наш Юрко по-прощався з матір'ю, міцно її обійняв, зібрав речовий мішок, написав заяву і подався у добровольці. На всі сльози та вмовляння матері відповів коротко: «Пробач, по іншому я не можу. Не хвилюйся, я повернуся, я ж везучий».

Що ж матері залишилось? Лише міцно обняла, пригорнула і благословила...

Вчитель/вчителька:

Так діти, бойові дії в зон АТО, як і Афганістан ще довго будуть щеміти в грудях багатьох із нас. Наша пам'ять до цього часу, свято зберігаючи подвиг батьків і дідів у Великій Вітчизняній війні, ввібрала в себе новий біль втрат. В афганській війні загинуло 15 тисяч воїнів. В зоні АТО – понад 10 тисяч осіб. Багато з них нагороджено орденами і медалями. Але найвищою нагородою для тих, хто уцілів – є життя, а для загиблих – пам'ять.

Учень:

Нелегкі випробування випадали і на долі кривоозерців.

Ознайомившись з матеріалами Кривоозерського районного краєзнавчого музею, ми дізналися, що з Кривоозерського району пішло на Велику Вітчизняну війну понад 8000 людей. Не повернулися – 3294.

Присвоєно Звання Героя Радянського Союзу – 4 воїнам. Воїни-інтернаціоналісти складають 120 осіб.

Учениця:

Тільки з нашого села на фронт пішло 320 людей, не повернулися – 148 воїнів. Брили участь у війні в Афганістані 9 військовослужбовців.

У зоні АТО у бойових діях взяли участь 6 наших односельців, на щастя вони всі повернулися живими. Проте Кривоозерщина понесла втрати і тут. Четверо славних її синів склали свої голови у боротьбі за рідну державу.

Вчитель/вчителька:

Пом'янемо всіх загиблих у військових діях, вшануємо пам'ять хвилиною мовчання та покладанням квітів до пам'ятника загиблим воїнам.

*(Під музику пісні "Плине кача" двос дітей несуть квіти до пам'ятника)
(хвилина мовчання)*

Учениця:

На урок миру я запросила свого дядька, адже у нього наймиролюбніша професія – хлібороб.
(Слова гостя)

Учень:

Потрібен мир – тобі й мені
І всім на світі дітям!
Не тільки вранці навесні
Нехай нам сонце світить.

Учень:

Потрібен мир, трава в росі,
Усміхнений нащадок.
Потрібен мир усім-усім.
Отриманий у спадок.

Вчителька:

Я вам дуже вдячна що ви не тільки зрозуміли що таке мир, а й усвідомили величезну роль тих, хто боронив цей мир і забезпечує його зараз. Адже наша влада спрямовує свої зусилля на зростання добробуту, забезпечення порозуміння та толерантності. І ми повинні докласти максимум зусиль, щоб продовжити цю справу.

Вчитель/вчителька:

Я сподіваюсь що кожен учасник уроку усвідомив що таке мир, що треба зробити для його збереження, уявив собі світ без воєн. А ось так картину миру уявляють наші найменші учасники.

(Звучить музика. Виходять діти і створюють картину)

Вчитель/вчителька:

Шановні гості і старшокласники. Ми пропонуємо вам написати правила мирного співіснування на цьому аркуші.

(Пускаємо аркуш для запису)

Діти (маленькі):

1.

Ти намалював яскраве сонце.
Я намалювала синє небо.

2.

Він намалював колосся хліба.
Ми намалювали осіннє листя.

3.

Ми перекреслили нашим пензлем,
Постріли, вибухи, вогонь і війну.

Учень:

Нашими спільними зусиллями ми склали такі правила мирного співіснування. (Читає правила). У нашому комплексі ми будемо дотримуватись цих правил.

Вчитель/вчителька:

Шановні старшокласники, чи співпадає ваше уявлення про мир з картиною учнів молодших класів, чи так би ви зобразили мир?

Учень:

Так. Наші уявлення співпадають, але ми хочемо доповнити цю картину.

Учениця:

Я додала б сюди яскравості червоного кольору – кольору любові.

Учень:

Блакитний, фіолетовий і синій кольори вкрай потрібні на нашій картині. Це кольори доброзичливих стосунків.

Учениця:

Мені здається, що тут треба додати кольори сонця і щастя – жовтий і оранжевий.

Учень:

І об'єднаємо всі ці кольори зеленим – кольором життя.

Учениця:

Нехай на світі спокій буде
Сьогодні! Завтра! Назавжди!

Учень:

Ми за те, щоб мир був на землі
Для всіх дітей на цілیم світі.

Учениця:

Світ величезний. Кожен з нас є невеликою частинкою земної кулі. А якщо кожна частинка буде доброю і миролюбною, то на землі завжди буде мир.

Учень:

Готуючись до уроку, кожен з нас написав свої побажання миру на символічних паперових голубках. Вітер надії понесе їх далеко-далеко. І куди б вони не потрапили, хто б не прочитав наші побажання, всі відчують, що в селі Очеретня діти бажають миру і злагоди на всій планеті Земля.

Учениця:

І можливо наш приклад надихне інших дітей приєднатися до Всесвітнього руху «Ми за мир!», а дорослих ще й змусить замислитися, що для нас найдорожче – це мир і згода в сім'ї, у своїй школі, Україні, на нашій чудовій планеті Земля. І будуть намагатися зберігати мир на всій планеті в ім'я нащадків. *(Пісня «Згода»)*

Вчитель/вчителька:

Інформаційний центр ООН в Україні на честь Дня Миру організував всеукраїнську акцію «Голуб Миру», до участі в якій запрошено колективи та учнів українських шкіл. Школярам пропонується згуртуватися та створити живу фігуру «Голуба Миру» – одного з найбільш відомих символів цього дня. І сьогодні ми долучаємось до цієї акції. Вийдімо всі на шкільне подвір'я, де найменші учасники й учасниці запустять наші побажання в далеку мандрівку.

(Виходять всі на шкільне подвір'я, формують малюнок голуба, беруться за руки. Учні початкових класів з кульками стають на зображення дзьоба)

Учень:

Друже мій, не стій окремо,
Ти до друзів поспішай!
Голуб миру нас з'єднає
Всіх у світі з краю в край.

Вчитель/вчителька:

Давайте гукнемо, щоб наш заклик почули люди на інших континентах «Ми за мир!»
(Звучить пісня «Сонячний круг» і діти випускають повітряні кульки з голубами в небо).

Урок підготували: Оксана Ксенофонтова та Оксана Панасюк

МАНДАТ

учасника Миротворчого Дитячого Руху

Назва школи/ закладу _____

Місто, адреса _____

Прізвище відповідальної особи, телефон, E-mail _____

Прізвище уповноваженого юного миротворця: _____

Телефон, E-mail _____

Ваш заклад включається в рух за звання Школи Миротворчості, якщо учнівський та педагогічний колектив висловлює згоду з наступним:

- *Ми будемо мир тут, у класі, у школі, у колі друзів, вдома. Школа – це наша територія миру, де немає місця для насильства, для чвар і сварок.*
- *Наша школа – наша громада, наша мирна територія, де ми подаємо приклад взаєморозуміння, мирного та конструктивного вирішення конфліктів.*
- *Ми маємо свій план миротворчих заходів, у виконанні якого бере участь вся школа/заклад.*
- *Ми беремо участь у спільних миротворчих заходах.*
- *21 вересня о 14.00 спільно відзначаємо Всесвітній День Миру*
- *Ми звітуємо про свою роботу до 1 листопада 2017 року*

Повноваження учасника Миротворчого Дитячого Руху підтверджує Міжнародна Школа Рівних Можливостей

(Печатка і підпис)

Наш телефон: 050 462 43 26 E-mail: gender@ukr.net

Корінець Мандату

учасника Миротворчого Дитячого Руху

(передається до Міжнародної Школи Рівних Можливостей через уповноважену особу або пересилається за адресою)

Назва школи/ закладу _____

Місто, адреса _____

Прізвище керівника або відповідальної особи _____

Телефон, E-mail _____

Прізвище уповноваженого юного миротворця: _____

Телефон, E-mail _____

Ваш заклад включається в рух за звання Школи Миротворчості, якщо учнівський та педагогічний колектив висловлює згоду з наступним:

- *Ми будемо мир тут, у класі, у школі, у колі друзів, вдома. Школа – це наша територія миру, де немає місця для насильства, для чвар і сварок.*
- *Наша школа – наша громада, наша мирна територія, де ми подаємо приклад взаєморозуміння, мирного та конструктивного вирішення конфліктів.*
- *Ми маємо свій план миротворчих заходів, у виконанні якого бере участь вся школа/заклад.*
- *Ми беремо участь у спільних миротворчих заходах.*
- *21 вересня о 14.00 спільно відзначаємо Всесвітній День Миру.*
- *Ми звітуємо про свою роботу до 1 листопада.*

**Форум-театр – це безпечний
простір для спілкування,
вирішення проблем та діалогу**

Форум-театр – це безпечний простір для спілкування, вирішення проблем та діалогу

Що таке «Форум-театр» чи «Театр пригноблених»? В чому його зміст? Театр пригноблених був створений бразильським режисером, драматургом, теоретиком, письменником, педагогом, громадським і політичним діячем

Августо Боалем (1931- 2009) у 1960-х рр. під час диктатури в Бразилії та інших країнах Латинської Америки. Августо Боаль став засновником міжнародного руху «Театр пригноблених».

АВГУСТО БОАЛЬ

Книги Августо Боаля «Театр пригноблених» (Лондон, 1973), «Ігри для акторів та не-акторів» (Лондон, 1992), «Веселка бажань» (Лондон, 1995), «Законодавчий театр», (Лондон, 1998) - скарбниця методики «Театру пригноблених».

Форум-театр, як частина більш широкого напрямку «Театру пригноблених», набуває все більшої популярності у світі як метод розвитку демократії та громадянського суспільства.

Ця особлива форма театру, яка максимально близька до глядача, використовується більш ніж у 70 країнах світу. У Театрі пригноблених грають непрофесійні актори - звичайні люди різного віку, професій і переконань. Основа вистави - соціальний конфлікт, ситуації, де є дискримінація, насильство і порушення прав людини, а сцена закінчується піком конфлікту. Ця технологія, що поєднує інтерактивне навчання й театр, дозволяє ефективно змінювати критичну ситуацію, адже передбачає активну участь глядачів у виставі разом з акторами, коли у будь-який момент можна зупинити дію, щоб глядач, «упізнавши» себе в тому чи іншому персонажі, мав можливість його замінити, запропонувати свій вихід із конфлікту, альтернативні рішення проблеми, отримати досвід активного прояву особистої ініціативи.

Форум-театр можна використовуватися для створення актуальних для суспільства законів, розробляти пропозиції для уряду, парламенту та місцевих органів самоврядування.

В методиці Форум-театру ми відштовхуємося від позитивного сприйняття.

Це відсутність прямого, озброєного, фізичного насильства.

Це протікання конфліктів ненасильницькими шляхами.

Це зменшення насильства та пригнічення в особистій, структурній та культурній сфері.

А також реалізація прав людини, справедливості і демократії.

Мир починається з кожної людини, мир включає в себе природу стосунків із самим собою, до другої людини у своєму оточенні

Форум-театр - це театр для всіх, це не конкурс на виявлення кращих акторських талантів.

Основна ідея Форум-театру - показати суспільству необхідність участі кожної людини в побудові майбутнього, пояснити людям, що, в більшості випадків, поліпшення їх життя і зміна соціальної ситуації в країні залежить від них

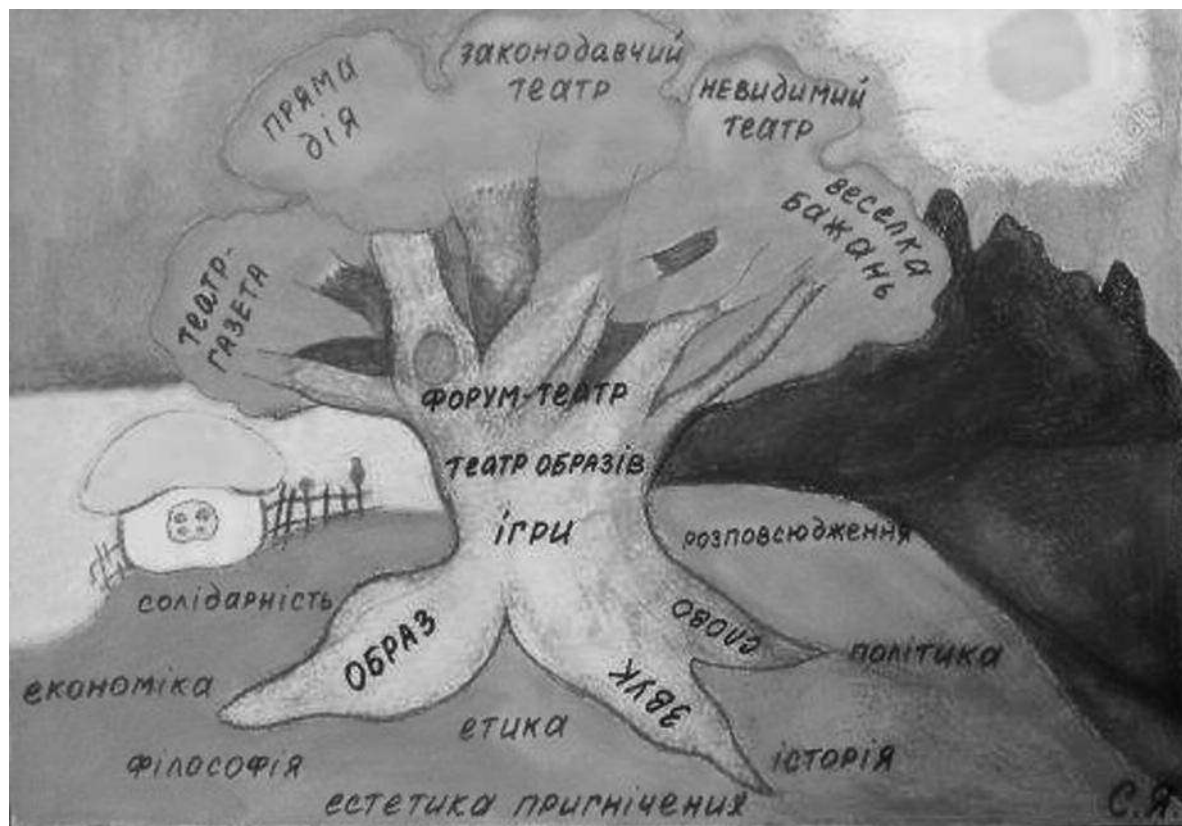
самих. Форум-театр набуває все більшої популярності у світі як метод розвитку

демократії, активізації суспільства, формування культури прав людини, захисту і просування інтересів різних суспільних груп.

У ході розвитку Театру пригноблених, Боаль працював з різним населенням і експериментував з багатьма методами. Ці методи в кінцевому підсумку об'єдналися в різні театральні стилі, кожен з яких використовує інший процес,

щоб досягти іншого результату. Боаль часто показував ці театральні системи у вигляді Дерева, де зображення, звуки і слова - це коріння, ігри, Образний театр і Форум-театр - стовбур, а потім ідуть інші методи, представлені у вигляді гілок, що випливають з нього. Всі системи еволюціонували, з'являються інші методи, але Дерево Театру пригноблених в основному залишається незмінним.

В основний арсенал методик Театру пригноблених (яке зображене у вигляді дерева) входять театр образів, веселка бажань, невидимий театр, театр газет, законодавчий театр та пряма дія.

Лабораторія джокера

Джокер - головна дійова особа Форум-театру. Він веде захід від початку до кінця, від нього залежить успішність Форум-театру.

Основна робота з обраної проблеми проводиться саме джокером у процесі співпраці з аудиторією.

Він організовує співпрацю між учасниками / учасницями і акторами, налаштовує аудиторію на позитивну співпрацю, об'єднує всіх єдиною метою.

На початку заходу він встановлює контакт з аудиторією, вводить її в належний робочий і емоційний стан.

Він повинен володіти неабиякими здібностями, знаннями і навичками для того, щоб в дуже короткий час ідентифікувати аудиторію, її настрій і потреби. Джокер готує учасників / учасниць до сприйняття того, що буде відбуватися на сцені, і роз'яснює правила форум-театру.

Після перегляду вистави джокер з'ясовує у присутніх, чи всі їм було зрозуміло. Він пропонує учасникам і учасницям назвати проблеми, порушені в ході вистави, і можливі негативні наслідки, які можуть мати місце, якщо не вжити відповідних заходів. Джокер називає персонажів і просить глядачів - учасників і учасниць - пояснити емоційний стан того чи іншого героя.

При повторному перегляді джокер дає можливість глядачам самим стати акторами, замінюючи протагоніста, при цьому в одній ролі мають можливість спробувати свої сили кілька глядачів, кожен зі своїм баченням розвитку подій.

Важливо, аби Джокер стимулював учасників і учасниць спектаклю до пошуку ідей і розвивав ці ідеї, використовуючи відкриті питання, таким чином розширюючи, а не припиняючи дискусію. Тим самим Джокер ненав'язливо стимулює учасників / учасниць зіграти роль головного героя. Якщо аудиторія надто стримана, Джокер сам, але без тиску на учасників і учасниць, пропонує можливі варіанти поведінки в даній ситуації.

Які саме знання, навички і якості повинен мати Джокер?

Джокер може бути представником будь-якої професійної сфери. Його джокерські навички набагато важливіші, ніж спеціалізовані знання.

Які ж саме навички:

- комунікабельності;
- активного слухання;
- ораторські;
- театрального мистецтва.

Перевага якості:

- доброзичливість;
- увага;
- повага до кожної людини;
- толерантність;
- позитивність сприйняття;
- почуття гумору;
- гендерна чуйність;
- почуття часу.

Хочеш втрутитися в перебіг подій, які дуже напружені і потребують позитивного вирішення?...

Хочеш стати впевненішим та змінити ситуацію на краще?...

Хочеш жити у щасливому мирному майбутньому?...

Хочеш створити більш справедливе і радісне життя для всіх людей?...

Тоді Форум-театр - для Тебе!

Словник термінів Форум-театру або Театру Пригнічених

Актор

Людина, що грає свого персонажа, який відрізняється від нього/неї самого/самої.

Антагоніст

Один з основних персонажів у театральній п'єсі форум-театру, який знаходиться в конфлікті з протагоністом.

Анти-модель

Оригінальна п'єса в форум-театрі, в якій відображено все більш наростаючий конфлікт, що закінчується в найгірший момент.

Аудиторія

Група людей, яка дивиться спектакль. У форум -театрі вони перетворюються з пасивних глядачів в активних глядачів-акторів.

Безсилий оглядач

Додатковий персонаж у форум-театрі, який хоче допомогти протагоністу, але часто відчуває себе безсилим.

Демеханізація

Ряд ігор і вправ, які допомагають акторам налагодити зв'язки зі своїм тілом і з численними рухами, які вони здатні робити. Демеханізація також означає подолання автоматичного мислення, котре заважає зрозуміти, яким насправді є наш світ.

Джокер

Режисер семінару або вистави форум-театру, джокер встановлює правила заходу для аудиторії, здійснює заміну протагоніста глядачами, узагальнює всі пропозиції, озвучені під час інтервенцій, і запрошує аудиторію обговорити суть кожного рішення, запропонованого під час втручання.

Динамізація

Одна з фундаментальних цілей Театру пригноблених. Динамізація означає забезпечення можливостей для звичайних людей брати активну участь в обговоренні та вирішенні конфліктів у своїх спільнотах.

Законодавчий театр

Законодавчий театр існує для створення пропозицій для законодавства, щоб захищати права пригноблених спільнот. Говорячи словами Боалю, мета полягає в тому, щоб «трансформувати бажання до закону» і в даному процесі перетворити звичайних громадян на тих, хто формує закони, а також зробити свій внесок у демократизацію демократії.

Глядач-актор

Активний глядач, хтось із аудиторії, хто бере участь у дії. Передбачається, що у форум -театрі не повинно бути пасивних глядачів. Аугусто Боаль підкреслював можливість потенційного залучення навіть тих, хто не бере участі фізично, але у них, як мінімум, є вибір.

Ігри на довіру

Театральні ігри та вправи, метою яких є побудова довіри серед учасників та учасниць діалогу або семінару.

Імпровізація

Імпровізація використовує слова і жести, включає швидку креативну роботу і реагування на нові обставини на сцені.

Інтервенція

Це момент протягом п'єси у форум -театрі, коли хтось із аудиторії виходить на сцену, замінює протагоніста і намагається зробити зміни, які приведуть до позитивного результату в п'єсі.

Китайська криза

Найінтенсивніший момент у п'єсі форум-театру. У китайській мові слово «криза» має два значення: «небезпека» і «можливість». У форум-театрі – це такий момент у п'єсі, коли головний герой може або поглибити кризу, або знайти спосіб для її трансформації.

Конфлікт

Конфлікт – це основний елемент будь-якої театральної вистави. Конфлікт можна описати, як зіткнення різних бажань. Протагоніст хоче чогось одного, а антагоніст іншого, виникає конфлікт, який нелегко доз-

волити. Конфлікт – це фундаментальний аспект будь-якої театральної п'єси. У п'єсі форум театру дуже важливо, щоб конфлікт був позначений настільки ясно, наскільки це можливо. Якщо конфлікт не буде очевидним для аудиторії, глядачі не захочуть бути втягнутими в п'єсу.

Магія

Інтервенція у форум-театр, яка радикально змінює природу відображуваного конфлікту. Наприклад, у основного персонажа проблеми з алкоголем, і в ході інтервенції його чарівним чином трансформують у непохитного непитущого.

Усвідомлення

Отримання глибокої усвідомленості, що стосується життєвої ситуації, в результаті чого маргінальні спільноти стають агентами змін.

Поліцейський у голові

Вправа Аугусто Боалья, що виконується в терапевтичних техніках і стосується внутрішнього пригнічення.

Практика

Поєднання як теоретичних, так і практичних дій, спрямованих на трансформацію.

Протагоніст

Основний «пригноблений» персонаж у п'єсі форум-театру, якому не вдається досягти бажаного, але який прагне вирішити своє болюче питання.

Веселка бажань

Одна з основних терапевтичних технік Боалья, в якій головний герой має так багато конфліктуючих між собою бажань, що перестає розуміти, чого насправді хоче.

Реквізит

Будь-який об'єкт, що знаходиться, або який використовується на сцені для підтримки сюжетної лінії або змісту п'єси.

Роль

У театрі драматична особистість, що виконується актором.

Створення скульптури

Моделювання тіла партнера в образ, який буде основою діалогу на певну тему.

Зігриваючі вправи

Театральні ігри та вправи, націлені на те, щоб групи учасників грали разом в одному і тому ж місці, для того, щоб отримати більше енергії і відчувати комфортний стан, колективно здійснюючи якісь особливі і структурні дії. Мета полягає в тому, щоб демеханізувати тіло й розум і бути готовими до нових і своєчасних відповідей.

Стороннє консультування

Вербальні інструкції, які дає джокер під час вправ, ігор і репетицій.

Театр образів

Ряд вправ, що проводяться в тиші, в яких учасники та учасниці створюють застигли образи своїх почуттів і переживань. Починаючи з якоїсь обраної теми, присутні «ліплять» образи, використовуючи лише тіло. Ці «застигли» образи потім «динамізуються», або пожвавлюються через послідовні рухи та інтерактивні вправи.

Театр пригнічених/ Театр пригноблених

Синоніми форум-театру, які вживав автор цієї методики Аугусто Боаль.

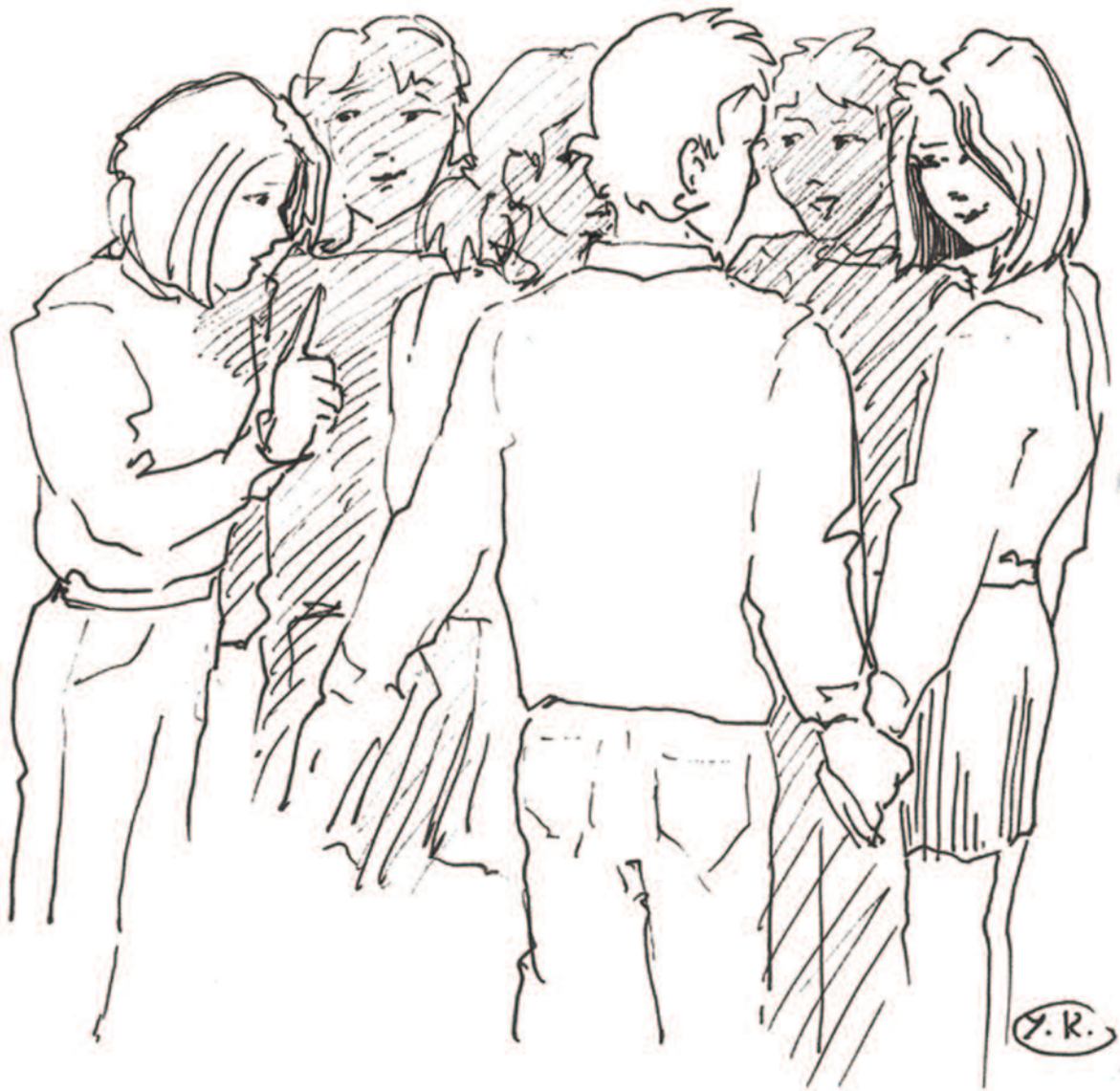
Форум-театр

Інтерактивна форма театру, в якій показують сценарій із проблемою, і потім ця проблема програється, після чого відбувається заміщення акторів глядачами, яких просять втрутитися в дію з метою досягнення позитивного результату.

Естетичний простір

Простір, театр, в якому проходить семінар або ставиться уявлення.

Лілія Гук,
тренерка-експерт з питань Форум-театру

Приклади дитячої миротворчості у громадах

Приклади дитячої миротворчості у громадах

«Дитяча творчість в ім'я миротворчості»

Під такою назвою 23 березня 2017 року відбулася соціально-мистецька акція за участі дітей з числа внутрішньо переміщених осіб та активістів дитячого миротворчого руху м. Києва.

Для активного залучення дітей та молоді міста Києва до процесів миротворчості, розуміння існуючої ситуації в країні та толерантного ставлення до однолітків з числа внутрішньо переміщених осіб Київською Школою Рівних Можливостей ініційовано проект «Війна і мир: участь дітей у миротворчості». Спільно з представниками партнерської молодіжної організації «Відрада» організовано серію інформаційних та творчих заходів, під час яких діти приєднуються до миротворчого руху та мають можливість познайомитись із креативною миротворчістю, тобто створенням творчих продуктів заради миру.

Одним із таких заходів стала зазначена акція. Вона проходила у приміщенні Ком'юніті центру, створеному для організації комфортного простору та всебічного розвитку дітей та молодих людей з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) задля їх інтеграції у місцевій громаді міста Києва. (Центр відкрив свої двері першим відвідувачам 1 березня 2017 року). Символом заходу був голуб миру, голуб, який символізує захист прав дитини. Під час підготовки до акції учасники та учасниці виготовляли власних голубів і презентували їх у Ком'юніті центрі.

Соціально-мистецька акція проходила у форматі квестур. П'ять команд пройшли різні станції та виконали певні завдання. В локації media-room діти складали слогани про миротворчість, створювали короткий відео-сюжет та знімали його на телефон, в handmade-room діти виготовляли голубів, в ART-room працювали над тематичними колажами (кожна команда отримала свою тему колажу), в Internet-room треба було шукати відповіді на питання та значення термінів, пов'язаних з миротворчістю, за допомогою Google, в quest-room треба було відгадати код замка у сейфі та відкрити його. Там на дітей чекали пазли, за допомогою яких треба було скласти карту України. Всі результати дитячої творчої діяльності заради миру відразу розміщалися в групі «Війна. Мир. Діти. Творчість» у мережі Facebook.

Учасникам акції була презентована соціальна вистава Гендерного інтерактивного театру Школи Рівних Можливостей «Хочу жити без війни».

Захід проводився у співпраці з Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

«День відмови від насильства на Донеччині»

21 вересня 2017 року у Краматорську проголошений як День відмови від насильства та День припинення вогню.

У рамках проекту «Війна і Мир. Участь дітей у миротворчості», який здійснюється за ініціативи Громадських організацій «Київська школа рівних можливостей» та «Фонд розвитку громади», о 14 годині в усіх школах міста прозвучали Дзвоники Миру.

На площі Миру, за ініціативи БФ «Карітас Краматорськ», за підтримки жіночого клубу «Пані» пройшов флешмоб «Єднання громади – крок до миру».

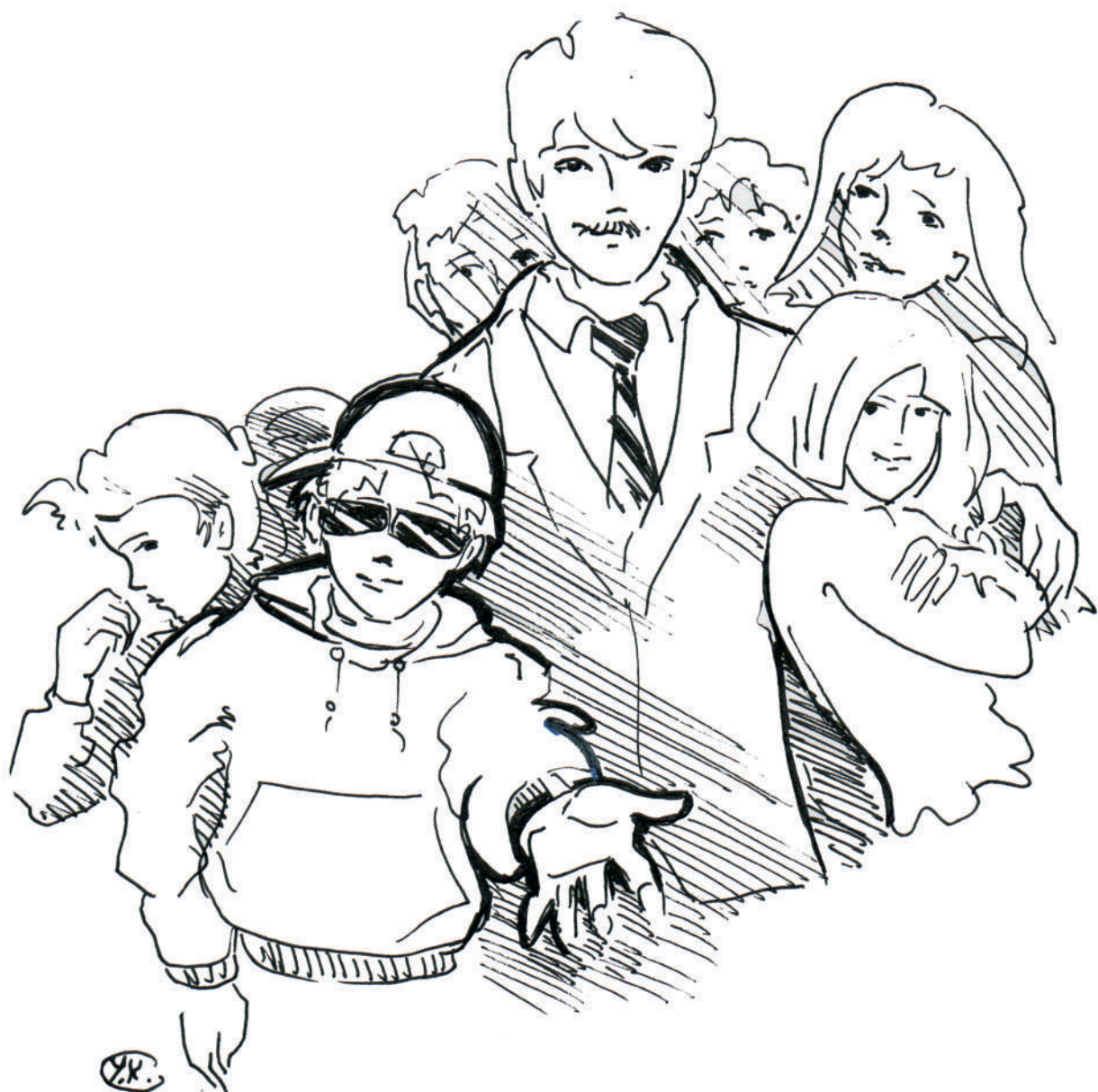
Подібні акції пройшли в багатьох містах і містечках України. В них взяли участь десятки й сотні навчальних закладів та різних громадських організацій.

У Краматорську у флешмобах взяли участь учні шкіл, технікумів, вищих професійних училищ, а також «Краматорські бджілки», Союз ветеранів Донбасу, Інвалідно-пенсійне товариство «Данко», «Руки друзів», «Ліга майбутніх поліцейських», представники інших організацій, мешканці і гості міста. Мета всіх заходів – сприяти примиренню в українському суспільстві.

Учасники та учасниці флешмобу на центральній площі міста створили Коло Миру навколо символічного жовто-блакитного серця, заспівали пісню «Мир над Україною» та запустили у чисте блакитне небо повітряні кульки в державних кольорах. Понад 150 осіб стали свідками миротворчого дійства.

21.09.2017 в Костянтинівській загальноосвітній школі I-III ступенів №15 відбулася низка заходів, присвячена Дню миру: інформаційні хвилинки «Мир – запорука стабільного розвитку держави», перегляд відеороликів, флешмоби «Голуб миру» та «Дзвоник миру».

«Дзвоники миру» о 14.00 пролунали в цей день у багатьох школах Донеччини. Вони сповістили волю до миру дітей, батьків та вчителів. (Ірина Воротнікова, за матеріалами: www.kramatorskpost.com)

**Бажаємо миру
своїй Україні**

Бажаємо миру своїй Україні

Вірші дітей, вихованців зразкової літературної студії «Первоцвіт» Центру творчості дітей та юнацтва «Соняшник», м. Біла Церква

БАЧУ МИР

З висоти крізь блакитне віконце
Бачу наші безмежні поля.
Бачу, як прокидається з сонцем
Українська квітуча земля.
Бачу степ, срібну річку і квіти,
І як мостить гніздо сизий птах,
І берізки розпушені віти,
І блакитну волошку в житах.
Бачу в зелені сквери і парки,
Кольорову стіну дитсадка,
Ясне сонечко, що на асфальті
Малювала дитяча рука.
Бачу: дівчинка в школу крокує,
Раді щастю дорослі й малі.
Бачу мир... Хай він завжди панує
На святій українській землі!

Марія Гаркуша-Омельченко

У БОГА МИРУ ПОПРОХАЮ ...

Осінні ночі не досплю
І в Бога миру попрохаю,
Щоб всіх, кого я так люблю,
Не полишив земного раю!
Щоб світлим був прийдешній день,
Лише бузок палав багаттям,
І птахи мліли від пісень,
Не підіймали зброю браття!
Щоб мама сина пригортать
Могла до серденька щоденно!
Щоб татку дім не полишать
І не ставати під знамено!
Щоб чути пісню солов'я
У лузі, де цвіте калина.
Щоб в спокої жила сім'я
Та наша ненька – Україна!
Дай, Боже, мудрості. Накрий
Нас мирним сонячним суцвіттям!
Хай заповідь ту: «Не убий!» –
Не переступить жоден в світі!

Марія Гаркуша-Омельченко

ДІАЛОГ

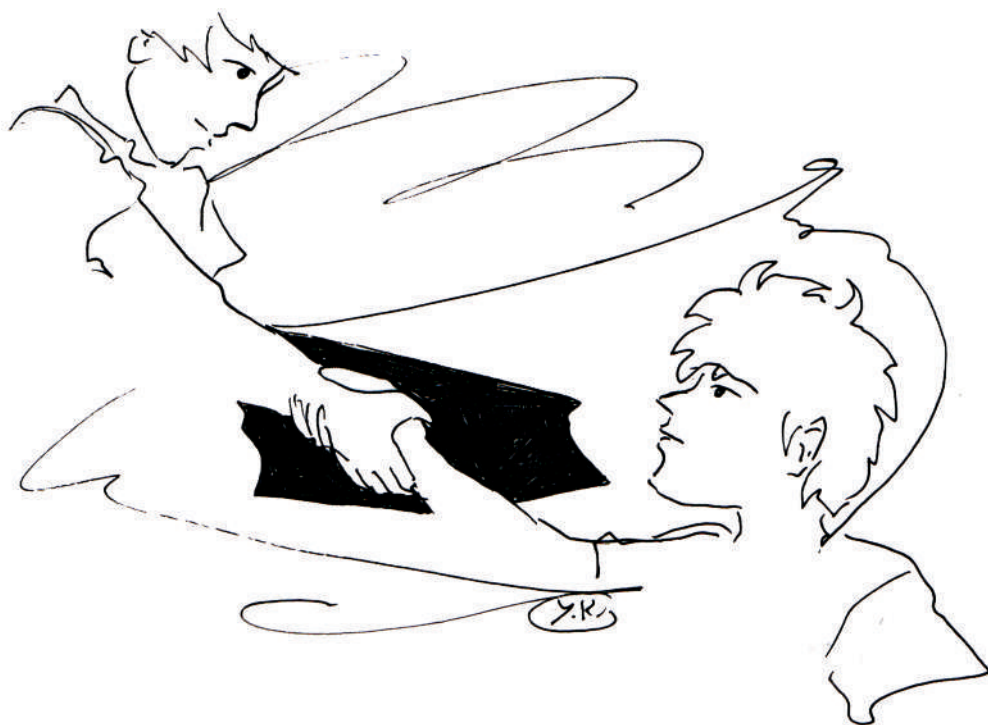
Часу збурена ріка
Швидкоплинно мчить віками.
Раптом глянь – між берегами
Кладка вигнулась хитка
Лівий берег – сміх луна,
Правий – смерті володіння.
Наче кривда і сумління,
Мир на кладці і Війна.
Війна:
Я – нащадок скрути й чвар,
Грізний кожен мій удар!
Я несу неволю й смерть,
Все руйную в шкереберть.
Мир:
Найсвітліша мрія у людей –
Мир, єднання, злагода і згода.
Мир – найвища з-поміж всіх ідей,
Поряд з ним завжди стоїть свобода!
Війна:
Я – загарбників оплот,
Поневолюю народ,
Люд я ставлю на коліна.
Я – нужденність і руїна.
Мир:
Мир – це шлях до правди і добра,
Хоч на ньому – втрати і скорбота.
Мир – це світла, бажана пора
Для всієї гордої спільноти.
Війна:
Олігархи – за війну,
Знають їй вони ціну,
Їм дохід несе війна,
Їх збагачує вона.
Мир:
Необхідний мир планеті всій,
Добрим людям, дітям і дорослим.
Мир – це оберіг усіх надій.
Миру вимагаємо і просим!
Мир на кладці і Війна!
Хто ж поступиться і здасться?
Переможе зло – чи щастя?
Ось дилема головна.
Та незламні люди в нас,
То ж війну здолають люту,
Мужньо вистоять у скруту
І наблизять мирний час.

Даніела Ямпольська

БАЖАЄМО МИРУ СВОЇЙ УКРАЇНІ

Дорослі, це ми – ваші діти і ваші онуки.
Почуйте нас ті, в кого жовто-блакитна душа.
В єдинім пориві давайте візьмемось за руки,
Хай віра й надія нас кожного не полиша.
Дорослі, це ми – молоде покоління держави,
І нам незабаром на чатах у неї стоять.
На сході країни палають воєнні заграви,
І гради смертельні життя зупинити спішать.
А мами в скорботі, в печалі, в жалобі, у горі
Дітей зустрічають, яких вже «двохсотими» звуть.
І вісті тривожні з екранів і моніторів,
І нас боронити сміливці рушають у путь.
Помножим звертання на дружні шеренги дитячі
І з Голубом миру відправимо духові зла.
Ми всі – українці, ми всі – патріоти, а значить
Своїй Україні бажаємо миру й тепла.
Єднаймося, друзі, єднаймося, дорослі й малеча,
Навколо добра, благородних і мудрих ідей.
Нехай Голуб миру з любов'ю сідає на плечі,
Усіх миролюбних, усіх небайдужих людей.

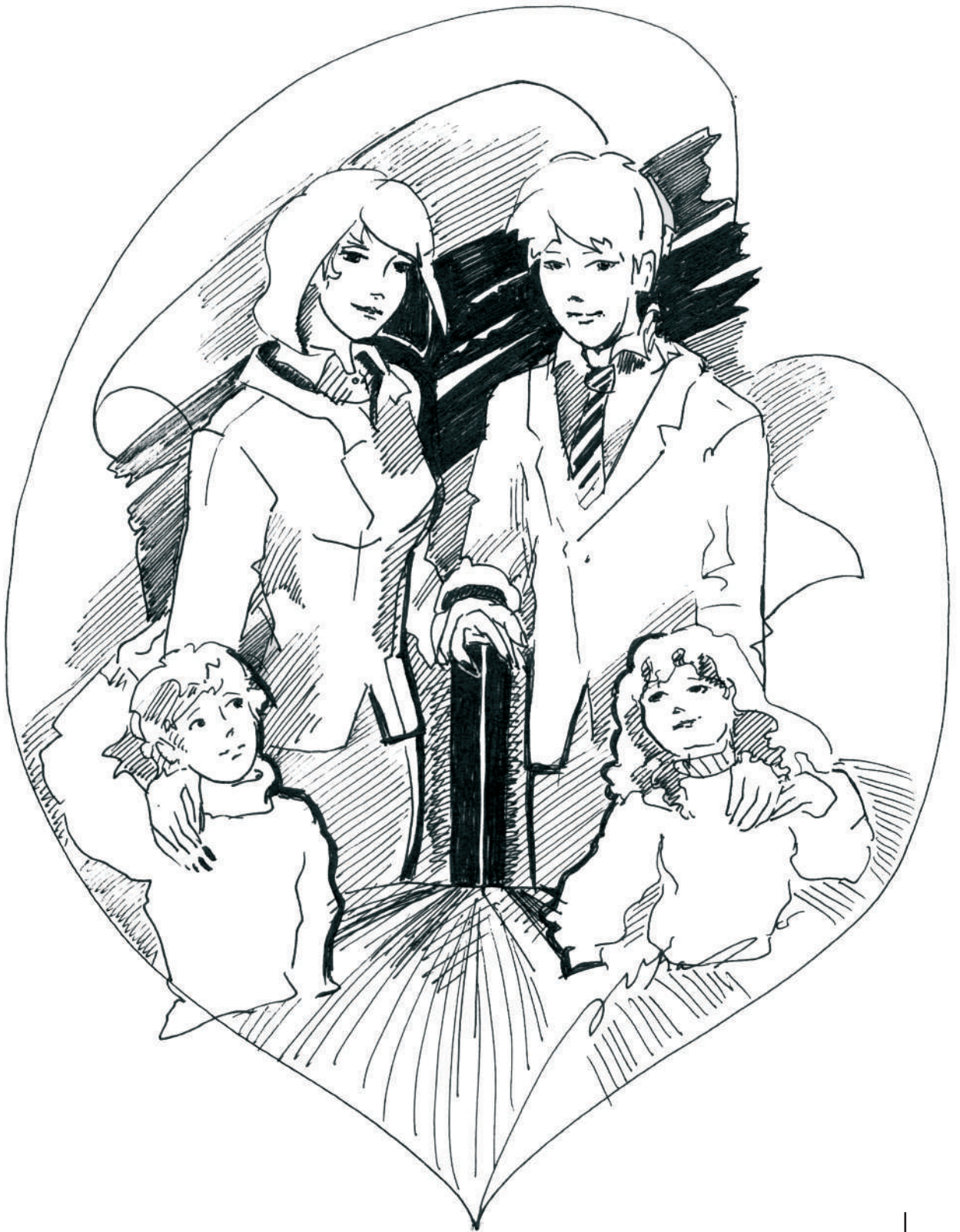
Вікторія Гутник

СИМВОЛІКА МИРУ

Символіка миру відома й проста:
В житах й пшеницях Україна свята,
Щаслива родина у місті й в селі,
Духмяна хлібина і сіль на столі.
Веселка у небі, волошка в житах,
Чебрець, материнка, полин на лугах,
Не скроплена пилом досвітня роса,
Усміхнені дивом ясні небеса.
У ріках й озерах прозора вода,
Лелека-веселик обабіч гнізда,
І жайвора трелі, і спів солов'я...
Об'єднана піснею миру сім'я.
Святий оберіг твій-бабусин рушник,
Дбайливо доглянутий, пишний квітник,
Молитва у храмі та дзвони святі,
І посмішка мами – найкраща в житті!
Сорочка стіжками любові й тепла,
Ота, що матуся синочку дала,
І квіти барвисті в волоссі доньки,
Спокійні за долю дитячу батьки!..
Вродлива калина і пишний бузок,
Наповнений мудрістю в школі урок,
Не зорана пострілом рідна земля,
Родюча, розпушена хлібом рілля...
Ромашки край поля, блакить берегів,
Квітуче роздолля медових лугів,
Любисток і м'ята, густі спориші,
Народ, що багатий на щирість душі.
Це мирне суцвіття гаїв і садів,
Продовження в дітях традицій дідів,
Кування зозулі – на довгі літа,
Без подиху кулі – країна свята!
Це – дружба, це – спокій, надійне плече!
Дніпро синьоокий, що вільно тече...

*Ольга Лабага,
вчителька, м. Біла Церква*

**Мир – це набагато більше,
ніж відсутність війни**

Мир – це набагато більше, ніж відсутність війни

Матеріали для підготовки тренінгів та інших миротворчих заходів

Організація Об'єднаних Націй пропонує поглянути на мир, як на динамічний, активний, довготривалий процес, на універсальних цінностях та повсякденній практиці на всіх рівнях – сім'ї, школи, громади, а також нації.

Миробудівництво є еластичним терміном, який охоплює широкий спектр зусиль різних представників уряду та громадянського суспільства на спільному, національному та міжнародному рівнях для вирішення впливів та корінних причин конфліктів перед, під час та після насильницького конфлікту.

Миробудівництво підтримує безпеку людей, де люди мають свободу від страху та свободу від пригноблення. Цей термін вперше з'явився в 1970-х роках завдяки роботі Йохана Галтунга, президента Федерації досліджень світового майбутнього, який закликав створити структури миробудівництва для сприяння стабільному миру, вирішуючи докорінні причини насильницьких конфліктів та підтримуючи можливості для управління миром і врегулювання конфліктів. З того часу термін миробудівництва охоплював багатопланові завдання й дії, починаючи від роззброєння ворогуючих угруповань до відновлення політичних, економічних, судових інституцій та інститутів громадянського суспільства. Миробудівництво – це діяльність спрямована на зміну переконань, ставлення та поведінки. Миробудівництво трансформує динаміку стосунків між окремими особами та групами до більш стабільного, мирного співіснування.

Ми розуміємо миробудівництво, як процес зміцнення здатності суспільства управляти конфліктами ненасильницькими методами і долати соціальну, економічну та екологічну несправедливість. Ми повинні знаходити інноваційні шляхи трансформації міжнародної культури, яка поки що ґрунтується на погано розвинених механізмах ненасильницького перетворення конфліктів, що мають глибоке економічне зобов'язання щодо виробництва зброї.

Причиною конфлікту не завжди є злий намір. Частіше проблеми виникають із цінностей, які людина отримує від незбалансованості владних відносин, які приводять до відчуження, дають переваги окремим особам і несприятливі до інших, викликаючи невдоволення більшості. Щоб запобігти цьому, одна людина або окрема група не повинні домінувати в обговоренні та діях, а також у доступі до ресурсів. Сила домінування та контролю характеризує військові системи, де потрібна концентрація сили для розширення можливостей. Критичний аналіз цих систем є одним із інструментів, який допомагає глибше усвідомлювати дії та поведінку, які підтримують несправедливе суспільство:

Ви помітили несправедливість у вашому суспільстві, спільноті чи навіть групі чи колективі у школі чи на робочому місці? Як зацікавлені сторони реагують на цю несправедливість? Чи вони усвідомлюють це? Чи намагаються змінити ситуацію або підтримувати відносну стабільність, і як це робиться? Яка несправедливість найбільше стосується вас, і яку ви хотіли б ліквідувати в першу чергу?

Запишіть відповіді на ці питання, щоб визначити напрямок, в якому хочете працювати педагогом чи громадським активістом задля зменшення несправедливості та насильства у вашому оточенні. Щоб розпочати дискусію з молоддю або й дорослими, ви також можете звернутися до цих питань, відповідь на які продемонструє, як ми схильні діяти, коли особисто стикаємося з несправедливістю.

Миробудівництво (Peacebuilding) – дії із запобігання початку або відновлення насильницьких конфліктів шляхом встановлення стійкого миру. Діяльність з миробудівництва спрямована на усунення першопричин або потенційних причин насильства, відновлення спільної надії на мирне вирішення конфліктів і стабілізації суспільства в політичному і соціально-економічному аспектах.

Діяльність з миробудівництва залежить від ситуації та виконавців. Успішна діяльність створює середовище, що підтримує самодостатній, міцний мир; зближує позиції супротивників; запобігає перезапуску конфлікту; інтегрує громадянське суспільство; створює механізми верховенства права; і вирішує основні структурні та суспільні проблеми. Дослідники і практики все частіше вважають, що миротворчі процеси є найбільш ефективними та довговічними, коли вони спираються на місцеві концепції миру та базову динаміку стосунків, які поступово гасять конфлікти.

Відновлення миру (Peacemaking). Це миротворча діяльність, спрямована на досягнення повного примирення між супротивниками та на сприяння порозумінню між зацікавленими сторонами. Це прак-

тична трансформація конфлікту, орієнтована на встановлення рівноправних відносин представників влади, достатньо надійних для запобігання майбутнім конфліктам, включаючи створення засобів для узгодження етичних рішень у межах спільноти або між сторонами, які раніше вдавалися до невідповідних (тобто жорстких) відповідей на конфлікти. Одним із популярних прикладів миротворчості є кілька типів посередництва, як правило, між двома сторонами за участю третіх осіб або посередника.

Це також військово-політична й економічна діяльність суб'єктів міжнародних відносин, здійснювана відповідно до мандату міжнародних або регіональних організацій (ООН, ОБСЄ) і спрямована на запобігання, вирішення або пост-конфліктне врегулювання міждержавних або внутрішньо державних конфліктів з метою міжнародної безпеки, стабільності й усунення загрози миру. Миротворчу діяльність поділяють на превентивну дипломатію, (peacekeeping) і операції з примусу до миру (peace enforcement).

Операції з підтримання миру (Peacekeeping). Під підтриманням миру розуміються дії –військові, поліцейські і політичні – персоналу міжнародних організацій у районі міжнародного або внутрішнього державного конфлікту за згодою його учасників. Як правило, ці дії спрямовані на підтримання перемир'я з метою врегулювання конфлікту політичними засобами. Операції з підтримання миру проводяться на основі глави VI Статуту ООН і не передбачають застосування сили.

Примус до миру (peace enforcement). Основа концепції міститься у главі VIII Статуту ООН і розуміється як використання таких дій повітряних, морських і сухопутних сил, що можуть бути необхідні для підтримки міжнародного миру і безпеки.

У структурі ООН головна відповідальність за здійснення комплексу миротворчих заходів лежить на Департаменті з політичних питань, очолюваному заступником Генерального секретаря ООН. Для проведення миротворчих операцій Генеральний секретар ООН отримує відповідні мандати від Генеральної Асамблеї ООН і Ради Безпеки ООН. У даний час такі мандати на миротворчу діяльність діють в Афганістані, на о. Бугенвіль (Папуа-Нова Гвінея), в Бурунді, колишній Югославській Республіці Македонії, Сх. Тиморі, Гаїті, Гватемалі, Грузії, Камбоджі, Кіпрі, Ліберії, М'янмі, Сальвадорі, Сомалі, Сьєрра-Леоне і Таджикистані.

Очевидна перевага в миротворчій діяльності надається превентивній дипломатії як засобові попередження конфліктів і альтернативі дорогим військово-політичним операціям із урегулювання конфліктів після їхнього виникнення.

Хоча дипломатія є випробуваним способом попередження конфліктів, досвід показує, що існує ряд інших заходів, здатних забезпечити позитивну дію: превентивне розгортання; превентивне роззброєння; превентивні гуманітарні дії й превентивні заходи зі зміцнення миру, які з відома відповідного уряду або урядів можуть включати різноманітні заходи у сферах належного управління, прав людини, економічного і соціального розвитку.

Відбудова миру (restoration and development of peace) – діяльність, здійснювана після закінчення внутрішнього або міжнародного конфлікту для відновлення основ миру. Включає підтримку дій та інститутів, що сприяють зміцненню миру, а також укладення угод і організацію взаємодії між колишніми ворогами, проведення або контроль за проведенням виборів, відновлення цивільної інфраструктури та економічне відновлення.

Миробудівництво – це заходи, спрямовані на запобігання початковій чи відновленій стадіям насильницького конфлікту шляхом створення сталого миру. Заходи з миротворчості спрямовані на вирішення корінних причин або можливих причин насильства, створення суспільних очікувань на шляху мирного розв'язання конфліктів та стабілізації суспільства в політичному та соціально-економічному плані.

*Валерій Данилін,
тренер-експерт Школи Рівних Можливостей*

У К А З ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про День миру

Підтверджуючи відданість України ідеалам миру та підтримуючи рішення Генеральної Асамблеї ООН, п о с т а н о в л я ю:

Установити в Україні День миру, який відзначати щорічно

21 вересня - у Міжнародний день миру.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 5 лютого 2002 року

N 100/2002

Список документів і використаної літератури

1. Конституція України
2. Загальна декларація прав людини (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015)
3. Декларація прав дитини (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 р. http://zakon.rada.gov.ua/go/995_384)
4. Конвенція ООН про права дитини (ратифікована Україною 27 лютого 1991 р. http://zakon.rada.gov.ua/go/995_021)
5. Закон України «Про охорону дитинства» (від 26 квітня 2001 р. <http://zakon.rada.gov.ua/go/2402-14>)
6. «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист», парламентські слухання, 14 жовтня 2016 року (<http://naiu.org.ua/u-verhovnij-radi-ukrayiny-vidbulysya-parlamentski-sluhannya-na-temu-prava-dytyny-v-ukrayini-zabezpechennya-dotrymannya-zahyst/>)
7. Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2020 року (затверджений Кабінетом Міністрів України 24 лютого 2016 р. № 113-р)
8. Виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" (https://www.slideshare.net/MIA_Ukraine/1325-75433668)
9. Урок миру. Посібник (Київ, 2016 р.)
10. Урок миру "Ми - діти світу" - Методичний портал (<http://metodportal.com/node/9883>)
11. Peacebuilding: A Caritas Training Manual. Caritas Internationalis 2002
12. Youth and Conflict. Best Practices and Lessons Learned. Mercy Corps NGO, USA
13. Young People’s Participation in Peacebuilding: A Practice Note. UN Inter-Agency Network on Youth Development, Working Group on Youth and Peacebuilding. January, 2016
14. UN SECURITY COUNCIL RESOLUTION 2250 (December, 2015) on Youth Participation in Peacebuilding Decision-Making Processes at All Levels.
15. Guiding Principles on Young People’s Participation in Peacebuilding. UN Inter-Agency Network on Youth Development, Working Group on Youth and Peacebuilding. 2012
16. Alan Smith and Christine Smith Ellison. Youth, Education, and Peacebuilding IIEP Policy Forum Paris, 16–18 October 2012

ВСІ ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО
НА ЛЮБОВ І ПІКЛУВАННЯ

СВІТОВА КАРТА ПРАВ ДИТИНИ

ВСІ ДІТИ Є РІВНІ У СПРАВАХ

ВСІ ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО НА
ПОВНОЦІННЕ ХАРЧУВАННЯ

ВСІ ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО НА
ОСВІТУ

ВСІ ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО НА
ВІДПОЧИНОК І ДОЗВІЛЛЯ

ВСІ ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО НА
МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

ЖОДНА ДИТИНА НЕ ПОВИННА БУТИ
ПРИМУСОВО ЗАЛУЧЕНОЮ ДО ПРАЦІ

ЖОДНА ДИТИНА НЕ ПОВИННА БУТИ
СКРИВДЖЕНА І ЗНЕВАЖЕНА

ЖОДНА ДИТИНА НЕ ПОВИННА БУТИ
ЖЕРТВОЮ НАСИЛЬСТВА АБО ВІЙНИ

ЖОДНА ДИТИНА НЕ ПОВИННА БУТИ
ОБ'ЄКТОМ СЕКСУАЛЬНИХ ПОСІГАНЬ

ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО ВІЛЬНО
ВИСЛОВЛЮВАТИ СВОЇ ПОГЛЯДИ

ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО
НА СВОБОДУ СОВІСТІ, ДУМКИ І РЕЛІГІЇ

ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО
НА СПІЛКУВАННЯ

ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО
НА ІНФОРМАЦІЮ

ОСОБЛИВА ТУРБОТА
ДІТЯМ БЕЗ СІМЕЙ

ОСОБЛИВА ТУРБОТА
ДІТЯМ-БІЖЕНЦЯМ

ОСОБЛИВА ТУРБОТА
ДІТЯМ-ІНВАЛІДАМ

ОСОБЛИВА ТУРБОТА
ДІТЯМ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ
У КОНФЛІКТІ З ЗАКОНОМ

Формат 200x285 мм. Папір офіс.

Гарнітура *Times New Roman*

Друк: Школа Рівних Можливостей.

Наклад: 2 000 шт.